

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Egor Ligaçov (SSCB)</i> SSCB'deki yenilenmenin devrimci özü	3
<i>Hugo Campos (Paraguay), Antonio Ribeiro Granja (Brezilya)</i> Batı yarıküresinde ışık ve umut haresi	18
• Barış hareketi üzerine komünistlerin görüşleri	27
<i>Moritz Mebel (DAC)</i> Hiçbir zaman unutma!	44
<i>Refik Samhun (Lübnan)</i> Arap halklarının birliği bağımsız gelişmenin güvencesidir	51
<i>Gerard Streiff (Fransa)</i> Günümüzde Fransız toplumunda aydınlar	60
<i>Volodia Teitelboim (Şili)</i> Sırtlan ehlileştirilemez	68
<i>Kim Jong Hiong (KDHC)</i> Güney Kore rejimi halka karşı savaş açmıştır	79
	1

- Kapitalizmin içyüzünü sergiliyoruz. «Özgür dünya»da sokaklarda yatanlar

ÖZEL SAYFALAR

- TKP Merkez Komitesi'nin açıklaması 96

«BARIŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI» – «YENİ ÇAĞ» dergisinin Yazı

Kurulu ve Yazı Konseyi'nde aşağıdaki ülkeler komünist ve işçi partilerinin temsilcileri bulunmaktadır: ABD, Arjantin, Avusturya, Belçika, Bolivya, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya, Cezayir, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Ekvador, Endonezya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Filistin, Finlandiya, Fransa, Guatemala, Guyana, Güney Afrika Cumhuriyeti, Hindistan, Honduras, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Jamayka, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Kolombiya, Kosta-Rika, Küba, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Mısır, Moğolistan, Panama, Paraguay, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Salvador, Senegal, Sovyetler Birliği, Sri Lanka, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Şili, Türkiye, Uruguay, Ürdün, Venezuela, Vietnam, Yunanistan.

SON REDAKSIYON TARİHİ: 29 Mayıs 1987

YAZIŞMA	BOX 16367	Stredisko pro rozsirovani tisku –
ADRESLERİMİZ:	S 10327	Yeni Çağ
	Stockholm	Praha 6, Thakurova 3
	İSVEÇ	Czechoslovakia

SSCB'deki yenilenmenin devrimci özü

EGOR LİGAÇOV

SBKP MK Politik Büro üyesi, SBKP MK Sekreteri

Sovyetler Birliği'ndeki değişiklikler bütün dünyada canlı bir ilgiyle izleniyor. Bizim içişlerimize böyle bir ilginin gösterilmesi doğaldır. Uluslararası sorunların çözümünde büyük rol oynayan bir ülkedeki köklü değişiklikler sosyalizm ile kapitalizm arasındaki yarışmanın, ilerici güçler ile gerici güçler arasındaki, barıştan yana olan güçlerle savaş taraftarları arasındaki savaşımın durumunu ve perspektiflerini önemli ölçüde etkilemesin olamaz.

SSCB'deki «yenilenme» kavramının kapsadığı süreçlerle ilgili değerlendirme, düşünce ve görüşlerin olağanüstü geniş yelpazesinde şu iki temel yaklaşım kendini gösteriyor: Demokratik, ilerici kamuoyu bu süreçlerde dinamizmin, Sovyet toplumunun kendine olan güveninin, onun yenilenme ve yaratıcılığın sarp yolunda ilerleyebilme yeteneğinin kanıtlarını görüyor. Bize bu girişimlerimizde başarılar diliyor, sosyalizmin insancıl özünün daha tam meydana çıkmasını, çekici gücünün daha da artmasını bunlara bağlıyor. Sağcı-tutucu çevreleri, emperyalist güçleri asıl rahatsız eden de bu oluyor. SSCB'de başlatılmış olan ve giderek yaygınlaşan yeni-

Egor Kuzmiç Ligaçov (1920 doğumludur) SBKP'ne 1944'te üye oldu. Mühendislik öğrenimi yaptı. Moskova Havacılık Enstitüsü'nü ve SBKP MK'ne bağlı Yüksek Parti Okulu'nu bitirdi. 1949'dan beri parti ve Sovyet organlarında çalışıyor. 1959–1961 yılları arasında SBKP Novosibirsk Bölge Sekreteriydi. 1961'den 1965'e kadar SBKP MK'de Şube yönetmen yardımcısıydı. 1965–1983 yılları arasında SBKP Tomsk Bölge Birinci Sekreteriydi. 1983–1985 yılları arasında SBKP MK'de Parti Örgüt İşleri Şube yönetmeniydi. 1983'ten beri SBKP MK Sekreteridir. 1966'dan 1976'ya kadar SBKP MK aday üyesiydi. 1976'da SBKP MK üyesi seçildi. 1985'ten beri SBKP MK Politik Büro üyesidir.

lenmeyi, ortaya koyduğumuz hata ve yetersizlikleri bu çevreler ya sosyalist düzenin temel dayanaklarının sarsıldığını ve «kapitalistleşme»ye başladığını kabul etme ya da Sovyet gerçeklerinde, özü itibarıyla, hiç bir şeyi değiştirmeyecek bir «kozmetik ameliyat» olarak göstermeye çalışıyorlar.

SSCB'de gerçekleştirilmekte olan dönüşümlerin öz ve anlamının yurt dışında henüz herkes tarafından tam bir açıklıkla kavranmış olmadığını dikkate alarak, söz konusu dönüşümlerde başlıca olanı Marksist-Leninist teorinin kimi temel ilkeleri ışığında ve en genel hatlarıyla karakterize etmeyi yararlı görüyoruz.

Ülkemizdeki yeni gelişmeleri biz tarihsel boyutlarda, devrimci nitelikli bir dönüşüm olarak adlandırıyoruz. Bu bir iğretileme, değişikliklerin önemini sırf duygusal açıdan büyütme istemi değildir. Bunlar gerçekten, özü itibarıyla devrimci gelişmelerdir. Bir bütün olarak, Sovyet toplumunun bir nitel durumdan yeni bir nitel duruma geçmesi anlamına gelmektedir. Ancak bu devrim, *bambaşka cinsten bir devrimdir*, bir üretim tarzının başka bir üretim tarzıyla değiştirilmesi değildir, *aynı toplumsal-ekonomik formasyon çerçevesinde*, daha doğrusu, komünist formasyonun sosyalist evresi çerçevesinde gerçekleştirilen bir devrimdir ve gelişen sosyalizmin bütün bir aşamasını oluşturmaktadır. Dolayısıyla sorun, devlet erkinin değiştirilmesinden değil, sosyalist halk erkinin derinleştirilmesinden, bunun sosyalizmin çıkarları doğrultusunda daha tam ve verimli kullanılmasından ibarettir.

SBKP MK'nin Ocak 1987 Plenumu'nda Mihail Gorbaçov'un belirttiği gibi, yenilenmenin sonul amacı, sosyalizme en modern toplumsal örgütlülük biçimleri kazandırmak, düzenimizin, özellikle onun ekonomik, sosyal-politik ve ahlâki gibi tüm belirleyici alanlarının insancıl karakterinin daha tam ortaya çıkmasını sağlamaktır.

Ülkemizde gerçekleştirilmekte olan dönüşümlerin devrimci niteliğini kavramanın anahtarını toplumsal süreçlerin analizinde Marksist-Leninist metodoloji vermektedir.

Birincisi: Yenilenmenin ekonomik içeriğini üretim ilişkilerini üretici güçlerin yeni düzeyi ile ahenkleştirme oluşturuyor. Bu, yenilenmenin devrimci çizgisidir. Elbette burada söz konusu olan, toplumsal üretimin iki ögesi arasındaki ancak sosyal devrimle çözülebilen antagonist çelişki değil, sosyalizmin içinde, onun kendi temeli üzerinde meydana gelen niteliksel gelişmelerdir.

Pratik olarak bu, üretim ilişkilerini üretici güçlerin gelişmesini frenleyici etki yapan her şeyden kararlılıkla arındırmak ve aynı zamanda bunlara, sosyalizmin yaratıcı potansiyelinin çok daha tam ortaya çıkmasını sağlayacak olan bir «öz hareketlilik» kazandırmak demektir. Bugün Sovyet toplumunun önünde tüm boyutlarıyla böyle bir ödev bulunuyor.

Sovyetler Birliği sosyalizm kuruculuğu yolunda gerçekten tarihsel başa-

rılar elde etmiştir. Kazanımlarımız büyüktür ve asla yadsınamaz. Bunlar, şimdiki planlarımızın, gelecekle ilgili tasarımlarımızın gerçekleşmesi için sağlam bir temel oluşturmaktadır. Ne ki, belirli bir aşamadan sonra ülkenin gelişme hızı, toplumumuza özgü dinamizm düşmeye, sosyalizme yabancı süreçler gelişmeye başlamıştır.

Bunun belli başlı nedenleri nelerdir? SBKP'nin 27. Kongresi'nde, SBKP MK'nin Ocak 1987 Plenumu'nda bunlar tam bir açıklık ve büyük bir cesaretle ortaya kondu.

Daha önceki ülke yönetimi önde duran ödevlerin düzeyine yükselememiş, çoğu kez olgunlaşmış ekonomik ve politik sorunları çözmeye çekingen davranmış, alınan önemli kararlar ise, genellikle, sonuna dek yerine getirilmemiştir.

Teorik düşünce uzun süre yerinde sayıyordu. Sosyalizme ilişkin görüşlerimiz son onyıllar boyunca donuk, değişmez tasarımlar olarak kalıyordu. Otoriter biçimde onaylanan bu görüşler yalnızca yorumlanabilecek, dokunulmaz «mutlak» doğrular sayılmaya başlanmıştı. Toplumun sosyal-ekonomik yapısı idealize ediliyor, bu da onun iç çelişkilerinin ortaya çıkarılması ve bunların zamanında giderilmesi zorunluluğunun gözardı edilmesine yol açıyordu. Güncel teorik çözümler belirlenip önerilmiş olsa bile, bunlar geniş ölçüde pratikte uygulanmıyor, bunların denenmesi öteki sosyal-ekonomik önlemler paketinden kopuk bir biçimde yapılıyor ve verimli, etkin olmuyordu.

Bunun olumsuz sonuçları olarak, işlerin yürütülmesi ve yönetilmesinde eskimiş yöntemler kullanılmaya devam ediliyor, kimi verimli ve etkin ekonomik biçimleri haksız yere reddediliyordu, Meta-para ilişkilerinin rolü ve değer yasasının işleyişi konularındaki önyargılar fiyatların oluşmasında sübjektif yaklaşımların yerleşmesine, emeğin ödenmesine ilişkin sosyalist ilkenin ihlâlüne, bölüşümde eşitlemeciliğe yol açıyordu. Özellikle işletmelerin ve birliklerin ekonomik muhasebeyle ilgili haklarının kısıtlanması ağır sonuçlar veriyordu.

Üretim ilişkileri bilimsel-teknik ilerlemeyi, yeni teknolojilerin benimsenmesi ve hızla uygulanmasını, üretimde verimliliğin artmasını, yüksek kaliteli mal üretilmesini özendiren bir etmen olmaktan çıkmıştı. İlerici dönüşümleri frenleyen bir sosyal-ekonomik mekanizma oluşmuştu. Bunun için parti yenilenmeyi, tıkanıklığa yol açan süreçlerin kararlılıkla giderilmesi, frenleyici mekanizmaların yıkılması, Sovyet toplumunun bilimsel-teknik ilerleme ve insan faktörünü aktifleştirme temelinde ülkenin sosyal-ekonomik gelişmesini hızlandırmanın güvenilir ve yetkin mekanizmasının kurulması olarak belirliyor. Biz üretim ilişkilerine, çağdaş üretici güçlerin gelişmesini genel çağrılarla ve direktiflerle değil, ekonomiyi yönetme yöntemleriyle, üretim yaşamının demokratikleştirilmesiyle teşvik edecek bir yapı kazandırmayı; ekonominin ve tüm sektörlerin işlevlerini yerine getirdiği, her emekçi kolektifinin ve işçinin içinde çalıştığı koşullarda böyle

bir yapının doğal sonuçları olmasını sağlamayı ertelenmez bir ödev sayıyoruz. Bu ödev yalnızca bilince çıkmakla, ilan edilmekle kalmadı. Bu ödev pratik olarak çözüyor.

Sanayi, inşaat, demiryolu taşımacılığı ve ticaret alanındaki tüm işletme ve tesisler bu yılın başından beri, geniş kapsamlı ekonomik deneyler süreci içinde denenmiş olan yeni ekonomik yöntemlere geçmiş bulunuyor. Tarım-Sanayi Kompleksi planlama, maliye ve yönetme bakımından bağımsız bir kuruluş durumuna geldi. Makine yapımı, yakıt-enerji, inşaat, sosyal alanlarda ve dış ticaret alanında benzer kompleksler oluşturuldu. Ayrıca 22 sektörlerarası bilimsel-teknik kompleks kuruldu ve bunlar teknik ilerlemenin ana doğrultuları yönünde çalışmalar yürütüyor.

Ekonomiyi yönetme alanıyla ilgili köklü reform üretim ilişkilerinin tüm yenilenen yapısına bütünsellik kazandıracaktır. Bu reformun temelini, tüm halkın tartışmasından geçen «Devlet İşletmeleri Yasası» oluşturacaktır. Bu yasanın ana hükümlerini ise, tam ekonomik muhasebe ve üretim alanında özyönetim, kararların alınmasında bağımsız olma ve işin sonuçlarından tam sorumluluk duyma oluşturuyor.

Devlet planlama sisteminde, maddi-teknik donatım sağlama mekanizmasında, finans-kredi sisteminde ve fiyatların oluşmasında nitel bakımdan yeni bir düzenleme yönetim reformunun önemli ögesini oluşturacaktır. Bakanlıkların ve merkezi kurumların faaliyetlerini yetkinleştirmek de buna dahildir. Bütün bunlar, ekonomiyi yönetmede yeni ekonomik yöntemlere geçişin güvenli temelini oluşturacak, merkezi planlı yönetimin güçlendirilmesi ve ekonominin ana halkasındaki üretim faaliyetlerinin demokratikleştirilmesi süreçleri arasında uyumluluk sağlanacaktır.

İkincisi: Devrimin başlıca belirtilerinden biri de, onun mülkiyet ilişkilerine müdahale etmesinden ileri geliyor. Büyük Sosyalist Ekim Devrimi üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete son vermiş ve böylece insanın insan tarafından sömürülmesinin temelini yıkmıştır. SSCB'nin ekonomik temeli olan toplumsal mülkiyet yerleşmiştir. Ülkemiz işçi sınıfının ve tüm emekçilerin bu temel kazanımı, elbette, dokunulmazdır. Ancak bu saptama, toplumsal mülkiyetin işleyişinin hiç değişmeyeceği ve asla değişmez olduğu anlamına gelmemektedir. Bilindiği gibi, toplumsal mülkiyet iki temel biçimde, yani tüm halkın mülkiyeti ve kooperatif mülkiyet biçiminde işlev görmektedir. Her iki mülkiyet biçimi de belli bir evrimden geçmiştir.

Sosyalist mülkiyetin birinci biçimi, tüm halkın malı olduğuna göre, bu mülkiyeti kullanan ve yönetenin de, tüm toplumu temsil ettiği için, devlet olması gerekiyor. Teorik açıdan böyle düşünülüyordu ve pratikte de böyle uygulanıyordu. İşletmelerin üretim hacmi ve çıkaracağı mal çeşitlerinin planlanmasında, fiyat oluşturma, teknik ve sosyal politikalarının belirlenmesinde merkezi ve kısmen de Cumhuriyetler düzeyindeki devlet organları çoğu kez en küçük ayrıntılara kadar gidiyorlardı. Tarihsel bakımdan kısa bir süre içinde sosyalist endüstrileşmenin gerçekleştirilmesi, Büyük

Anayurt Savaşı yıllarında tüm ekonominin düşmanı yenme davasına hizmet edecek bir biçimde düzenlenmesi, savaşın harap ettiği ekonominin kısa bir süre içinde yenibaştan kurulması gerektiği dönemlerde böyle bir yaklaşım, genel olarak doğru bir yaklaşımdı. Bu dönemlerde ülkenin tüm kaynaklarının seferber edilmesi, bunların belli alanlara yönlendirilip yönlendirilmesi, yönetimin son derece merkezileştirilmesi gerekiyordu.

Ne ki, toplumun yaşamındaki sözünü ettiğimiz olağanüstü dönemlerde zorunlu olarak gidilen «aşırı merkezîyetçilik», günümüz koşullarında artık nesnel bir gereksinim olmaktan çıkmıştır. Bunun üstünlüklerini artık olumsuz sonuçlar gölgelemeye başlamıştı. Üretenlerin, yani emekçi kolektiflerinin mülkiyeti kullanma olanaklarından fiilen uzaklaştırılmış olmaları başlıca eksiklik olarak belirlemişti. Toplumsal mülkiyet, aslında devlet mülkiyetiyle özdeşleştirilmişti. Tüm halkın malı olarak kalmakla birlikte toplumsal mülkiyet, her somut durumda gerçek sahibini yitirir olmuş, neredeyse «sahipsizleşmiştir». Ve böyle olunca, toplumsal mülkiyetin korunması ve çoğalmasını teşvik eden de üreticilerin doğrudan ekonomik çıkarları değil, genellikle kanun önünde sorumluluk olmuştur.

Ekonominin tüm halkalarında tam bir ekonomik muhasebe, yani kendi masraflarını karşılama ve kendi kendini finanse etme ilkelerine geçişle emekçi kolektiflerinin öz malı haline gelecek olan toplumsal mülkiyetin bir bölümünün de gerçek sahipleri olmaları yenilenmenin özünü oluşturuyor. Bu koşullarda her işletmenin durumu, teknik ve sosyal gelişme olanakları, işçi ücretlerinin artması tümüyle sonul sonuçlara, üretilen malların ya da yapılan hizmetlerin sayısına ve kalitesine, tek sözle, yalnızca elde edilen kazançla bağlı olacaktır. Ekonomik yaşamda köklü değişikliklerin özü bundan ibarettir.

Araç-gereç yapımı, kimya makine yapımı, otomobil, petro-kimya, petrol arıtma ve hafif sanayi dallarıyla denizcilik ve ticaret alanları şu anda tam bir ekonomik muhasebe yöntemlerine geçmiş bulunuyorlar. Tarım işletmeleri de benzer koşullarda çalışıyor.

İşletmelerin dış ekonomik faaliyetleri de özgürleştiriliyor. Ticaret üzerindeki devlet tekelini bir kurumun tekeliyle özdeşleştirme kalıplarının artık kırıldığını söyleyebiliriz. İhracat ve ithalat faaliyetlerinde bulunma hakkı 20 bakanlığa, 72 büyük birlik, işletme ve kuruluşa tanınmış bulunuyor. Makine yapımı sanayinin ihracata yönelik mallarının yarısında fazlasının dışsatımı, hiç bir aracı olmaksızın, doğrudan üretici işletme tarafından gerçekleştiriliyor.

Emekçi kolektiflerinin başka ülkelerdeki iş ortaklarıyla dolaysız ilişkiler, ortak işletmeler kurma, uluslararası birlikler ve ortaklıklar oluşturma süreci kazanıyor. Bu sonucusu, özü itibarıyla, sosyalist ekonomi koşullarında toplumsal mülkiyetin yeni bir türünün oluştuğunu gösteriyor. Bu olaylar aynı zamanda derin bir analizi, ortak işletmelerin sosyal-ekonomik rolü ve verimliliğinin değerlendirilmesine, fiyat oluşturma, kâr

paylaşma ve benzeri sorunların çözümüne ilişkin bilimsel olarak temellendirilmiş yaklaşımların oluşturulmasını gerekli kılıyor.

Kooperatif mülkiyet biçimine gelince, biz uzun süredir bu mülkiyet biçimini teorik planda ele alırken, sosyalist mülkiyetin yarı gelişmiş bir biçimi olarak görüyorduk. Ve pratikte uygulanışı da buna göre oluyordu. Bu da ciddi olumsuz sonuçlar veriyor, kolhozların bürokratik yöntemlerle yönetilmesine yol açıyor, zanaatçı kooperatiflerini adım adım yok ediyordu. Özellikle 1950'lerin ikinci yarısı ile 60'lı yılların ilk yarısını kapsayan dönem içinde kolhozların sayısında hızlı bir azalma, üstelik bu azalma kolhozların sovhazlara dönüşmesi pahasına oldu. Bu süreç daha sonraki yıllarda da devam etti.

SBKP'nin 27. Kongresi'nden sonra kooperatifler hakkettikleri konumları yavaş yavaş yeniden elde etmeye başladılar. Bize göre, örneğin, kolhozların gereksiz vesayetten kurtarılması onların ekonomik aktifliğini artıracak, çok daha büyük sonuçların alınmasına yardım edecektir. Hammadde ve yarımamul işleme sistemi içinde, hizmetler, otel ve lokantacılık alanında, geniş tüketim malları üretimi alanında yeni kooperatifler oluşturuluyor. Meyve ve sebze üretimi alanında kooperatifçilik geliyor. Konut kuruculuğu ve belediye hizmetleri alanında da bu yönde ciddi adımlar atılıyor. «SSCB'de Kooperatifler Yasası» tasarısının hazırlanması için çalışmalar yapılıyor.

Ek gelir kaynağı olan özel küçük işletmelerin ve bireysel çalışma faaliyetlerinin rolü ve perspektiflerine ilişkin hatalar ve önyargılar aşıyor. Partinin son yıllarda aldığı önlemler sonucunda kolhozlar ve sovhazlar daha da gelişti, özel küçük işletmeler güçlendi. Ülkenin toplam tarım ürünleri üretimi içinde özel küçük işletmelerin aldığı pay hemen hemen dörtte biri buluyor. Hayvancılıkta, patates ve meyve üretiminde bu pay çok daha büyük. SSCB Yüksek Sovyeti'nin bir süre önce kabul ettiği bir yasayla yurttaşların kişisel çalışma yapmalarına izin verilen alanlar daha da genişletildi.

Üçüncüsü: Marksizm-Leninizm klasikleri toplumsal gelişme hızının artmasını devrimin ayırdedici bir belirtisi sayıyorlardı. Bu belirtiyenilenmenin nitelendirilmesinde de tümüyle geçerlidir. Yenilenmenin amacı, yaşamın istisnasız tüm alanlarında, yani ekonomik, sosyal, politik ve manevi alanlarda toplumsal süreçleri köklü bir biçimde hızlandırmaktır.

Örnek olarak, sosyal alandaki dinamizmi nitelendiren birkaç rakam aktarmak istiyoruz: İçinde bulunduğumuz beş yıllık plan döneminde sosyal alanın gelişmesi için ayrılan yatırımlarda 45 milyar rublelik, yani yüzde 26'lık artış öngörülüyor. Konut yapımı programı, başlangıçtaki belirlenmelere kıyasla 1,2 milyon konutla artırılarak, yaklaşık 11 milyon konuta çıkarıldı. Bilim, eğitim, kültür ve sağlık alanlarına bir önceki beş yıllığa göre, 1,5–2 kat daha fazla ödenek ayrılmış bulunuyor.

Şunu bir kez daha yineleyelim ki, hızlandırma stratejisi toplumsal yaşa-

mın herhangi ayrı bir alanının hızla geliştirilmesine indirgenmiyor. Böyle bir «ayırdetme» politikada sübjektivizmin ve onun tüm olumsuz sonuçlarının tekrerrü olurdu. Gerçek bir yenilenme, yeni nitel bir büyüme ancak yenibaştan düzenlemelerin birbirine bağlı olan tüm toplumsal süreçleri derinliğine kapsamıyla olanaklıdır. İnsanların psikolojilerini değiştirmeden, sosyal sorumluluk duygusunu güçlendirmeden, bilinci eski dogma ve kalıplardan arındırmadan ekonomiyi enerjik bir biçimde daha yüksek bir gelişme aşamasına ulaştırmak olanaksızdır. Sosyal alanın gelişmesinde köklü bir dönüşüm, bunun için gerekli olan ekonomik temel yaratılmadan gerçekleştirilemez. Sosyalizmin politik sisteminin işleyişine, kültürün, toplumun manevi yaşamının gelişmesine yeni bir dinamizm kazandırmadan öteki işler de yapılamaz.

Ekonomik mekanizmada, toplumsal yaşamın öteki alanlarında yenilenme gereksinimi ansızın gökten «Nisan yağmuru»yla birlikte düşmedi. Bu gereksinim çoktan beri olgunlaşıyordu, şu ya da bu ölçüde bilince ve parti kararlarına yansıyor. Ancak, işin kötü yanı şuydu ki, söylenen sözler somut, reel işe dönüşmüyordu. Böylece, artık daha fazla sabredilemez, kesin eylem, kararlı dönüşüm, devrimci atılım gerektiren bir durum oluşmuştu.

Burada zaman faktörü büyük önem taşıyor. Tüm Sovyet yurttaşlarının gerçekten hissedeceği büyük sonuçların çok daha kısa bir süre içinde elde edilmesi özlemi elbette doğal bir şeydir. Biz partinin bu anlamda bir güven kredisi aldığını, ancak bunun süresiz olmadığını da çok iyi biliyoruz. Geçmişte yapılan hatalar ve eksiklikler yüzünden bugün hepimizin, yani partinin ve halkın, zaman kıtlığı çekilen koşullarda çalışması gerekiyor. Ve davanın çıkarları herhangi bir gevşekliğe, tempo kaybına, elde edilenle yetinme gibi durumlara asla yer verilmemesini gerektiriyor. Bu tür tehlikeler tarihin keskin dönemeçlerinde her zaman belirebilir.

Kaldı ki, dönüşümlerin çabukluğu bizim için başlı başına bir amaç değildir. Yenilenme tempolarını tam ve net bir biçimde belirlemek başlıca politik ve pratik görev oluyor. Mihail Gorbaçov'un işaret ettiği gibi, gecikme ve kararsızlık ne denli mahvedici ise, sabırsızlık, acelecilik, gereğinden fazla ileri gitmek de o denli zararlı olabilir. Şu basit gerçeği hiç bir zaman gözden ırak tutmamak gerekiyor: Öne aşırı sayıda çok ödevin konması, bunların zamanında gerçekleştirilmesini olanaksızlaştırır. Reformları, her ne pahasına olursa olsun, hızlandırma hayaline kapılmak başlatılmış, ancak tamamlanmamış, henüz akılları sarmamış olanın doğrudan bataklığa saplanmasına yol açabilir. Söylenen ile yapılan arasında tutarsızlık kadar, politikayı gözden düşüren başka bir şey yoktur.

Bunun içindir ki bugün, açık ve uzun vadeli politik platformun hazırlanmış olduğu, önemli ilkesel kararların alınmış olduğu koşullarda, yenilenme çizgisini yaşama geçirme davasına sıkı sıkıya bağlı kalınarak, belirlenenleri gerçekleştirme yönünde titiz, pratik çalışma büyük önem

kazanıyor. Parti ve onun yönetimi cesur, enerjik ve ardıcıl davranmaya kararlıdır. Biz, yolun yarısında takılıp kalma, yarıyamamak önlemlerle yetinme gibi durumlara düşülmesine asla izin veremeyiz. Kararların ve çözümlerin yarıyamalıklığı bizi geçmişte epey aldattı. Ne ki biz şimdi, dönüşümlerin hızını, boyutlarını ve derinliğini artırırken, sürece değil, her şeyden önce sonuca dayanıyoruz.

Dördüncüsü: Marksizm-Leninizm'in yaratıcıları sosyalist devrimi emekçilerin çıkarlarının gerçekleşmesini sağlayan yüce bir eylem sayıyorlardı. Dahası, onların görüşüne göre, devrim *bizzât halk yığınlarının işidir*. Ve onların devrime katılımı ne kadar daha tam ve yığinsal olursa, devrimci dönüşümler de o kadar daha derin ve geridönmez bir nitelik kazanmaktadır. Yenilenmenin ilk adımları, Sovyet insanlarının çoğunluğunun yenilenmeyi kendi öz çıkarlarının bir ifadesi olarak desteklediğini, toptan herkesi ve tek tek her kişiyi yakından ilgilendiren bir görev olarak gördüğünü, parti planlarının gerçekleştirilmesine aktif katılmaya hazır olduğunu gösterdi. Bu da anlaşılır bir şeydir. Çünkü, yenilenmenin sonul amacı Sovyet insanlarına daha iyi bir maddi ve manevi yaşam sağlamak, her emekçinin toplumu yönetme işlerine reel katılımını gerçekleştirmektir.

Parti, belirleyici güç olarak halkın yenilenmeye katılımını sağlayacak başlıca manivelayı toplum yaşamının bütün alanlarında demokratikleşmenin derinleştirilmesinde görmektedir. Dolayısıyla, geniş bir demokratikleşmeye biz, sırf herhangi birilerine yaranmak için gitmiyoruz. Bununla birlikte biz, elbette, sosyalizmin daha çekici olması için her zaman çaba gösterdik ve gösteriyoruz. Aslında biz bu çekiciliği net ve açık sınıfsal konular temelinde algılıyoruz, yani sosyalizmi en iyi, en ilerici düzen, emekçilerin temel çıkarlarına en iyi biçimde hizmet eden bir düzen olarak görüyoruz.

Demokratikleşmenin yaygınlaştırılması, halk denetiminin genişletilmesi gelişen sosyalizmin bir iç gereksinimidir. Ülkenin yazgısıyla ilgili kararların hazırlanıp saptanmasında hatalardan ancak açıklık, tartışma, değişik görüşlerin serbestçe ve açıkça karşılaştırılması koşullarında kaçınılabılır. Olup bitenler hakkında bilinçli olarak herkesin özgürçe hüküm verebilmesini olanaklı kılan demokrasi, eleştiri ve özeleştiri koşullarında sosyalizm ilkelerinin çarpıtılması önlenabilir. Ve nihayet, ancak demokrasi ve «aşağıdan» denetim koşullarında yaratıcı kişiliğin gelişmesi sağlanabilir, fikirlerin, zekâların, yeteneklerin dürüst biçimde yarışabilmesi için, etkin bir kadro politikasının uygulanabilmesi için, görevini kötüye kullanma olaylarının kesin önlenmesi için elverişli bir atmosfer oluşabilir.

Bu nedendir ki, Batılı Sovyetologların, Sovyetler Birliği'ndeki reformların Sovyetler Birliği'ni «Batı demokrasisi» ölçütlerine ne kadar yakınlılaştırıp yakınlılaştırmadığına ilişkin tahminleri tamamıyla temelsizdir. Bizim doğrultumuz Batı tipi, sermayenin egemenliğini maskeleyen bir liberalleşme değil, sosyalist demokrasiyi, halkın sosyalist özyönetimini daha da

derinleştiren bir doğrultudur. Yenilenme adım adım yığınların devlet yönetimine, toplumun bütün işlerine giderek artan ölçüde katılmasının reel koşullarını yaratmaktadır.

Bugün SSCB'de üretimde demokrasinin gelişmesine, emekçi kolektiflerinin faaliyetlerinde özyönetim ilkelerinin gerçekten yeretmesine birincil önem verilmektedir. Burada söz konusu olan, her emekçinin kendisini işletmenin gerçek sahibi hissetmesini ve fiilen işletmenin sahibi olmasını sağlayacak üretimin örgütlenmesinde yeni biçimlerdir.

Yığınların yaratıcılığıyla doğan özyönetimin yeni biçimlerine, daha önce sözünü ettiğimiz Devlet İşletmeleri Yasası canlılık kazandıracaktır. Birlik, işletme, atölye yöneticilerinin, ekipbaşı ve ustabaşlarının seçimle işbaşına getirilme ve hesap verme yöntemleri fiilen uygulanmaktadır. Emekçi Kolektifleri Konseyleri'ne idarenin kararlarını durdurma ve yürürlükten kaldırma hakkının tanınması öngörülmektedir. Kooperatifler Tüzüğü'nde gerekli değişikliklerin yapılması da gündeme gelmiştir.

Demokratikleşme yerel yönetim organlarının, toplumsal örgütlerin girişimciliğini, hak ve sorumluluklarını geliştirmeye, onların faaliyetlerinde azami açıklığın sağlanmasına yöneliktir.

SSCB'nin politik temelini oluşturan Halk Vekilleri Sovyetleri'nin muazzam gücünden daha etkin biçimde yararlanılması da sosyal-ekonomik gelişmenin hızlandırılmasının çıkarına olacaktır. Yalnızca karar alan organlar olarak değil, aynı zamanda bunların gerçekleştirilmesini ve uygulamanın denetlenmesini sağlayan organlar olarak Sovyetler'e ilişkin Leninci ilkelere sıkı sıkıya uyulması birincil önem taşıyan bir sorundur. Gençliğin enerji ve girişimciliğinden, onun yenilikçi eğilimlerinden ve pratik eylemlerinden yenilenme amaçlarını gerçekleştirme yönünde daha tam yararlanmak için gerekli koşullar yaratılıyor. Buna, Sovyetler Birliği Gençlik Örgütü'nün geçenlerde yapılan Kongresi büyük bir ivme kazandırdı.

Kamuoyunun hukuksal güvencelerini genişleten yasa tasarıları hazırlanıyor. Bugün ekonomik ve sosyal sorunların tartışılmasına emekçilerin fiili katılımı artık politik yaşamın bir ölçütü haline geliyor. Yönetimin, yönetici kadro yetiştirme, devlet kararlarını saptama ve kabul etme sürecinin demokratikleştirilmesine yönelik doğrultumuz sermayenin egemen olduğu ülkelerdeki durumla, yani emekçilerin, bu ülkelerde kullanılan deyişle «politika yapma» olanaklarından binbir kurnazlığa başvurularak uzaklaştırıldığı durumla açık bir zıtlık gösteriyor.

Biz, Sovyet seçim sisteminin mükemmelleştirilmesine, bu sistemin demokratizminin derinleştirilmesine, seçim öncesi ve seçim kampanyalarının her aşamasına seçmenlerin çok daha etkin katılabilmelerinin sağlanmasına ilkesel önem veriyoruz. Bu yöndeki çalışmalar başlatılmıştır. Seçim pratiği ile ilgili kimi yeni durumlar, örneğin milletvekilliği için

birkaç adayın gösterilmesi, tartışılması ve seçimin bunlar arasında yapılması bu yılki yerel yönetim seçimlerinde uygulamaya konuyor.

Sosyalist demokrasiyi geliştirerek, onun potansiyellerini alabildiğine ortaya çıkararak parti, aslında yasaların ihlâliyle, kolektif yönetim ilkelinin ihmalıyla bağlı geçmişteki hataların bir daha tekrarlanmamasının sağlam güvencelerini yaratmış oluyor.

Beşincisi: Maddi ilişkiler alanındaki devrimci yenilenme *insan maneviyatı alanındaki devrimci değişikliklerle* hazırlanmakta, temellendirilmekte ve pekiştirilmektedir.

Bu, her şeyden önce sosyal teoriyi ilgilendirmektedir. V. İ. Lenin, partimizin daha kurulduğu dönemde şu ünlü görüşü yükseltmiştir: Devrimci teori olmadan devrimci eylem de olmaz. Sovyet toplumunun karmaşık, büyük boyutlu ödevler çözdüğü günümüzde, bu ödevlere yaklaşımları teorik bakımdan temellendirmek, doğru çözüm yolları ve yöntemleri belirlemek çok daha büyük önem kazanmıştır.

Yenilenmenin bütün stratejisi, bütün teorisi toplumsal gelişmenin, hakları adım adım iade edilmekte olan nesnel yasallıklarının işleyişine ilişkin gerçek Marksist-Leninist anlayışa dayanmaktadır. İşte bu ilkesel temel üzerinde parti, özü itibarıyla yenilikçi olan, dogmatizme ve her türlü kırık-dökük uydurma teorilere darbe indiren cesur teorik-politik sonuçlara varmıştır. Toplum bilimlerinin yeni yayınlarında ve bilimsel tartışmalarda artık, herkesin bildiği şeyleri can sıkıcı bir tarzda sakız gibi çiğneme durumlarından, görüş üretme çekingenliğinden ve dogmacılıktan kurtulma eğiliminin güç kazandığı açıkça gözleniyor.

Biz, teoriyi geliştirme alanının gergin bir kafa emeği alanına dönüşürülmesini gerekli sayıyoruz, zira ancak böyle bir durumda teori şu iki güncel görevi başarıyla yerine getirebilir: Birincisi, sosyalizmin yeni görüntüsünü ve gelişme yollarını göstermek, bu temel bilgileri yenilenme anlayışında somutlamak. İkincisi, tüm toplum içinde entelektüel arayış ve dinamizm havasını yaygınlaştırmak, kolektif düşünce sürecini teşvik etmek. Bunun en doğru yolu ise, her türlü dogmalardan, insanları görüşlerinden ötürü horgörme, sosyalizmden sapma gibi asılsız suçlamalardan kesinlikle arınmış yaratıcı tartışmaların yüksek kültür düzeyinde olmasıdır.

Felsefecinin, ekonomi uzmanı, sosyolog ve tarihçinin günümüzün istemlerine yanıt veren tutumu, kalıplaşmış olan görüşlere sığınabilme marifetiyle belirlenemez. Onun tutumu, yaşamın öne çıkardığı karmaşık sorunlara sürekli yanıt arama, toplumsal gelişmenin reel diyalektiğini araştırma, bilimsel sosyalizmin teorisi ve pratiğinin belirleyici yönlerinde atılım-lar yapılmasını sağlama yeteneğiyle belirlenmektedir.

Önemli değişiklikler yalnız sosyal düşünce alanında değil, aynı zamanda toplum bilinci ve manevi kültür alanlarında da olgunlaşmakta ve diyebiliriz ki, bunlar artık gerçekleşmektedir.

Sonuçta, sosyal-ekonomik gelişmeyi hızlandırmanın önemli faktörlerin-

den biri olan kamuoyunun etkisi de giderek artmaktadır. Kamuoyu, devlet organlarını sosyalist yasalara yakını davranışlara, rüşvetçiliğe, görevini kötüye kullanma olaylarına, içki düşkünlüğü, uyuşturucu kullanımı ve benzeri sosyal illetlere karşı kararlı savaş açmaya zorlamıştır. Kamuoyu bilgisizliğin ve yeteneksizliğin açığa vurulmasına yardım etmektedir. Kamuoyunun sesine kulak vererek parti ve hükümet, kuzeydeki nehirlerin bazılarının Volga nehrine akıtılmasını öngören projeyi reddetme kararı almış, Baykal gölü ve çevresindeki doğanın korunmasına ilişkin önlemleri onaylamıştır. Ve en önemlisi, kamuoyu, pek çok kişinin reel yaşama dönmesini, gerçeğin olduğu gibi, her türlü bürokratik ciladan, dar dairecilik anlayışlarından arınmış olarak görülmesini sağlamıştır.

Yenilenme süreci içinde kültür politikasının, edebiyata ve sanata partili yaklaşımın gerçek Leninci ilkeleri de kökleşiyor. Yenilenme yazar, ressam, besteci, sinemacı örgütlerinin ve öteki sanatçı birliklerinin çalışmalarını aktifleştirmeyi, yaratıcılık sürecine gereksiz, temelsiz müdahaleleri ortadan kaldırmayı amaçlıyor. Onların hak ve yetkileri genişletiliyor, yaratıcı sanatçı kolektiflerinin yaşamı demokratikleştiriliyor. Bununla birlikte, kültür kuruculuğu alanındaki parti ve devlet önderliğinin düzeyi yükseliyor.

Orta ve yüksek okullara ilişkin reform tüm ülke çapında gerçekleştiriliyor, emekçilerin politik ve ekonomik-mesleki eğitimleri etkinleştiriliyor. Burada başlıca amaç, eğitim, bilim ve üretim arasında bütünleşmeyi sağlamak, kadroların mesleki ve politik hazırlık ve eğitimlerinin niteliğini artırmaktır.

Ülkemiz halklarının manevi deneyim birikimi gibi hızlandırmanın çok önemli bir yedek gücünü yeniden canlandırmak ve geniş halk kesimlerine açmak için de çaba harcanıyor, pek çok şey yapılıyor. Bu deneyim şimdiki kuşaklarda yüksek bir düşünce kültürünün, yaşamın kalıcı değerlerine saygılı davranışın, bağımsız ve aktif düşünme yeteneğinin oluşması için gereklidir. Yığınların bilincinde giderek yereden yüksek manevi ve estetik kültür ve aydın kişilik bizim manevi yaşamımıza kabalık, nihilizm ve ilkesizlik belirtilerinin sızmasını engelleyecek, geçmişteki hatalara yeniden düşülmemesi için ek bir güvence oluşturacaktır.

Altıncısı: Sovyetler Birliği'ndeki devrimci yenilenmenin bir başka özelliği de, değişiklik gerekliliğinin olgunlaşmış bir gereksinim olarak yığınlar tarafından benimsenmiş olmasından, bu gereksinimin *Komünist Partisi tarafından dile getirilmiş, bilimsel olarak temellendirilmiş ve pratik gerçekleştirme raylarına oturtulmuş olmasından ileri geliyor.* Bunun içindir ki, «yukarının» girişimiyle başlatılan yenilenme «taban»ın güçlü hareketi tarafından en geniş bir destekle karşılanmıştır.

Parti, durumu serin kanlı değerlendirecek, politikada, ekonomide, sosyal ve manevi alanlarda köklü değişiklik gerektiğini kabul edecek, ülkeyi yenilenme yoluna sokacak gücü ve cesareti kendinde bulmuştur. Bu

tutumuyla parti, yönetici politik güç olarak; toplumsal ilişkilerin mevcut durumuyla yetinmeyen, bu ilişkilerin olgunlaşmış çelişkilerini analiz edebilen ve çözebilen, kendi faaliyetini eleştirebilen, eylemlerini değiştiren koşullara göre yeniden düzenleyebilen bir güç olarak kendi devrimci özünü bir kez daha kanıtlamış ve açıkça ifade etmiştir.

Lenin, politik partinin kendi hataları karşısında takınacağı tutumu, o partinin ne denli ciddi olduğunun en önemli ve en doğru ölçütü sayıyordu. V. İ. Lenin şöyle diyordu: «Hatayı açık yüreklilikle kabul etmek, bunun nedenlerini ortaya çıkarmak, bu hatayı doğuran durumu derinlemesine analiz etmek, hatayı düzeltmenin araçlarını özenle, inceden inceye tartışmak, bütün bunlar ciddi bir partinin belirtileridir, kendi yükümlülüklerini yerine getirmenin ölçütleri işte bunlardır, *sınıflı* ve daha sonra da *yığınları* eğitime ve öğretmenin yöntemi budur.»⁽¹⁾

SBKP MK'nin Ocak 1987 Plenumu partimizin faaliyetlerinde özel yer almıştır. 27. Kongre'nin belirlediği çizgiyi sürdüren Ocak Plenumu yenilenmenin ideolojik-teorik platformunu oluşturma çalışmalarına büyük katkıda bulunmuştur. Denilebilir ki, şimdiye dek bu plenum kadar, bu denli özenle ve esaslı bir biçimde hazırlanmış ve aynı zamanda her türlü gösterişten, biçimsellikten, yapmacık bir düzenlilikten ısrarla kaçınılmış bir plenum olmamıştır.

Plenum, bugün komünistlerin çalışmalarında geçmişteki parti ilkelerinin ihlâlinden ve kadro politikasının uygulanmasındaki bozukluklardan kaynaklanan sonuçların aşılmasında kararlılığın ne denli önemli olduğuna işaret etmiştir. Parti, hem kendine hem de kendi kadrolarına karşı titizliği, verilen görev için onların sorumluluğunu artırıyor, yönetim kademelerine zinde güç akışını sağlıyor, düşünen, enerjik, girişimci insanları destekliyor.

Öne şu ödev konmuştur: Tüm kadrolar demokrasinin derinleştiği, hal-kın politik ve emek aktifliğinin arttığı koşullarda çalışmayı öğrenmelidir. Bu, görüş ve düşüncelerin açıkça yarışmasını öngören ve bunu teşvik eden demokratik düşünce ve eylem tarzını iyice benimsemek, bunda ustalaşmak demektir. Bu, insanların görüşlerine, sosyal deneyimlerine, onların haysiyetine saygılı olmak demektir. Bu öyle bir çalışma yürütmek demektir ki, bizim ilkelerimizin, istemlerimizin, ülkülerimizin üstünlüğünü yaşamın kendisi ortaya çıkarabilsin, insanlar bunları birer dogma olarak değil, akli ve yüreğiyle hissederek kabul edebilsin.

Yenilenme daha şimdiden olumlu sonuçlar veriyor. Geçen yılın bilânçosu, kısmen de olsa, bunu kanıtıyor. Ulusal gelir artışı, geçen Beşyillik Plan döneminde yılda ortalama yüzde 3,6 iken, yüzde 4,1 olmuştur. 1986 yılında sanayi üretimi, 11. Beşyillik Plan dönemindeki yıllık ortalamanın üçte birine eşit bir artışla yüzde 4,9'a yükselmiştir. Ekonomimizin muaz-

(1) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 41, s. 41. (Rusça, «Komünizmin çocukluk hastalığı: Solculuk»tan.)

zam boyutları bu yüzelere büyük bir ağırlık kazandırmaktadır. Şöyle ki ülkemizde günde, sıvılaştırılmış gaz da dahil 1,7 milyon ton petrol, 1,9 milyar metreküp doğal gaz, 2,1 milyon ton kömür üretilmekte, 440 bin ton çelik dökülmektedir. Tarım ürünleri üretiminde de önemli artışlar sağlanmış, konut kuruculuğunun kapsamı genişlemiştir.

En önemlisi ve başlıcası, şu ana politik ve moral amaca ulaşılmış olmasındır: Ülkede yenilenme idesinin, sosyal-ekonomik gelişmenin hızlandırılmasına ilişkin stratejik doğrultunun toplumsal gelişmeye ışık tuttuğu, yön verdiği bir atmosfer oluşmuştur. Demokrasi genişlemiştir, düzen sağlamlaşmıştır, disiplin pekişmiştir, sağlıklı bir yaşam tarzı yerleşmektedir. Sosyalizmin çıkarları, halkın çıkarları, yeni düzenin itibarı, partinin politik otoritesi yeni bir aşamaya yükselmiştir.

Toplum yapısının tüm katlarını saran yenilenme kendi geridönmezliğinin güvencelerini de oluşturmaktadır. Bu güvenceler partinin ve halkın giderek güçlenip pekişen irade ve eylem birliğidir. Bu güvenceler bizzat parti içindeki sağlıklı gelişmedir. Parti'de, parti-içi demokrasinin gelişmesiyle, onun partisiz yığınlarla bağlarının sağlamlaşmasıyla, komünistlerin, politik ve moral dayanıklılığının çelikleşmesiyle sıkı sıkıya bağlı olumlu süreçler hız kazanmaktadır. Yapılacak olan Sovyetler Birliği Parti Konferansı, kuşkusuz, parti yaşamının daha da demokratikleşmesi, komünistlerin aktifliğinin daha da artması bakımından önemli bir olay olacaktır.

Hızlandırma mekanizması henüz yeni harekete geçirilmiştir, tam kapasiteyle çalışması ise önümüzdeki aşamada olacaktır. Biz, hızlandırmanın güçlüklerle karşılaştığını, gergin çabalar gerektirdiğini, alınan önlemlerin belli bir süre daha beklenen sonuçları tam olarak veremeyeceğini, belki de zorlukların daha da artabileceğini gizlemiyoruz. Toplumda biriken sorunların nedenlerinin, daha önceleri sandığımızdan çok daha derinlerde yattığı görülmüştür. Tutuculuk, atalet belirtileri, eski düşünce tarzı henüz güçlüdür. Birçok ekonomi, devlet ve hatta parti organlarında, emekçi kolektiflerinde halâ yaşamın gereklerine adımlarını uyduramayanlar vardır. Yenilenmeyi desteklemekle birlikte, geçmişin yükünden kendilerini çok yavaş kurtaranların sayısı az değildir, kimileri ise beklemeği yeğlemektedir.

Yenilenmeye karşı koyanlar da vardır. Bunlar, yenilenmeyi kendi kişisel çıkarı için bir tehlike olarak görenlerdir, sahihsizliği kişisel zenginleşme kaynağına dönüştürenlerdir, sosyalist devleti emek katkısına bakmaksızın, neredeyse otomatik olarak nimetler dağıtan zengin bir hayırasever kurum gibi görmeye alışmış olanlardır. Bunlar, idarenin baskı gücüne sığınmaya alışmış ve bu yüzden şimdi, buldukları yeri, mevkiyi, resmi makamı ve toplumsal durumlarını yitirme telaşına kapılmış olan bürokratlardır. Bunlar, her değişikliktten, «yeni bir şeylerin olması»ndan öcü gibi korkan dogmatiklerdir.

Ancak bugünkü durum, toplumumuzun yaşamındaki devrimci dönemeçlerden, örneğin 30'lu yılların başlarındaki köyde kolektifleşme durumundan köklü bir biçimde farklıdır. O dönemde sınıfsal çatışma vardı, sınıf karşıtları olan toprak ağaları (pomeşçikler sınıfı) vardı. Bugün ise yenilenme sürecinin herhangi bir politik muhalefetinden, toplumda herhangi bir politik bölünmeden asla söz edilemez. Sovyet toplumu yenilenme sürecinde bir bütün olarak yer alıyor ve yine bir bütün olarak barıkadın biryanında bulunuyor.

Başlatılmış olan dönüşümlerin geridöndürülmezliği artık açıktır. İşçilerimiz, köylülerimiz, aydınlarımız partiyi elde edilen ile yetinmemeye, kararlı davranmaya, adım adım ileri gitmeye, belirlenen doğrultuyu şaşmadan yaşama geçirmeye çağırıyorlar. Sovyetler Birliği'ndeki reformların dünya kamuoyu tarafından, özellikle kardeş sosyalist ülkeler halkları, komünist ve işçi partileri tarafından sempati ve anlayışla karşılanması da bizim için çok önemlidir.

Sovyet komünistleri SSCB'deki değişimlerin ne denli büyük uluslararası önem taşıdığına bilincindedirler. Yenilenme toplumumuzun kendi kaynaklarını nereye yönlendirdiğini, onun program ve niyetlerinin neyi amaçladığını, kendi entelektüel gücünü ne için sarfettiğini herkes görmektedir. Sovyet halkının kendi ülkesini daha güzel, daha iyi duruma getirme çabalarından hiç kimseye bir kötülük gelmeyecek, tersine bundan tüm dünya kazançlı çıkacaktır. Yenilenme, uluslararası açıdan, öteki sosyal sistemle her şeyden önce ve özellikle barış temelinde bir yarışma önerisidir.

Bizim uluslararası politikamız şimdi, her zamankinden daha çok iç politikayla, kalıcı bir barışın sağlanmasına, uluslararası ilişkilere öngörülü ve yapıcı bir yön verilmesine olan büyük ilimizle belirlenmektedir. Uluslararası politikamız, sosyalizmi mükemmelleştirme yönündeki yaratıcı çalışma için elverişli koşulların yaratılması üzerinde yoğunlaştırılmaktadır. Bunu biz, uluslararası işçi sınıfı, dünya emekçileri, yeryüzündeki tüm halklar önündeki kendi sorumluluğumuzu yerine getirme işi olarak, sosyal ilerleme ve barış davasına başlıca katkımız olarak görüyoruz.

✱

SSCB'de sosyalizm yeni bir dinamizm kazandı, neredeyse canına can katılmış oldu. Sovyet insanları kendi güçlerine, olanaklarına çok daha güvenir oldular, geleceğe iyimserlikle bakmaktadırlar. Bizi ziyarete gelen yabancı dostlarımız ülkemizin gençleşmiş, dinçleşmiş olduğunu rasgele söylemiyorlar.

Şimdi yürütülen çalışma, devrimci özünün derinliği, planların cesurluğu, insancıl yönü bakımından, Leninci partinin 1917 Ekiminde başlattığı büyük dönüşümlerin dolaysız bir devamıdır. Üzerinden bunca yıl geçmiş

olmasına rağmen biz Ekim Devrimi'nin nabız atışlarını, onun nefes alışlarını dinamik yaşamımızda açıkça duymaktayız. Bu gerçek, Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü eşğinde devrimin gücünü, sınıfsal kökenlerini, onun insanlığın yazgısı açısından taşıdığı önemi derinliğine kavramaya yardım ediyor, bizim amaç ve ödevlerimize yepyeni bir gözle bakılmasını sağlıyor, sosyalist tarihin kazanım ve derslerinin anlamını kavramaya yardım ediyor.

TÜSTAV

Batı Yarıküresinde Işık Ve Umut Haresi

HUGO CAMPOS

Paraguay Komünist Partisi Merkez Komitesi Politik Komisyonu üyesi

ANTONIO RIBEIRO GRANJA

Brezilya Komünist Partisi Ulusal Yönetimi üyesi

İnsanlık tarihinde büyük bir dönüm noktasını oluşturan Rusya'daki 1917 Ekimi olaylarıyla bizi şimdi 70 yıl ayırıyor. Bu olayların evrensel önemi, nesnel kaçınılmazlığı, ilerici doğası ve geri döndürülemezliği üzerine çok şey söylendi ve yazıldı. Yine de bizler, karmaşık ve hızlı gelişen durumda politikamızı belirlemek ve partilerimizin yürüttüğü ideolojik mücadelede yeni argümanlar geliştirmek için güvenilir ve sınanmış bir pusula olarak gördüğümüz Ekim Devrimi'nin deneyimlerine dayanmayı sürdürüyoruz. Bu, doğaldır. Latin Amerika'da komünist hareket Ekim Devrimi'nin etkisiyle biçimlenmiştir. Sınıf savaşında önemli ölçüde deneyim kazanan hareket etkin bir politik güç ve toplumsal gelişmenin önemli bir etmeni durumundadır.

Hugo Campos, 1916'da doğdu. 1935'den beri Paraguay Komünist Partisi üyesidir. Aynı yıl Zeballos Cue mezbahasında ilk parti hücrelerini örgütledi. 1936'da işçilerin silahlı bir eylemine katıldığı için tutuklandı. Serbest bırakıldıktan sonra National College'de bir parti hücreleri oluşturdu. 1943'de «Adelante» gazetesini çıkarmakla görevlendirildi. 1945'de MK üyeliğine seçildi, Conception'daki silahlı ayaklanma sırasında Paraguay Komünist Partisi MK Genel Sekreteri görevini yürütüyordu. 1953'den bu yana MK Politik Komisyonu üyesi, 1986'dan beri partisinin «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinde temsilcisidir. Bol ürün veren bir yazar olan Campos'un «Paraguay Panaroması», «Hayatın fıskır-dığı yer» ve «Georgi Dimitrof 1882-1982» adlı kitapları vardır.

Antonio Ribeiro Granja, 1913'de doğdu. İşçidir, partiye 1934 yılında girdi. Brezilya Emekçileri Konfederasyonu (1946) ve Brezilya Emekçileri Genel Konfederasyonu (1986) gibi büyük sendikaların kurulmasında çalıştı, sendikaların kurulmasına katkıda bulundu. 1946-1952 arasında Espirito Santo eyaleti meclis üyeliği yaptı, eyalette çıkan «Folha de Capixaba» gazetesini yönetti ve öteki yayınlara katkıda bulundu. Politik nedenlerle koğuşuruldu ve tutuklandı. 1979'da affa uğradı. 1954'den bu yana Brezilya Komünist Partisi Ulusal Yönetimi üyesi, 1986'dan bu yana partisinin «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisindeki temsilcisidir.

Rusya'daki sosyalist devrim Batı Yarıküresinin tüm ülkelerinin ezilen ve sömürülen milyonları için bir ışık ve umut haresi olmuştur. Dünya komünist hareketinde tanınmış bir kişi olan William Z. Foster'in bu benzetmesi, Petrograd'daki ayaklanmanın ve erkin proletarya tarafından ele geçirilmesinin Batı Yarıküresinde coşku yarattığına ve feodal, kapitalist ve emperyalist ezgiye son verilebileceğine dair insanlara güven verdiğine ilişkin inkar edilemez olguyu yansıtmaktadır. Büyük basın Rusya'daki olayları inkar etmesine ya da yanlış yansıtmalarına karşın, anakaramızda birçok ülkede yayınlanan işçi gazeteleri karalamaları reddediyordu. Kendilerine ulaşan nesnel enformasyonun cılızlığına karşın, bu gazeteler, Ekim Devrimi'nin gerçek önemini göstermeye çalışıyorlar ve bu devrimin esinlendirdiği emekçi halkın ulusal ve sosyal kurtuluş için destek çağrılarını yapıyorlardı.

1918'de, Rio de Janeiro'da Alex Pavel imzalı ve «Rus Devrimi ve Basın» (1) başlıklı bir broşür yayımlandı. Broşür, büyük basının antisovyet uydurmacalarını sergiliyordu. İlerici Avrupa ve Kuzey Amerika yayınlarından alınan belgeler ve makaleler de aynı amaca hizmet ediyordu. Örneğin, 1919'da «Spartacus» adlı haftalık gazete Brezilya başkentinde aynı adı taşıyan bir Marksist grup tarafından çıkartılan haftalık gazete Lenin'in Amerikan işçilerine mektubunu ve dünya proletaryasının önderinin Komünist Enternasyonal'ın Birinci Kongresindeki konuşmasını yayınladı. (2) Bu ve daha birçok yayın, Marksizm-Leninizm'in Latin Amerika'daki geniş yayılmasının ilk habercileriydi. Ekme ile biçme arasında, Ekim Devrimi ile Batı Yarıküresindeki ilk sosyalist devrim arasında yaklaşık yarım yüzyıl geçmiştir. Buna karşın Rus örneğinin anakaramızdaki toplumsal gelişmeye doğrudan bir etkide bulunduğunu niçin söylüyoruz?

Birincisi, proletaryanın sayısının artması ve kapitalist sistemin derinleşen genel bunalımı, Arjantin, Brezilya, Kolombiya, Meksika Şili ve öteki ülkelerde grev hareketinin hissedilir biçimde yükselmesini getirmiştir. Ekim Devrimi'nin etkisiyle bu hareket artan sıklıkta politik bir özellik kazandı, Sovyet Cumhuriyeti ile dayanışma içindeki yığın eylemlerine kimi zaman da barikatlardaki çatışmalara dönüştü. Köylülerin toprak uğruna savaşımı ve aydınlarla öğrencilerin eylemleri işçilerin eylemleriyle kaynaştı. (3)

İkincisi, doğrudan ya da dolaylı olarak Rus devrimi kurtuluş hareketlerini teşvik etmiştir. Bu bağlamda 1924–1927'de Arthur Bernardes gerici rejimine karşı ilerici subayların da katıldıkları Brezilya devrimci demokratlarının silahlı savaşımı, 1933'de Nikaragua'da Yanki işgalcile-

(1) Bu broşür, Brezilya Komünist Partisi'nin kurucularından biri olan Astrojildo Pereira tarafından yazılmıştır.

(2) Bak: A. Pereira, A. Formaço do PCB, Rio de Janeiro, 1962, s. 28.

(3) Bak: N. Werneck Sodre, Contribuição a História do PCB, Sao Paulo, 1984, s. 39.

rinin ülkeden atılmasıyla taçlanan antiemperyalist Sandinist hareket sayılabılır.

Üçüncüsü, Ekim Devrimi'nin doğrudan etkisiyle proletaryanın en bilinçli kesimi, aydınlar ve küçük burjuvazi Marksizm-Leninizm'in tarihsel geçerliliğini göremek anarko-sendikalist ve reformist ideoloji ile bağlarını kopardılar. Bu, Latin Amerika'da komünist hareketin doğuşuna büyük katkıda bulundu. Ocak 1918'de, Rus devriminden üç ay sonra, Arjantin Komünist Partisi (4) adını alacak olan Arjantin Enternasyonal Sosyalist Partisi'nin Buenos Aires'de kuruluş kongresi toplandı. Bunu, Meksika, Uruguay ve Şili'de Marksist-Leninist partilerin oluşması izledi. Brezilya Komünist Partisi'nin kuruluş kongresi 1922 Martında yapıldı. Astrojildo Pereira'nın sözleriyle, bu kongre, «örgütsel bakımdan bile, manevi bakımdan Brezilya işçilerinin dünya proletaryasının öncüsüne katılmak yolundaki büyük beklentilerinin ifadesiydi.» (5) Üç yıl sonra Küba'da bir Marksist-Leninist parti kuruldu, sonra Kolombiya, Paraguay, Peru ve öteki ülkelerde komünist partileri ortaya çıktılar.

Latin Amerika'da komünist hareketin oluşması süreci onlarca yıl sürmüştür. Bu, toplumsal gelişmelerindeki, anakaradaki ülkelere işçi sınıfının olgunluğundaki farklı düzeylerin, sekterliğin ve dogmatizmin gücünün sonucudur. Ne ki, yine de savaş öncesi dönemde bile komünist hareketin Latin Amerika'da yeni ve güçlü bir politik güç olduğunu söylemek mümkündür. Emperyalizm ve yerli oligarşi, bu hareketi bölünmez egemenliklerine karşı ciddi bir tehdit olarak görüyor ve ona en zorba baskı ve koşturmalarla yanıt veriyordu.

Daha kurulum kurulmaz, Latin Amerika komünist partileri eylem birliği yaptılar. Birçoğu Komintern'in çalışmalarında aktifti. Komintern'in Latin Amerika seksiyonunun girişimiyle ilk bölgesel konferans 1929'da Buenos Aires'de toplandı. Bu konferans, Latin Amerika'daki devrimi, sosyalizme açılan antiemperyalist, demokratik tarım devrimi olarak tanımladı. Konferans, uluslararası dayanışmaya, proletaryanın birliğine ve özellikle de o zamanlar kurulmuş bulunan Latin Amerika Sendikaları Konfederasyonu'na büyük önem verdi. Ve nihayet, deneyim değiş tokuşu yapmak ve eylemleri koordine etmek amacıyla kardeş partilerin bölgesel ve yerel toplantıları gelenekleri başlatıldı. (6)

(4) Ayrıntılı bilgi için bak: L. Paso, Historia de los partidos políticos en la Argentina. 1900–1930, Buenos Aires, 1983, s. 457–459, 529–532.

(5) A. Peireira, Agy, s. 47. Bu kongreye Brezilya'daki komünist grupların 70 üyesini temsil eden 9 kişi katılmıştır.

(6) Komintern'in 7. Kongresi sırasında (1935) bölgedeki komünist partilerinin üye sayısı 25 bindi, İkinci Dünya Savaşı patlak verdiğinde ise 90 bine ulaşmıştı. Faşizme karşı utkudan sonra devrimci hareketin ivme kazanmaya devam ettiği sırada, Latin Amerika'daki komünistlerin sayısı, 1947'de 380 bindi. Havana'da 1975'de yapılan konferansta, Latin Amerika ve Karayipler'deki 24 komünist ve işçi partisinin toplam üye sayısı 600 bindi. Komünistlerin sıralarının genişlemesi sürüyor.

Ekim Devrimi'ni izleyen dönemin tarihi, komünist hareketin doğuşunun sosyal bilincin yeni bir düzeye yükselmesiyle, çok sayıdaki insanın devrimci yaratıcılığa yönelmesiyle eş gittiğini açıkça göstermiştir. Kısa ömürlü olmuş da olsa, Şili'de «sosyalist cumhuriyet»in ilanı, 1932'de El Salvador Komünist Partisi yönetiminde köylülerin ve işçilerin ayaklanması, 1932'de Küba'da Mackado diktatörlüğünün devrilmesini, 1935'de Brezilya'daki silahlı ayaklanma, birçok ülkede geniş cephelerin kurulması, İspanya Cumhuriyeti ile ve daha sonra Alman faşizmine ve Japon militarizmine karşı savaşın en büyük yükünü taşıyan Sovyetler Birliği ile dayanışma, bunlar arasındadır. Savaş sonrası dönemde antiemperyalist hareket o zaman kadar görülmedik bir düzeyde geliyordu. Guatemala'daki (1944–1954) ve Bolivya'daki (1952) demokratik devrimleri Latin Amerika halklarının savaşımının tekil dönemleri olarak değil, geleceğin kurtuluşu için önkoşulları yaratacak derin toplumsal değişiklikler için kesin-siz sürecin bir parçası olarak görüyoruz.

Küba devriminin utkusu ve onun antiemperyalist, antioligarşik reformlardan, Ulusal ve Latin Amerikan özgüllüklere uygun olarak sosyalist aşamaya görece hızlı geçişi Ekim Devrimi'nin ve davasının dolaysız bir devamıdır. *Devrim, anakara tarihinde yeni bir sayfa açmış, onun örneği devrimci eylemlerin daha da yaygınlaşmasını ve derinleşmesini ve bölgede sömürgeciliğin son kalelerinin yok edilmesini hızlandırmıştır.*

1960'ların sonunda Panama, Peru, Bolivya ve Ekvador'da emperyalizmi ve oligarşiyi tehdit eden üniformalı devrimci demokratlar iktidara geldiler. 1970'de Şili'de ülkenin devlet başkanı olan sosyalist Salvador Allende yönetimindeki Halk Birliği genel seçimleri kazandı. Bu devrimci süreçlerin özgül deneyimleri çok büyük önem taşıyor.

Savaşım, gericiliğin bir karşı saldırı başlattığı ve faşist darbeler yaptığı koşullarda da sürdü. Ne ki, koşulların tüm zorluğuna karşın, Lenin'in gericilerin hareketi bir süre için durdurmayı başardıkları durumda bile büsbütün yokedemeyecekleri, bunun imkansız olduğu yolundaki sözlerini unutmamak gerekir. (7)

Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin baskısıyla 1979'da en acımasız diktatörlüklerden biri devrildi ve Nikaragua devrimi utku kazandı. 1980'lerin ilk yarısında, öteki ülkelerde olduğu gibi Brezilya'da da diktatörlük rejimi yıkıldı ve gerek tek tek ülkelerde, gerekse bölge çapında gerici güçler ve ilerleme güçlerinin yeralımında olumlu değişmeler başladı. Bu, bize, halklarımızın demokrasi, barış, ulusal ve sosyal kurtuluş için mücadelesinde yeni bir aşamadan söz etmeye izin veriyor.

Bu aşamanın belirgin özellikleri nelerdir ve bizim için hangi perspektifleri açmaktadır? Bu sorunlara yanıt vermeden önce, Ekim Devrimi'nin en önemli derslerinden birini anımsayalım: *Latin Amerika devletlerindeki*

(7) V. I. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 35, s. 279. (Rusça, «Rusya İşçi, Asker ve Köylü sağlarılarının 3. Tüm Rusya Kongresi'ne sunulan Rapor»dan.)

somut durumdaki tüm farklılıklara karşın, tarihsel düzeyde ortak payda, devrimci demokratik değişimler aşamasını izleyecek olan bir sosyalist perspektiftir. Böylesi değişiklikler için şimdi önkoşullar mevcuttur. Bunu gerçekleştirecek güçler sorunu, kilit sorun olarak önde durmaktadır.

Toplumun demokratikleştirilmesi, Latin Amerika toplumlarındaki değişimin sonucu bakımından nesnel bir zorunluluktur. Fakat bu, kendiliğinden olmuyor. «Güçlü» rejimler, çığ gibi sosyal-ekonomik sorunlarla devrimci-demokrat hareketlerin büyümesiyle başedemedikleri için ve çeşitli sosyal sınıflar ve grupların yapısında ve bilincinde görülen köklü değişiklerin sonucu politik sahneden kayboluyorlar.

Bugün demokrasi savaşımına geniş toplumsal güçler katılıyor. İşçi sınıfının sayısı ve politik yaşamdaki rolü dikkate değer ölçüde arttı. 1980'lerin başlarında işçi sınıfı, bölgenin çalışabilir nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturmaktaydı. Proletaryanın sosyal tabanı, teknik elemanların, beyaz yakalı işçilerin ve sayısal bakımdan büyük tarım proletaryasının katılımıyla genişliyor. Kapitalizmin eşitsiz gelişmesinin sonucu olan «mozaikvari» niteliğine karşın, proletarya, başlıca devrimci sınıf olmaya devam ediyor. Bölgemizdeki ve dünya çapındaki sınıf savaşımının ve devrimci-kurtuluş süreçlerinin dinamiği, onun politik bilincinin gelişmesine ivme vermiştir. Ekonomik ve politik grevlerin kapsamı sürekli artıyor.

İşçi sınıfının tarihsel bağlaşıklarından biri olan ve tekelci burjuvazi ve toprak sahipleri tarafından ezilen köylülük bu savaşıma artan bir aktiflikle katılıyor. Eskiden olduğu gibi, radikal bir tarım reformu Latin Amerika ülkelerinin çoğunluğunda gündemdedir ve büyük toprak sahiplerinin ve tekellerin egemenliğine karşın yığınsal köylü eylemlerine yol açmada temel etmendir.

Üçüncü (potansiyel ya da aktif) devrimci demokratik öge, kent orta katmanları ve aydınların çoğunluğudur, beyaz yakalı işçilerdir, öğrenciler ve kadınlardır. Bunların iç ayrışması ve devrimin itici güçlerinden birine dönüşmeleri hızlanıyor. Yurtsever subaylar ile Latin Amerika toplumlarının «alt sınıfları» ile sıkı bağı olan demokrat din adamlarının oynadıkları rol artıyor. Küçük ve orta burjuvazinin sıralarındaki antiemperyalist ve antioligarşik ruh halinin sürekli büyüdüğünü de unutmamak gerekir. Büyük sermaye ile rekabetin üstesinden gelmeyi başaramayan ve devletten yardım alamayan bu kesimlerin büyük bir bölümü kendi sınıfından çıkıyor veya proletaryanın ya da marjinal katmanların sıralarına katılıyor. Bu da devrimci demokratik güçlerin büyümesine katkıda bulunuyor.

Yerli mali-sanayi oligarşisinin varlığı, bölge ülkelerinde ortak bir özelliklidir. Büyük toprak sahipleri ve gerici askeri-bürokratik elit ile birlikte bunların emperyalizmle sıkı bağları vardır ve ona bağımlıdırlar, «entre-guistas»⁽⁸⁾ olarak nitelendirilmektedirler. Ne ki, Malvinas ve Grenada'dan sonra ve Yankilerin Orta Amerika'daki ve dünyanın öteki bölgelerinin

(8) Uşaklık ve ihanet anlamına gelen İspanyolca kelimedden türetilmiştir:

deki silahlı müdahalelerinin sonucu olarak bu çevrelerde bile «Batı demokrasisinin» kalesi, ABD hakkında kuşkular oluştu. Sınıf çıkarlarının etkisiyle, bunlar, birçok durumda toplumun reformist demokratikleşmesini engellemekte hatta bunu ve bölgedeki durumun iyileşmesini teşvik etmektedir.

Son zamanlarda Orta Amerika'daki silahlı çatışmayı görüşmeler yoluyla çözmek isteyen, bağlantısızlar hareketine katılan, dış borçlar sorununa hakça bir çözüm arayan, yeni bir uluslararası ekonomik düzen kurulmasını, bölgenin nükleer silahsız bölgeye dönüştürülmesini isteyen birçok Latin Amerika devlet adamının politik düşüncesinde olumlu değişimler olduğuna ilişkin belirtiler vardır. Bizce, bu, Peru devlet başkanının kimi antiemperyalist açıklamalarıyla ve Arjantin, Brezilya ve Meksika devlet başkanlarının kimi uluslararası konularda aldıkları olumlu tutumla teşvik görüyor. Yeni politik gerçekler Haiti'de Duvalier klanının son üyesinin ülkeden kaçmasından ve Paraguay ve Şili'de rejime karşı halkın savaşımının yükselmesinde ifadesini buluyor.

Açıktır ki, Latin Amerika'da büyük burjuvazi, özellikle onun tekelci kesimi, sosyal manevralar yaparak ya da halk direnişini doğrudan ezerek, dış politikada emperyalizmle uzlaşmaya yanaşarak, «sınıf barışı» oluşturmaktan yanadır. Ne ki, kimi etmenler, nesnel olarak onun emperyalizmle çelişmesini keskinleştiriyor. Bunlar, en başta, sistemin bütününe özgü olan kapitalizm için uzlaşmazlıklardır ve uluslarötesi şirketlerin ve bankaların egemenliğidir. Bunun yanında ideolojideki ve toplumsal yapıdaki farklılıklara karşın karşılıklı yarara dayalı işbirliğini öneren ve geliştirmekte olan ülkenin tam bağımsızlık ve sosyal-ekonomik gelişmeye ulaşma çabalarını destekleyen reel sosyalizmin etkileri vardır. Söz konusu ettiğimiz çelişkiler, yeni politik gerçekleri dikkate almayı reddeden Washington yönetiminin belirsiz ve serüvenci eylemleri nedeniyle keskinleşiyor.

Demek ki, *antiemperyalist, devrimci-demokratik savaşımının yeni aşamasını* belirleyen özellikler, bu savaşıma katılan güçler yelpazesinin genişlemesi, yığınların politizasyonu ve proletaryanın sınıf bilinci ile toplumsal-politik rolünün daha da artmasıdır. Geniş bağlaşıklıklar, ulusal koalisyonlar ve devletlerin bölgesel antiemperyalist cephesi için koşullar olgunlaşmaktadır. Bu koşulların oluşması, dünyanın gelişmesinin nesnel süreçleri tarafından, özellikle de uluslararası alanda güçler oranının barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme güçlerinden yana değişmesi ile Ekim Devrimi ile belirlenen ve kardeş partiler tarafından ardıcılıkla ve esneklikle izlenen bağlaşıklık politikasıyla teşvik görmektedir.

Fakat karşımızda, güçlü bir düşman, ABD emperyalizmi ve işbirlikçileri vardır. Onların dev bir mali-ekonomik ve askeri potansiyeli vardır, bunlar sosyal-politik demagojiye başvurmaktadır, kamuoyunu yanıtlamada geniş bir deneyime ve antikomünist ideoloji gibi yıkıcı bir silaha

sahiptir. Latin Amerika'da, örneğin Paraguay'da antikomünizm, yalnızca gerici doktrinler ve dogmalar olarak değil, aynı zamanda terörizme varan günlük baskılarda da biçimlenmektedir. Bizim hareketimizin tüm tarihi, komünist partilerinin faaliyetinin koğuşturulması ve yasaklanması, komünistlerin acı çekmesi, tutuklanması, işkenceden geçirilmesi ve idam edilmesinin tarihidir.

70 yıl öncesine göre bugünkü antikomünizmin bir özelliği, onun, emperyalist hegemonyaya ve yerel oligarşiye karşı çıkan sosyal-ekonomik reformlardan ve ulusların egemenlik haklarından yana olan herkesi «yıkıcı unsurlar» ve «kızillar» diye karalamasıdır. Washington yönetimi tarafından bir devlet politikası olarak benimsendikten sonra antikomünizm, ulusal kurtuluş hareketini ezme silahı olmuştur. Yalnızca ilerici, devrimci demokrat, yurtsever hareket ve örgütlere karşı değil, aynı zamanda bütün bir ulusa karşı da terör uygulamaktadır. Sosyalist Küba'ya, Sandinist Nikaragua'ya, Salvador, Şili, Paraguay ve öteki mücadele içindeki halklara karşı azgın bir antikomünizm estirilmektedir.

Ekim Devrimi'nden bu yana antikomünizm ve antisovyetizm gerici rejimlerin ideolojisinin ve faaliyetlerinin temelidir. «Kızıl tehlike»ye karşı mücadele ve «iç barışı koruma» gerekçesiyle, Stroessner'ler, Pinochet'ler, her türden Somoza'lar hunharca cinayetler işlemekte, çok sayıda insanı tutuklamakta, işkence yapmakta, kaçırmakta ve öldürmektedir. Keyfi eylemlerine destek, daha fazla hareket alanı ve krediler alabilmek için ABD emperyalizminin işbirlikçileri kimi zaman efendilerini bile geçmektedirler. Örneğin, Paraguay diktatörünün emperyalizmin Vietnam kumarına katılması, Dominik Cumhuriyeti'nin ve Grenada'nın ABD tarafından işgal edilmesini desteklemesi, onu şu anda Sandinist hükümetin ve El Salvador'da başkaldıranların işini bitirmeyi ve Küba'nın işgal edilmesini savunması, buna örnektir.

Antikomünizmin tarihsel olarak iflas etmiş olması, onun etkisiz olduğu anlamına gelmez. Antikomünist propaganda aktif olmaya devam ediyor, kamuoyunun bilincine zararlı tohumlar saçıyor. Onun zehirli tohumları gericilerin, komploçuların, burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin, tutucu din adamlarının, aydınların bir kesiminin ve nüfusun politik bakımdan geri kesimlerinin sıralarında verimli bir toprak bulmaktadır. Yüzyıldan daha fazla zamandan beri dünya «komünizm tehlikesi» ile, Ekim Devrimi'nden buyana da «Sovyet tehdidi» yalanı ile korkutulmaya çalışılmaktadır. Şu anda Latin Amerika'da en yaygın antikomünist korkutmaca, Küba ve Nikaragua «yayılmacılığı»dır. Bir zamanlar Sovyet Rusya'ya karşı yabancı müdahaleyi haklı göstermeye kalkıştığı gibi, bu yalanlar şimdi, ABD'nin Orta Amerika'ya müdahalesini «haklı göstermek» için kullanılıyor, kamuoyu «Batılı değerlere karşı tehdidin savunucuları» olarak tanımlanan komünistlere karşı kışkırtılıyor. Yaşayan, reel sosyalizm hakkındaki gerçekler, onun barışçı dış politikası, Sovyetler Birliği'ndeki yenilen-

me ve sosyal-ekonomik gelişmenin hızlandırılması çarpıtılıyor, inkar ediliyor ya da yasaklanıyor. Şunu da kabul etmek gerekir ki, gericiiler şu anda demokratik güçlerin bir kesiminin birliğini parçalamada ve zayıflatmada propaganda makinelerini başarılı bir biçimde kullanmakta, onlarda komünistlere karşı kuşku uyandırmakta ve bizimle işbirliği yapmaktan korkmaların sağlamaktadır.

Bunları biz, elbette kamuoyu ile ilişkilerimizdeki eksikliklerimizi ya da bağışıklık politikamızı, ya da bu tür çalışmanın örneğini, faşist Stroessner rejimindeki, ya da 20 yıllık diktatörlük rejiminden sonra Brezilya'daki zorluklarına dikkat çekmek için söylemiyoruz. Gerçekten de büyük zorluklarla karşı karşıyayız ve birçok eksikimiz var. Fakat bütün koşullarda antikomünizmle savaşım başta gelen görevdir. Çünkü biz bunu devrimci demokratik güçlerin birliği için zorunlu görmekteyiz.

Antikomünist önyargılar ve ruh hali ile etkilenmiş olan kesimler içinde çalışırken, onlara komünist partilerini tarihsel rolünü anlatmayı olağanüstü önemli bulmaktayız. Halka, faşist terörün kurbanları olan, ulusal ve sosyal kurtuluş davasının boyun eğmez savunucuları olan komünistlerin komünistlerin yurtseverliğini ve bütün halkın çıkarlarına bağlılıklarını anlatmak gerekir. Reel sosyalizmin «demokratik olmadığına», «bunalım» içinde olduğuna ve «ekonomik modelinin umutsuzluğu»na dair yalanları ardıcıl olarak sergiliyoruz. İnsanların, antikomünizmin antiemperyalist demokratik güçleri parçalayıp zayıflatmak için ve Latin Amerika ülkelerinin uluslarötesi şirketlere bağımlı kalması için bir araç olduğunu görmesini istiyoruz. Antikomünizm, toplumsal ilerlemeyi engellemek, burjuvazinin eski ve yeni dünyada tarih sahnesine 200 yıl önce çıkarken savunduğu özgürlük, eşitlik ve kardeşlik gibi ülkülerin toptan inkarı demektir. Hangi maskeye bürünürse bürünsün, antikomünizm, gerçek demokrasi ve toplumsal ilerleme ile olan bağdaşmazlığını saklayamaz.

Latin Amerikalıların politik bilinçlerindeki değişikliklerden söz ettik. Burada, artan sayıda insanların emperyalizmin insanlığa dayattığı tehlikeyi, nükleer bir savaşın patlamasına izin verilmemesi gerektiğini kavradığını belirtmek gerekiyor.

Ama ortaya şöyle sorular çıkmaktadır: Ne pahasına buna izin verilmelidir? Barış: koruma savaşımı devrimci-kurtuluşçu amaçlar için mücadele için önüne mi geçmektedir? Barış içinde yanyana yaşama, dünya çapında, bölgesel ya da ulusal çapta «toplumsal barış» mı demektir? Elbette söz konusu olan bir saldırıyı «övmek» ya da emperyalist tehdite boyun eğmek değildir. Bu, doğal bir şey sayılamaz. Kastettiğimiz, savaşların önlenmesinin gerekliliği ve bunun mümkün olduğudur, çünkü militarizme ve gerici güçlere karşı güçlü bir barış ve ilerleme potansiyeli vardır. Bu bağlamda, Lenin'in Sovyetlerin 8. Tüm Rusya Kongresi'nde, 1920'de söylediği şu sözleri hatırlamak uygun düşüyor: «Sovyetlere karşı düşman

oldukları kuşku götürmeyen devletler arasında artan sayıdaki barış politikamıza kazanıyoruz.»⁽⁹⁾

Söz konusu olan, sınıf çelişkileriyle dolu bir toplumda «sosyal barış» ya da ulusal ve sosyal kurtuluş sorunlarına çözüm aramaktan vazgeçilmesi de geçildir. Bu sorunların çözülmesinin, enternasyonalist görevimizle, dünya barışının korunması ve güçlendirilmesiyle bağlanması söz konusu olan. Bu, yeryüzündeki bütün halkların, tüm anakaraların davasıdır, günümüzün ivedi çözüm bekleyen sorunudur.

Geçen Mart ayında Arjantin Komünist Partisi'nin Athos Fava başkanlığındaki bir delegasyonunun M. Gorbaçov ile görüşmesinde komünist partilerinin yönetimlerine, şu ya da bu ülkede ve bir bütün olarak dünyada görülen süreçleri doğru değerlendirmedeki, günümüzün gereklerine uygun politika ve taktikleri uygun bir biçimde seçmede taşıdıkları sorumluluğun altı çizilmiştir. Şu anda sosyalizmin ve ulusal kurtuluş hareketinin, işçi sınıfının ve kurtuluş hareketlerinin potansiyellerinin gerçekleşmesinin yazgısı, büyük ölçüde buna bağlıdır. Birçok dünya çapındaki sorunun çözümü ve uygarlığın varlığını sürdürmesi buna bağlıdır.

Nükleer bir felaketi önlemenin mantıklı ve kabul edilebilir bir tek yolu vardır: Farklı toplumsal sistemlere sahip ülkelerin barış içinde yanyana yaşaması ve egemen olan etmenin askeri güç değil, iyi komşuluk ve işbirliği ilişkilerinin olduğu bir uluslararası düzen.

Uluslararası dayanışmaya dayalı uyumlu çabaların militarizmi ve gericiyi gemleyebileceğinin anlaşılması, günümüzün bir başka özgüllüğüdür. Bölgemizin politik yaşamının gündeminde yalnızca demokratikleşme, nüfusun ezici çoğunluğunun çıkarlarına olan köklü değişiklikler değil, aynı zamanda ulusal kurtuluş güçleri ile dünya toplumsal ilerleme güçlerinin birliği yer almaktadır. Nükleer manyakları durdurmak, insanlık için barışı ve özgür bir geleceğin yolunun açılması demektir. Biz bunu Latin Amerika haklarının dış ve iç gerici güçlerle çatışmalarındaki en önemli özgüllük, Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin, Küba devriminin ve yirminci yüzyılın öteki kurtuluş devrimlerinin bir devamı olarak görüyoruz.

(9) V. I. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 42, s. 129. (Rusça, «Sovyetlerin 8. Tüm Rusya Kongresi'ne Sunulan Rapor»dan.)

Barış hareketi üzerine komünistlerin görüşleri

Dergimizin Barış Sorunları ve Demokratik Hareketler Komisyonu Prag'da «80'li yıllarda barış hareketinin gelişmesi ve komünistler» konulu bir uluslararası seminer düzenledi. Bu seminere kardeş partilerin dergimizdeki temsilcileri katıldı: Ali Malki (Cezayir Öncü Sosyalist Partisi), Jose Maria Lanao (Arjantin Komünist Partisi), Antonio Riberio Granja (Brezilya Komünist Partisi), Bert Ramelson (Büyük Britanya Komünist Partisi), Duong Ngoc Ki (Vietnam Komünist Partisi), Roland Bauer (Almanya Sosyalist Birlik Partisi), Georg Kwiatowski (Alman Komünist Partisi), Muhammed Magdi Kamal (Mısır Komünist Partisi), Unni Krishnan (Hindistan Komünist Partisi), Kadim Habib (Irak Komünist Partisi), William Stewart (Kanada Komünist Partisi), Francisco Gamboa (Kosta-Rika Öncü Halk Partisi), Antonio Diaz Ruiz (Küba Komünist Partisi), Refik Samhun (Lübnan Komünist Partisi), Badamin Lhamsuren (Moğolistan Devrimci Halk Partisi), Augo Campos (Paraguay Komünist Partisi), Semon Pathe Gueye (Senegal Bağımsızlık ve Emek Partisi), Ali Ahmet El Tayeb (Sudan Komünist Partisi), Ali Ileri (Türkiye Komünist Partisi), Jose Lava (Filipinler Komünist Partisi), Jol Molefe (Güney Afrika Komünist Partisi). Sempozyuma konuk olarak şu kişiler katıldı: Uluslararası Sendikal Barış ve Silahsızlanma Komitesi, Dublin Komitesi Sekreteri Brian Price, Sovyetler Birliği Barış Komitesi Başkanı Birinci Yardımcısı Vladimir Orel, Çekoslovakya Barış Komitesi Başkanı Birinci Yardımcısı Josef Krejci.

Aşağıda seminerde yapılan tartışmalarda ele alınan ana konuların ve çıkarılan sonuçların kısa bir özetini yayınlıyoruz.

Seminere katılanlar günümüzdeki durumu analiz ederek şunu belirttiler: Nükleer yıkım tehlikesine karşı, insanlığın varlığının sürdürülmesi için savaşım yeni bir aşamaya yükseliyor. Temel sorunda, yani herkesi ilgilendiren, şimdiki ve gelecek kuşakların yazgısıyla bağlı olan sorunda, halkların çıkarlarının ortak olduğu görülüyor. Bu, nükleer bir felaketi önlemeyi gerektiriyor. Ve bu insancıl platform temelinde geniş güçlerin ortak eylemlerde bulunması olanaklıdır.

Seminere katılanlar, bugünkü durumun özelliğini, «var olmak ya da yok olmak» ikileminin oluşturduğunu belirttiler. Bunun komünist ve işçi hareketinin birçok geleneksel sorununu yeni biçimde ele alıp değerlendirmeyi zorunlu kıldığını, SBKP'nin politik çizgisinin, SSCB ve dünya sosyalizminin değişen görünümünün, çeşitli ülkelerde yığınların sosyal aktifliğinin artmasının ve yığınların toplumsal gelişmenin yönlendirilmesine gerçekten katılma olanağı elde etme isteminin dünya komünistlerinin önünde açtığı perspektifleri derinlemesine incelemeyi gerektirdiğini vurguladılar.

Seminerle ilgili olarak hazırlanan tezlerde ele alınan konuyla ilgili çok yanlı, zengin bilgi verilmektedir. Günümüzdeki barış hareketinin genel çizgileri belirtildi (V. Orel), değişik ülkelerde barışı koruma savaşımında

komünistler ile partnerleri arasındaki karşılıklı ilişkilerin özellikleri kaydedildi (F. Gamboa, S. P. Gueye, G. Kwiatowski, U. Krishnan ve W. Stewart), dünyanın çeşitli bölgelerinde barış güçlerinin emperyalizme karşı savaşımının ana doğrultusu, bu bölgelerdeki somut durum sergilendi (D. Ngoe Ki, B. Lhamsuren, A. A. Tayeb).

Toplantıda, komünistlerin kendi ülkelerinde ve bütün dünyada gelişen süreçlerin doğru teorik değerlendirmesini yapma, kritik bir dönemde, bütün insanlığın kendi kendini yoketmesi ya da varlığını koruması çizgisine vardığı bir dönemde vakit kaybetmeden doğru politik çizgi ve taktik belirlenmesi yönünde taşıdıkları sorumluluğun bilincinde olup olmadıkları tartışıldı.

Barış hareketinin gelişmesi, bu hareketin dünya kamuoyuna ve yığınlar aracılığıyla politik yapıya yaptığı etkinin artmasıyla ilgili sorunlara özel bir dikkat verildi. Seminere katılanların tümünü, komünist partilerinin günlük faaliyetlerinde değişik bölgelerin özelliklerini nasıl gözönünde bulundurdukları, barışı koruma savaşımında komünist partileri ile partnerlerinin hangi noktalarda uyuştukları konuları ilgilendiriyordu.

YENİ TARZDA DÜŞÜNMEK NE DEMEKTİR?

Tartışmalar sırasında ileri sürülen yeni politik düşünce sorunu canlı bir görüş değiş tokuşuna yol açtı. V. Orel'in kanısınca, yeni düşünce tarzı, belirli postülatlardan yaşamdaki her gelişme için hazır reçetelerden oluşan basit bir toplam değil, *herşeyden önce gerçekte var olan sorunları analiz etmeye ve bunlara etkili çözüm yolları aramaya yaklaşımdır. Burada sözkonusu olan, toplumsal gelişme sürecinde, sosyal savaşımında doğan, komünistlerin bir bütün olarak dünya komünist hareketinin yanıtlaması gereken sorunları zamanında ortaya çıkarmak ve incelemektir.* Konuşmacı şunu vurguladı: Biz, olguları, gelişmeleri olduğu gibi, ayık kafayla, hiç bir hayale kapılmadan, arzu edileni gerçekmiş gibi gösterme denemesinde bulunmadan görmeliyiz. Bu sorunlara çözüm yolu ararken de cesaretli olmalıyız, yararsız kısır doğmatizmden kurtulmalıyız, ortak davaya başarı kazandıracak sıradan olmayan yöntemler arayıp bulmalıyız.

Değişik koşullarda faaliyet gösteren komünistler için yeni yaklaşım ne anlama gelmektedir?

S. P. Gueye şunları belirtti: Nükleer yıkıma karşı savaşımın gerekliliğini Afrika halkları da dünyanın başka bölgelerindeki halklar kadar duyuyorlar. Afrika zengin yeraltı kaynaklarına sahip olmasına karşın, burada gelişme perspektifi çok daha karanlıktır. «Üçüncü dünya» halklarının acı çektiği, açlık, dış borçlar, kuraklık, okuma yazma bilmezlik, sosyal ve kültürel fakirlik, doğal ve daha başka afetler, bizim kıtamızda, sosyal-ekonomik gerikalmışlık, teknolojik bakımdan gelişmemişlik, çoğu kez de ekonomik, entelektüel kaynakların, insan potansiyeli olanaklarının israf edilmesi yüzünden sürekli olarak acıklı biçimler alıyor. Dolayısıyla, halk-

lara kendi zenginliklerini, kendi olanaklarını ve başka ülkelerle karşılıklı yararaya dayalı işbirliği sonucunda sağlanacak ek olanakları kullanma olanağı verecek bir ortamın yaratılmasında Afrika kıtasının, öteki kıtalardan daha büyük çıkarı vardır. Böyle bir ortamda Afrika halkları kendi ekonomik, sosyal ve kültürel gelişme düzeyini yükselterek, bağımsızlıklarını güçlendirerek, barışa ve bütün insanlığın ilerlemesine daha etkili biçimde katkıda bulunabilirler.

A. İleri şunları söyledi: «İnsanlığın varlığını koruyalım!» belgisi, yeni düşünce tarzıyla bağlıdır. Bu belge, çok geniş bağlaşıklıkların çerçevesini belirleme olanağı vermektedir. Ne ki, barış savaşımına geniş yığınların katılmasını sağlamak için somut ülkenin özelliklerini gözönünde bulundurmak gerekmektedir. Özellikle milyonlarca insanın açlıktan öldüğü, üstü örtülü biçimde uluslararası gericiliğin karanlık güçlerinin iktidarı olan diktatörlükler altında geniş yığınların inim inim inlediği ülkelerin özellikleri hesaba katılmalıdır. Bu ülkelerde «varlığını sürdürme» kavramının çok değişik yanları vardır. Bu ülkelerde bu kavram insanı nükleer ölümden kurtarma çabasından daha geniş bir anlama sahiptir. Bu, demokrasi ve köklü reformlar için, insan onurunun korunması için, yeni bir uluslararası ekonomik düzen için savaşım anlamına gelmektedir.

M. M. Kamal tartışmayı şöyle sürdürdü: Gelişmekte olan ülkelerde barış sorununa yaklaşımı büyük ölçüde iç etkenler belirlemektedir. Yığınlar emperyalizme ve yeni sömürcülüğe karşı koyma, halkların durumunu daha kötüleştiren, yoksulluğa ve okuma bilmezliğe açlığa ve geri kalmışlığa son verme gerekliliğini, savaşın, nükleer yıkımın önlenmesi görevinden daha derinlemesine kavıyorlar. Yığınlara toplumsal ilerleme ile barış savaşımı arasındaki bağı göstermek için büyük çaba harcamak gerekiyor.

J. Molefe söz alarak şunları söyledi: Sürekli olarak aynı şeylerin söylenmesi beni kuşkuya düşürüyor. Şimdi herkes şöyle diyor: «Biz yeni düşünce tarzından yanayız». Ne var ki, bundan ne anlaşılması gerektiğini izah etmeye başladığında yüzde 90 eski görüşler ve tasarımlar tekrarlanıyor. Gerçeklere yeni yaklaşımın önemi üzerine söylenen boş laflar yarar değil, zarar verir. Çeşitli bölgelerin özelliklerinin çok fazla vurgulanması yanlıştır. Avrupa'da da barış savaşımının ırkçılığa ve emperyalist zorbalığa karşı koyma gerekliliğiyle bağlayan çok sayıda insan vardır. Bu insanlar emperyalizmin Güney Afrika'da, Nikaragua'da, Ortadoğu'da gerçekleştirdiği kanlı eylemlerden sorumlu olduğunu giderek daha iyi görmeye başlıyorlar. Biz çeşitli bölgelerin özelliklerini abarttığımız zaman, hemen bir çıkmaza giriyoruz.

J. M. Lanao şunları belirtti: Şu ya da bu bölgenin gerçekleri birbirinden farklı olmasına rağmen, her yerde genel öge özel ögeyle birleşmektedir. Biz bazen yaptığımız değerlendirmelerde birincisini unutarak ikincisine, yani özel ögeye olağanüstü büyük dikkat veriyoruz ve bazen de

tam tersine bu özellikleri yeterince dikkate almıyoruz. Her iki yaklaşım da barış savaşımına zarar vermektedir. Demokrasi, sosyal refah için, emperyalist müdahaleye karşı savaşım, saldırıya uğrayan ülkeleri desteklemek nesnel olarak insanlığın nükleer yıkım tehlikesinden kurtulmasına katkıda bulunmaktadır. Ne var ki, biz Latin Amerika'da barış savaşımının sadece böyle hedefleri olması gerektiğini istemekle yetinmeyiz; çünkü uzayın silahlandırılması gibi olumsuz süreçler, bütün kıtalardaki halkların çıkarlarına zarar vermektedir. Nükleer denemelerin yasaklanması da ivedi bir gerekliliktir.

Kısacası, sözkonusu olan, kendi ülkelerimizin özelliklerini gözönünde bulundurarak, yığınları yalnız özel (bölgesel) istemlerin değil, aynı zamanda genel istemlerin yerine getirilmesi için savaşımına seferber etmektedir. Bu, barış savaşımına etkili bir katkı olacaktır.

F. Gamboa ve A. Diaz Ruiz, Latin Amerika komünistlerinin yalnız kendi ülkelerinin gerçeklerini değil, aynı zamanda dünyadaki politik sorunların tümünü gözönünde bulundurarak, büyük bir sorumlulukla hareket etmeleri gerektiğinin bilincinde olduğunu belirttiler. Latin Amerika'daki birçok devletin durumu, SBKP'nin 27. Kongresi'ne sunulan Politik Rapor'da yapılan tanımlamaya uygundur: «... savaşa karşı savaşımında güçler oranı, ilerleme ile gericilik arasında sert ve dinamik çatışma ortamında biçimleniyor. (!) Haklarımız ile emperyalizm arasında sert çatışmaların gittiği koşullarda, komünistler Nikaragua halkının emperyalist askeri müdahaleye karşı verdiği savaşımı kararlı bir şekilde savunuyorlar, Contadora Grubu'nun görüşme masasına oturulması yönündeki çabalarını destekliyorlar. Salvador'da, Komünist Partisi ve Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Cephesi, hükümetle diyaloga açık bir politika izliyorlar. Kolombiya'da komünistler, en kaba saldırı ve provokasyonlara, komünistlerin kurban olduğu cinayetlere karşın, hükümet ile varılan ateşkes anlaşmasına bağlı kalıyorlar. Arjantin'de, diktatörlük döneminde ağır cinayetler işlemiş olan askerlerin cezalandırılması hareketi, bölgede militarizme ve işkencelere karşı genel direnişe büyük katkıda bulunuyor. Latin Amerika komünistlerinin kesin, kararlı bir şekilde destekledikleri dış borçlar sorununun çözüme kavuşturulması yönünde bölge çapında verilen savaşım, ABD finans sistemine giderek artan bir baskıda bulunuyor ve bu ABD askeri bütçesini etkileyebilir.

Konuşmacıların kanısınca, yeni düşünce tarzı, bu olgulara geniş bir yaklaşım gösterilmesi, sekte tutumlardan vazgeçilmesi, ortak davanın (barışın korunması) başarı sağlamasına katkıda bulunacak herkesle birlikte çalışılması anlamına gelmektedir. Latin Amerika Komünist Partilerinin Lima Toplantısı'nda şu görüş belirtildi: «Barışı koruma hareketi ve insanlığın varlığını sürdürmesi sorunu en geniş toplumsal katmanları,

(!) Mihail Gorbaçov, SBKP 27. Kongresine sunulan SBKP MK Politik Raporu, TKP Yayınları, 1986, s. 101.

değişik dinsel inançlara ve ideolojik görüşlere sahip tüm erkek ve kadınları ilgilendirmektedir.» (2)

G. Kwiatovski şöyle konuştu: Biz, gerçeklerin toplumsal bilinçte nasıl yansıdığını gözönünde bulundurarak hareket ediyoruz. FAC'nde barış hareketi, önceleri görülmedik boyutlar kazandı. Bunun nedeni giderek daha çok insanın şu gerçeği kavramasıdır: Bugün dünyada öyle çok nükleer silah biriktirilmiş ki, bunlar yeryüzündeki bütün canlı varlıkları birkaç kez yok edebilir. İnsanlar yeni yeni silahların akıl almaz şekilde yığılmasının gereksiz olduğu sonucuna varıyorlar, çünkü bu silahlar üzerinde kontrol sağlanmasını zorlaştırıyor ve bunun sonucunda insanlığın varlığını tehdit eden tehlike hızla artmaktadır. İnsanlar, konvansiyonel silahların da yıkıcı gücü bakımından, genellikle nükleer silahlara yaklaştığını görmeye başlıyorlar. FAC gibi yoğun nüfuslu bir ülkede, konvansiyonel silahlar bile kullanılsa, kimya fabrikaları, atom elektrik santralleri, öteki nükleer birimler yıkılacak. Dolayısıyla, hatta «olağan» bir savaş bile, kimyasal silahların kullanıldığı bir savaşın ya da bir nükleer savaş benzeri sonuçlar verecektir.

Konuşmacı devamla şöyle dedi: Çernobil trajedisi, Bhopal'da (Hindistan) ve Batı Avrupa'da çeşitli kimya fabrikalarında meydana gelen arızalar, olayların bu yönde gelişeceğini gösterdi. Radyoaktif ışınlar ve zehirli gazlar, devletler ve kıtalar arasında sınır tanımıyor. Saldırıya uğrayanlar ve bizzat saldırıyı başlatanlar, hatta genellikle çatışmaya katılmayan tarafsız devletler de bu savaştan zarar göreceklerdir. Bundan ötürü birçok kişi, bu tür bir felaketi önlemek için devletler arasındaki bütün tartışmalı sorunların silaha başvurmadan, barışçı yoldan çözülmesi gerektiği görüşünde birleşiyor. Aksi takdirde, felaket öyle boyutlarda olacaktır ki, Amerikalı bilim adamı John Kenneth Galbraith'in sözleriyle söylersek, kapitalizmin külünü sosyalizmin külünden ayırmak olanaksız olacaktır.

Tartışmaya katılanlar yaptıkları konuşmalarda, yeni düşünce tarzının bir anda oluşmadığı, bunun yalnız komünistlerin değil, aynı zamanda öteki sosyal-politik güçlerin eylemlerinin ve yaptıkları analizin sonucunda oluştuğu belirtildi. Barışı koruma politikasına yeni yaklaşımın karakteristik çizgileri şöyle sıralanabilir:

Birincisi: Dünya topluluğunun ve ayrı ayrı her ülkenin yaşadığı tarihsel gelişme aşamasının objektif değerlendirilmesi şu gerçeğin bilincine varılması: Nükleer-uzay çağında halklar ya birlikte var olabilecekler, ya da hep birlikte yok olacaklardır.

İkincisi: Barışın, öncelik tanınması gereken bir değer olduğunu, insanlığın, toplumsal ilerlemenin çıkarlarının ulusal çıkarlardan, blokların, sınıfların ya da küçük grupların çıkarlarından daha üstün olduğunu kabul edilmesi.

(2) Voz (Kolombiya), 18 Aralık 1986.

Üçüncüsü: Devletler arasındaki bir savaşın, hele de nükleer bir savaşın politik sorunları çözecek durumda olmadığına inanmak. Bunlar ancak her halkın kendi kendini özgürce belirleme hakkına saygı duyarak, barışçı yoldan düzenlenebilir.

Dördüncü: Silahlanma yarışını, ulusal güvenliği artırma aracı olarak görmekten vazgeçmek. Kendi güvenliğinin potansiyel düşmanın güvenliğiyle bağlı olduğunun bilincine varmak. Silahsızlanma ve dünya barışının korunması konularında bu potansiyelde düşmanla işbirliği yapmaya başlamak.

Beşincisi: İki birbirine karşıt toplumsal sisteme bağlı devletlerin barış içinde yanyana yaşamasının yaşamsal gereklilik olduğunun kavranması; kapitalizm ile sosyalizm arasında yalnız barışçı yarışma biçiminde olabilir.

Bundan şu sonuç çıkıyor: Yaşam, nerede faaliyet gösterdiklerine bakmaksızın, bütün barışsever güçlerin önüne işte böyle istemler koyuyor. *Bugün dünyanın gelişme eğilimlerini bilmek ve öngörebilmek, militarizmin karşısında kendi alternatiflerini hazırlayabilmek, ulusal sorunları global sorunlarla bağlayabilmek, çelişkilerin barış ve ilerlemeye katkıda bulunacak biçimde yeni çözüm yollarını arayıp bulmak, nükleer savaşa karşı olan herkesle anlayış sağlayabilmek ve işbirliği yapabilmek olağüstü büyük önem taşımaktadır.*

BAĞLAŞIKLAR KIMLERDİR?

Seminere katılanlar günümüzdeki barış hareketinin yapısını inceleyen, bu hareketin geniş boyutlu, yığınsal, plüralist (çoğulcu), esnek nitelik taşıdığını, geleneksel olarak politikanın dışında duran yeni yeni güçleri sıralarına çekmek yeteneği gösterdiğini belirttiler. Kapitalist ülkelerde barış hareketinde orta katmanların burjuva ideolojisinin taşıyıcıları olan temsilcileri, pasifizm yanlıları önemli bir güç oluşturmaktadır. Bunlarla işbirliği yapmak, ortak eylemler düzenlemek, pek kolay değil. Proleter olmayan grupların savaşa karşı protestosu sürekli değildir, politik durumdaki yükseliş ve inişlere göre değişmektedir.

Buna objektif ve sübjektif nitelikli etkenler etki göstermektedir «Barış» kavramı, çok geniş kapsamlıdır. Bu kapsamına ekonomik, politik, sosyal, kültürel, ahlaksal ve daha başka etmenleri almaktadır. Barışı savunan her kişi, sınıfsal ve sosyal bağına, geleneklere, kültürel koşullara vb. bağlı olarak, bunu kendine özgü bir biçimde anlamaktadır. Ama bütün konuları ve görüşleri birleştiren bir şey de bulunmaktadır. *V. Orel'in* kanısınca bu «bir şey», ortak çıkarlardır. Barışı korumak için savaş patlamasına izin vermemek gerekmektedir. Hele de nükleer savaşın patlamasına. M. Gorbaçov'un Moskova'da yapılan «Nükleer silahsız bir dünya için, insanlığın varlığını sürdürmek için» konulu uluslararası foruma katılanlarla yaptığı görüşmede belirttiği gibi, böyle bir savaştan sonra «hiçbir sorun kalmayacaktır, görüşme masasına, bir ağaç kütüğü, bir taş etra-

fına oturacak insan kalmayacaktır.»⁽³⁾ Bu nedenle ideolojik tartışmalar ile hep birlikte çözmemiz gereken ödev, yani dünyayı ve yaşamı yok olmaktan koruma ödevi kıyaslanamaz.

G. *Kwiatowski* şunları söyledi: Nükleer felaket karşısında toplumun değişik sınıf ve katmanlarının giderek daha geniş çevreleri değişik nedenlerle barışı korumaya hazır olduklarını ortaya koyuyorlar. İnsanlığın varlığını korumak, bunların tümünün ortak amacıdır. Bu temele dayanarak işçi sınıfı öteki sınıf güçleriyle, hatta sık sık büyük burjuvaziyle (askerel-sanayi kompleksinin aşırı sağcı kesimlerinin dışındaki çevreleriyle) ortak eylemler düzenliyor.

FAC'nde, örneğin, meşhur Krupp şirketi yönetim kurulu üyesi Berthold Beitz açık olarak silahsızlanmadan yana, sosyalist ülkeler ile kapitalist ülkeler arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesinden, bunlar arasında karşılıklı anlayış havası yaratılmasından yana olduğunu belirtti. Bu şirkette, barışı savunma girişim grubu oluşturuldu. Bu grubun üyeleri, şirketin yönetim kurulu üyeleriyle dünyada gerginliğin azaltılması, Batı ile Doğu arasında işbirliği yapılması konularında ortak dil bulma olanağına sahiptirler. Ne var ki, istihdamın sağlanması, ücretlerin, artırılması, iş günü süresinin kısaltılması vb. gibi sosyal-ekonomik sorunların çözümü söz konusu olunca, taraflar arasındaki anlaşma bozuluyor. Barışı korumak için, insanlığın varlığını sürdürmek için verilen savaşım, işçi sınıfının kendi sınıfsal amaçları ve çıkarları için savaşımı ortadan kaldırmıyor, bunu durdurmuyor. Bunların yerine getirilmesine değişik toplumsal güçlerin katıldığını ve birbirinden farklı iki ayrı görev olduğunu görmek gerekiyor.

A. *İleri* şunları belirtti: Türkiye'de işbirlikçi tekelci burjuvazinin bir kesimi de barış güçlerinin potansiyel bağlaştığıdır. Bu burjuvazinin temsilcileri de uygarlığın varlığının korunmasından sorumluluk duymaktadırlar. İktidar çevreleri Konya'da yeni bir NATO üssü kurulmasını kararlaştırdığı zaman yalnız muhalefet partilerinin yerel örgütleri ve sendikalar değil, aynı zamanda büyük sermayenin temsilcileri, bölgedeki ticaret-sanayi odası, ziraat odası bu kararı kesin biçimde protesto ettiler.

J. *Lava*, bu konuda şunları söyledi: ABD askerel-sanayi kompleksine dayanan diktatörlükler birçok kişinin gözünün açılmasını sağlıyor, burjuvazinin geleneksel sınıfsal birliğinde bile bölünmeler oluyor. Amerikan emperyalizmi ile Filipin halkı arasındaki çelişki, bize yeryüzünde yaşamın korunması için mücadele edenleri barış koalisyonunda bağlaştırmız olarak görme ve emperyalist müdahale politikasının, somut askerel-sanayi şirketlerinin faaliyetlerinin kimin işine yaradığını, bunların kimlerin çıkarını savunduğunu görme olanağı veriyor.

U. *Krishnan* şunları belirtti: Emperyalizm ile halk arasındaki çelişki gelişmekte olan ülkelerin yaşamında objektif bir olgudur. Emperyalist güçler kurtulmuş devletlerdeki iktidar çevrelerinin çıkarlarını da tehdit

(3) «Pravda», 17 Şubat 1987.

etmektedir. Bu durum, Hindistan'da, dış politikayla ilgili konularda neredeyse ulusal bir birlik sağlanması için bir temel oluşturuyor. Komünistler uzun yıllardır ısrarla böyle bir birliği oluşturmaya çalışmaktadır. Amerikan emperyalizmi benim ülkemde istikrarı bozmaya çalışıyor. Ülkede istikrarın bozulması tehlikesi, geniş yığınların barış ve güvenliğinin savunulması, ulusal bağımsızlığın korunması istemleri Rajiv Gandhi hükümetini antiemperyalist çizgiyi sürdürmeye zorluyor. Bürokratik aygıtta, iktidardaki Hindistan Ulusal Kongre Partisi de dahil burjuva politik partilerinde bu çizgiyi onaylamayan unsurlar da bulunmaktadır. Komünistler bu kesimlere karşı koyarak, ülkenin bölünmesini önlemek, Pencap eyaletinde terörizmi ortadan kaldırmak ve dinsel, bölgesel temelde, şovenizme dayalı çatışmaların körüklenmesine son vermek için bütün yurtsever, antiemperyalist ve demokratik sol güçleri birleştirmeye çalışıyorlar. Hindistan Komünist Partisi herkesle, Hindistan Ulusal Kongre Partisi, burjuva muhalefet partileri ya da demokratik sol parti ve örgüt üyeleriyle diyalogu geliştirmeye çalışıyor.

Nükleer savaşa ve uzayın silahlandırılmasına karşı savaşıma önceleri barış hareketinin dışında kalmış olan güçler de katılıyor. Özellikle doğa bilimleri alanında çalışan bilim adamları, doktorlar, aynı zamanda mesleki belirtilerine ya da çıkarlarına göre oluşan çok sayıdaki barışı koruma girişim grupları önemli rol oynuyorlar. Bütün bu güçler barışı savunma konusunda yapılan tartışmalara, silahsızlanmanın zorunluluğu, nükleer silahlanma yarışının ve «Yıldızlar Savaşı» programının yarattığı tehlikeyi ortaya koyan kendi genel ve özgül deneyimiyle katkıda bulunuyorlar. Aynı meslekten kişilerin yaptığı tartışmaların ortak politik eylemler düzenlemek için büyük önemi vardır. Deneyim gösteriyor ki, insanlar tanınmış bilim adamlarının görüşlerine büyük ilgi duyuyorlar.

Kilisenin ve değişik dinsel grupların barışı koruma yönündeki çabaları da arttı. Barış hareketine çok sayıda genç ve kadın, feminist örgütler ve daha başka politik kuruluşlar da katılmaktadır. İktidardaki burjuva partisinin gerçekçi düşünen unsurları da barış hareketine katılıyorlar. Bütün bunlar gösteriyor ki, geniş bir barış ve sağduyu koalisyonunun oluşturulması için olanaklar artmaktadır.

PASİFİSTLERE YAKLAŞIM

Bu sorun, seminare katılanların tartışmalarında değişik yanlarıyla ele alındı. V. Orel görüşünü şöyle belirtti: Şimdi pasifistlere öncekinden daha farklı yaklaşmak gerekmektedir. Uzun zaman, V. İ. Lenin'in Birinci Dünya Savaşı'nın sürdüğü koşullarda ileri sürdüğü «pasifizm, işçi sınıfını yalan yutturup maskaraya çevirme biçimlerinden biridir»⁽⁴⁾ görüşü, bizim pasifizme karşı olumsuz tutumumuzun temelini oluşturuyordu. Ama

(4) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 26, s. 165.

şimdi pasifizimde değişim oldu, savaşa karşı pasif bir tutum takınma değil, daha çok militan bir savaş karşıtı protesto niteliği aldı. Olgular gösteriyor ki, pasifist görüşleri paylaşan birçok insan aylarca askersel üsleri abluka ediyor, yürüyüşlere katılıyor, aktif faaliyet gösteriyor. Demek ki, bizim onlara karşı tutumumuz da değişmelidir.

Pasifistlerle başlıca görüş ayrılıklarımız hangi konulardaydı? Pasifistler her tür savaşı kesinlikle reddediyorlar. Biz haklı savaşlar ile haksız savaşlar, devrimci savaşlar ile karşı devrimci savaşlar arasında ayırım yapıyoruz. Bu durumda şöyle bir soru doğuyor: Herşeyi yok edecek olan bir nükleer savaş haklı savaş olabilir mi?

Hayır. Nükleer savaşa kesinlikle yer verilmemelidir. Bu nedenle biz nükleer savaşa, hiçbir koşul ileri sürmeden kesin karşı çıkıyoruz. Böyle bir savaşta yenen taraf olmayacaktır, herkes yenik düşecektir. İnsanlığın yok olması savunulamaz. Bunu hiçbir şey haklı gösteremez. Biz işte bu noktada pasifistlerle aynı ortak görüşü savunuyoruz. Yayınlarımızda ya da tartışmalarımızda «pasifizm» sözcüğünü olumsuz anlamda kullanmaya devam edersek, bu hata olacaktır. Eğer böyle yaparsak, biz barışı savunan güçlerin birliğini sağlayamayız, tam tersine bunların bölünmesine yardımcı oluruz.

Pasifist ideolojiye gelince. Bu, başka bir sorundur. Bu ideoloji savaşların sınıfsal içeriğini, şiddet politikasını reddediyor, haklı haksız diye bir ayırım yapmıyor, gerçek tehditin nereden geldiğiyle ilgilenmiyor. Biz böyle bir ideolojiyi kabul edemeyiz. Ne var ki, ideolojik görüşlerde farkların olması, barışı savunmada, nükleer savaşa karşı mücadelede değişik pasifist akımlarla sıkı işbirliği yapmamızı engellememelidir.

M. M. Kamal şunları söyledi: Komünistlerin nükleer savaş tehlikesine karşı, dünyada yaşamın korunması için savaşım veren herkesle bağlaşıklık kurabilecekleri görüşüne katılıyorum. Biz pasifistleri de böyle bağlaşıklık kurabileceğimiz bir güç olarak görüyoruz. Ne var ki, komünistler, emperyalist saldırı sonucu doğan yerel, bölgesel savaşlar konusunda pasifistlerin görüşlerinden farklı görüşe sahiptirler. Pasifistler her tür silahlı savaşı kınıyorlar. Ama öyle durumlar oluyor ki, ülkeyi işgalcilerden kurtarmak ya da saldırı karşısında savunmak için silaha sarılmak gerekiyor. Haklı ve haksız savaşlar sorunu Arap ülkelerinde, İsrail'in saldırılarını sürdürdüğü, başka ülkelerin topraklarını işgal ettiği ve bizim halkları silah kullanma da dahil, ülkelerini savunmaya çağırduğumuz Ortadoğu'da büyük önem taşımaktadır. Mısırlı komünistler Ortadoğu sorununun, bütün ilgili tarafların katılımıyla barışçı yoldan da çözülmesinin olanaklı olduğunu savunuyorlar, ama hangi koşulda olursa olsun bir uzlaşma sağlanması görüşüne kesinlikle karşı çıkıyorlar.

J. Molefe tartışılan konunun başka bir yönüne değindi: Güney Afrika'da ve daha başka yerlerde komünistler ırkçılığa karşı savaşımında pasifistlerle işbirliği yapma konusunda belirli bir deneyim edindiler. Ama biz

kendimizi pasifist saymıyoruz. Çünkü onların ilkesel tutumu şiddet kullanmamayı öngörüyor, yani biri sizin bir yanağınıza bir yumruk vurursa, öteki yanağınızı da vermeyi öneriyorlar. Biz eğer saldırıya uğrarsak, karşılık verecek araca sahip olmalıyız. Bu nedenle biz pasifistlere benzeyemeyiz.

R. Bauer şunu vurguladı: Kanımca, biz komünistler ile pasifistler arasındaki farkı görüyoruz ama bu farkı herşeyin üzerine çıkarmamalıyız. Özellikle de şimdi, her türlü gelişmeye son verecek olan bir nükleer yıkımın önlenmesi için savaşım vermek gerektiği günümüzde bunu yapmamalıyız. Bence, komünistler, birçok pasifistin barış hareketine katılmasını selamlamalıdır. Biz pasifistlerle işbirliği yaparak, nükleer yıkım tehlikesini uzaklaştırıyoruz, «ne sağ ne de sol yanağıımıza vurulmaması için» elimizden geleni yapıyoruz. Önceleri görüşlerimiz birbirine şimdiki kadar yakın değildi. Şimdi görülen bu yakınlık, yalnız pasifistlerin platformunda meydana gelen değişikliklerin değil, aynı zamanda bizim görüşlerimizde de meydana gelen evrimin sonucudur.

G. Kwiatowski şunları belirtti: Yaşamın sürdürülmesi, insanların geleceği, ortak yazgısı söz konusu olduğu zaman, savaşa karşı çıkan, silahsızlanma ve kalıcı bir barışın sağlanması için mücadele eden herkesle işbirliği yapmak gerekmektedir. Biz, işbirliği yaptığımız partnerlerimizi çok önemli bir güç, antiemperyalist nitelikli bir güç sayıyoruz. Bizim görüşlerimiz birçok bakımdan pasifistlerin görüşlerinden çok farklıdır, ama pasifistlerin yaşamın korunmasıyla ilgili görüşleriyle uyum içindedir. İdeolojik bakımdan belirli konularda farklı görüşlere sahibiz, ama şimdi önplanda ideoloji değil, insanlığın varlığını tehdit eden tehlikenin ortadan kaldırılması için ortaklaşa savaşım, ortak eylemler yer almaktadır.

Seminerde, *Sovyetler Birliği'nin 2000 yılına kadar nükleer ve kimyasal silahların ortadan kaldırılmasını öngören programının, Reykjavik sürecinin geliştirilmesinin, nükleer silahların ve şiddetin olmadığı bir dünyanın kurulmasının ilkelerini belirleyen Delhi Deklarasyonu'nun şimdi barış hareketinin önünde yeni işbirliği perspektifleri açtığı belirtildi*. Bu işbirliğinin temelini genişletmek, silahlanma yarışını gemlemek amacıyla kamuoyunun politika üzerindeki etkisini artırmak, «uluslararası ilişkileri insancillaştırmak», hümanist ülkü ve ilkeleri yaşama geçirmek için gerçek olanaklar belirmektedir. Barış hareketi, bütün insanların çıkarları için savaşım verilmesini öngören platform üzerinde yeni bir güç kazanacak, barışı savunan geniş sosyal-politik güçler arasında görüş birliğini artıracak, bunlar arasında daha sıkı işbirliği yapılmasını sağlayacaktır.

İŞÇİ SINIFININ, SENDİKALARIN ROLÜ

Seminere katılanlar, barış hareketinin faaliyetine işçi sınıfının daha geniş şekilde çekilmesinin, bu hareketin sendikalarla bağlarının güçlendirilmesinin, onun başarıyla gelişmesi için en önemli koşul olduğunu belirttiler.

Bununla ilgili olarak son yıllarda sosyal demokratların barış hareketine karşı tutumunda meydana gelen değişiklikler olumlu bir gelişme olarak nitelendirildi. Sosyal demokratlar barış hareketine karşı eski tutumlarını gözden geçirdiler, bunda değişiklikler yaptılar, bu hareketin temel istemlerini desteklemeye başladılar. Sosyal demokratlar yeni Amerikan nükleer füzelerinin Batı Avrupa'ya yerleştirilmesini onaylamıyorlar. Bunlar artık barış hareketine katılmayı reddetmiyorlar. Sosyal demokrat partilerin yöneticileri üyelerini barış hareketinin düzenlediği eylemlere katılmaya çağırıyor. «Yıldızlar Savaşı» programı gereğince uzayın silahlandırılmasına kesinlikle karşı çıkıyorlar. Sosyal demokratların etkili çevreleri güvenliğin artırılması yönünde çeşitli güçlerle işbirliği yapılması görüşünü savunuyorlar, yumuşama politikasına dönüşmesini istiyorlar. Almanya Sosyal Demokrat Partisi, Almanya Sosyalist Birlik Partisi ve Çekoslovakya Komünist Partisi'nin Avrupa'da nükleer ve kimyasal silahlardan arındırılmış bölgeler oluşturulması yönündeki ortak eylemleri geniş yankı uyandırdı.

Bu tür gelişmeler, barış hareketinin büyümesi ve güçlenmesi olanaklarını genişletmektedir. Ne var ki, sosyal demokratların belirli bir kesiminin antikomünist konumları savunması ve silahlanma yarışından ve savaş tehlikesinin artmasından «iki süper devletin eşit düzeyde sorumlu oldukları» tezini savunmaya devam etmesi bu yolda bir engel olarak kalmaktadır. Bu tutum, sosyal demokratların büyük etkisi olduğu sendikaların tutumuna da yansımaktadır.

V. Orel, ele alınan konuyla ilgili görüşlerini şöyle dile getirdi: Günümüz barış hareketinin geleceği, büyük ölçüde bu harekette işçi sınıfının nasıl bir rol oynayacağına bağlıdır. İşçi sınıfı ise, kapitalist ülkelerde henüz kesin, belirleyici sözünü söylememiştir. İşçi sınıfı kendi savaşım biçimleri ve yöntemleriyle bu harekete katılmadığı sürece, bu hareketin başarıyla gelişmesi beklenemez.

Bu görüş, seminerde canlı bir tartışmaya yol açtı. Kimileri bu görüşü destekledi, kimileri buna karşı çıktı.

A. R. Granja şunları belirtti: Biz, işçi sınıfının barış hareketine gerektiği şekilde katılmadığını çok iyi görüyoruz. Bu sorun, bir yandan gelişmiş ülkelerde öte yandan gelişmekte olan ülkelerde işçi sınıfının durumu ve gelişme düzeyi açısından geniş bir analiz yapılmasını gerektiriyor. Bu ülkelerde işçiler, her şeyden önce açlığı, yoksulluğu, sefaleti yaratan düşmana karşı savaşım veriyorlar. Çünkü insanların tarihi yaratabilmesi için yaşama olanağı bulması, yani yemesi içmesi, giyinmesi, başını soka-
cak bir konuta sahip olması gerekiyor. ⁽⁵⁾ Brezilya işçi hareketinde barışı koruma savaşımıyla ilgili bütün sorunlar çok geniş bir yankı uyandırıyor. Ama pratikte bu savaşım, işçi sınıfının kendi ivedi sosyal istemleri için verdiği savaşımından çok daha zayıf kalmaktadır. Şimdi işçi sınıfında, onun

(5) Bak: K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 3, s. 26.

barışı koruma savaşımına en aktif biçimde katılması gerektiği duygusunu yaratmaya olanak verecek araçları harekete geçirmek gerekmektedir.

B. Ramelson şunları söyledi: Ben, işçi sınıfının barış hareketine büyük etkide bulunmadığı görüşüne katılmıyorum. Eğer durum gerçekten böyleyse, o zaman durumun olağanüstü ciddi olduğunu belirtmek gerekir. Burada sendikaların barış hareketinin eylemlerine yeterince geniş ölçüde katılmadığı söz konusu olabilir.

G. Kwiatowski şunları belirtti: İşçi sınıfı ve sendikalar, kuşkusuz, barış hareketine tam olarak katılmıyorlar. Ama, kanımca, burada da önemli gelişmeler olmaktadır. FAC'nde, bütün sendika kongrelerinde, silahsızlanmayı destekleyen kararlar alınmıştır. Kongrelerin çoğunda «Stratejik Savunma Girişimi»ne karşı çıkıldı, nükleer silahların ortadan kaldırılması istendi. Hemen hemen bütün kongrelerde yığınsal eylemlere (örneğin, 1 Eylül, sendikaların barış için mücadele günü oldu), ülkenin değişik bölgelerinde düzenlenen Paskalya yürüyüşlerine katılma kararı alındı. Örneğin 400 işletmede barışı savunma girişim grupları bulunmaktadır. Bunlar henüz büyük çalışmalar yapmamıştır ama bu grupların çalışmalarına sendika yöneticileri ve işletmelerdeki temsilî organlardan kişiler katılmaktadır. Bunlar işletmelerde işçi sınıfının sosyal-ekonomik gereksinimleri ile yumuşama politikasının çıkarları arasındaki karşılıklı bağı ortaya koyan aydınlatma çalışmaları yapıyor, Ben, sendikaların rolü sorununa daha ayrıntılı bir yaklaşım gösterilmesinden yanayım. Çünkü değişik ülkelerde durum birbirinden farklıdır.

U. Krishnan, B. Price ve W. Stewart bu görüşü desteklediklerini belirttiler ve somut örneklerle ulusal ve uluslararası sendikal örgütlerin barışı savunma eylemlerine geniş olarak katıldıklarını gösterdiler. Konuşmacılar, bu sendikaların faaliyetinin, bütün barışsever güçlerin ortak eylemleri için olanak yarattığını kaydettiler. Şimdi söz konusu olan, bütün dünyada sendikaların 500 milyonu bulan örgütlü üyelerinin oluşturduğu barış potansiyelini daha iyi harekete geçirme sorunudur. İşçi hareketinin savaşım yeteneğini, onun militarizme karşı koymasını büyük ölçüde komünistlerin emekçi yığınları içinde aktif çalışma yürütmesi belirleyecektir.

KOMÜNİST PARTİLERİNİN KONUMLARI VE EYLEMLERİ

Değişik bölgelerde barış savaşımının özellikleri üzerinde seminerde büyük bir dikkatle duruldu. Bu savaşım Avrupa'da Asya'daki gibi gelişmiyor, Afrika'da ise Yakın-Doğu'ya ya da Latin Amerika'ya oranla başka özellikle taşıyor. Dünyanın değişik bölgelerinde ve sosyalist ülkeler, kapitalist sanayi ülkeleri ve gelişmekte olan devletler gibi değişik ülkeleri kapsayan gruplarda barışsever hareketler arasında da önemli farklar gözleniyor. Bu durum, savaş karşıtı savaşımın yürütüldüğü değişik sosyal-politik koşullara bağlıdır. Bu savaşım katılanlar barışın korunması, in-

sanlığın yaşamda kalması sorununun global, bölgesel ve ulusal yönleri arasındaki karşılıklı bağıntıyı değişik biçimlerde algılıyorlar.

Böyle bir ortamda, *komünistlere düşen görevlerin önemi artıyor*. Kuşkusuz, her parti herşeyden önce kendi halkı önünde sorumludur. Ama, nükleer roketler çağında bu sorumluluğun sınırları genişliyor. Bütün barışsever güçlerin karşısında tek bir ortak düşman, emperyalizm vardır. Her ülkede yığınları emperyalizme karşı savaşıma seferber etmek, onun başkalarının işlerine karışma ve özgürlüksever halklara karşı kuvvet kullanma olanaklarını sınırlamak, onun başlattığı nükleer ve geleneksel silahlanma yarışını gemlemek, işte komünistler kendi enternasyonalist görevini bunda görüyorlar.

R. Samhun'un belirttiğine göre Lübnan Komünist Partisi barış savaşının ulusal gerçeklerden, emperyalizme karşı savaşımdan, sosyal ilerleme için direnişten koparılmasına olduğu gibi, nükleer tehlikeyi giderme sorumluluğunu büyük devletlerin halklarının ve Avrupa'da karşı karşıya bulunan iki grup üyesi ülkelerin omuzlarına yükleyenlerin tutumlarına da karşı çıkıyor. R. Samhun daha sonra şunları kaydetti: Genel barışı sağlama sorunu bizde geniş yığınların bilincine tamamen yansımış olmamakla birlikte biz bu sorunun Araplara dışarıdan dayatılmış bir sorun olmadığı kanısındayız. Komünist partisi geniş yığınları seferber ederek, birleştirerek ve nükleer savaşın önlenebileceğine ikna ederek, barış savaşımını yaşamda kalmak isteyen herkesin uğrunda çaba harcadığı çağdaş gereksinimler düzeyine yükseltmeye çalışıyor. Lübnan'daki iç savaşa son verilmesini biz «Camp David barışı» ile değil, ülkenin toprak bütünlüğüyle, politik savaşımın devamı için demokratik güvencelerin sağlanmasıyla, ulusal bunalımın çözümü için, tüm Lübnanlılar arasında diyaloga temel olacak reel bir program hazırlanmasıyla bağıntı içinde ele alıyoruz.

Seminere katılanlar, komünist partilerinin kendi ülkelerinde barış hareketinin gelişmesi için neler yaptıkları sorununa ilgi gösterdiler.

Senegal'da komünistler Fransa'nın askeri üslerinin kaldırılmasını, ABD ve NATO ile imzalanan gizli anlaşmaların yırtılmasını, Dakar'ın emperyalist saldırılar için bir atlama tahtası olarak kullanılmasının yasaklanmasını istiyorlar.

*Federal Almanya Cumhuriyeti'*nde komünist partisi parlamentoğa yasa tasarısı olarak sunmak üzere «Barış belgesi»ne imza toplama kampanyası yürütüyor. Öteki güçlerle birlikte komünistler, ülkenin «Yıldızlar savaşı» hazırlıklarına katılmaması, ülke topraklarındaki Amerikan nükleer roketlerinin kaldırılması için savaşım veriyorlar.

Sudan Komünist Partisi illegal çalışma koşullarında ülkenin militarizasyonunu, Afrika-Arap bölgesinde ABD emperyalizminin bir atlama tahtası durumuna getirilmesini öngören programın engellenmesi için elden geleni yaptı.

Güney Afrika Komünist Partisi Pretorya'daki ırkçı rejimin silahlığının, İsrail ile işbirliği içinde üretilen nükleer silahlarla doldurulması dolayısıyla alarm çanları çalıyor.

Kosta-Rika'da komünistler barışsever hareketteki partnerleriyle birlikte, ABD'nin ülke topraklarındaki askersel hazırlıklarına, Nikaragua'ya karşı saldırı üsü olarak kullanılmasına karşı geniş kapsamlı bir kampanyanın girişimciliğini yaptılar.

Kanada'da komünist partisi Amerikan kanatlı roketlerinin ülke topraklarında denenmesine karşı, Pentagon ile imzalanan askersel anlaşmaların bozulması için barış taraftarlarının direnişlerini aktif bir biçimde destekliyorlar.

İngiltere'de komünistler, bugüne kadar artık 250 yerel belediyeyi kapsamına alan atomsuz kentler hareketinin gelişmesine yardımcı oluyorlar.

Hindistan'da komünist partisi, ülkenin antiemperyalist dış politikasını destekleyen, ülkenin egemenliğini ve toprak bütünlüğünü savunan halk hareketinin birliği için savaşarak, yığınları seferber ediyor. HKP Hind Okyanusu'nun barış bölgesine dönüştürülmesinden yana, emperyalizmin Pakistan'a silah sağlamasına karşı, Hindistan ile Pakistan arasındaki ilişkilerin barış, dostluk ve işbirliği yararına iyileştirilmesinden yana çıkıyor.

Yunanistan Komünist Partisi barışsever hareketiyle, sendikalarla ve öteki toplumsal örgütlerle birlikte «Üslere ve nükleer silahlara hayır, nükleer denemelere son!» belgisiyle tüm ülke çapında bir kampanya başlattı. Bu çağırının altına bir milyondan fazla Yunanlı imza atmış bulunuyor.

Çin-Hind'nde komünistler bölgede istikrarın sağlanması, iyi komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesi, bölgenin ASEAN üyesi halklar ve devletlerle birlikte barış bölgesine dönüştürülmesi için kararlı bir savaşım veriyorlar.

Seminerde söz alanlar savaş karşı savaşımın biçim ve yöntemlerini tartışırken, barışsever güçlerin etkisinin henüz politik yapılara yansımadığını belirttiler. Halkların barış istemi hükümetlerin somut adımlarına nasıl dönüştürülebilir? Savaş karşıtı harekete katılanların tümünü ilgilendiren soru işte budur. Çünkü Batı Avrupa'daki yığınsal gösterilere karşın parlamentolar Amerikan roketlerinin yerleştirilmesini onayladılar. Washington'un dayattığı bu eylem burjuva demokrasisinin bunalımını açıkça ortaya koydu. Ama komünistler bu olguyu kendi açıklayıcı çalışmalarında tam anlamıyla kullanamadılar.

V. Orel'in görüşüne göre, yine de halkın çoğunluğunun görüşü ile Batı'daki egemen çevrelerin eylemleri arasındaki roketler konusunda da dahil, görülen çelişkinin özel bir etkisi oldu. Savaş karşıtı harekette «tepedekileri» silahsızlandırmadan yana politik kararlar almaya zorlamak amacıyla yeni yollar aranmaya başlandı. Silahlanma yarışına alternatif olacak önlemlerin hazırlanmasıyla uğraşan ve bu önlemleri «hükümet koridorlarından» geçirmeye çalışan bir tür barış lobisi oluşmaya başladı. Daha geniş planda söz konusu olan, nükleer silahsız savunma konseptlerinin, anlaş-

malara uyulup uyulmadığı konusunda uluslararası denetim tasarılarının tahrik etmeyen savunma doktrinlerinin vb. hazırlanmasıdır.

R. Samhun, bu durumda yığınsal çıkışların iktidar üzerinde baskı biçimi olarak etkisiz kaldığını mı sanmak gerektiğini sordu. Bunların bugün anlamı nedir?

Kalabalık eylemlerin zamanı geçmiş olmak şöyle dursun, bunlar giderek daha büyük rol oynuyor, diyen daha önceki konuşmacı, bu eylemler olmadan lobicilerin güçsüz kalacağını belirtti. Onun görüşüne göre, yığınsal gösteri, halkın iradesini ifade etmenin en kendiliğinden gelme, anlaşılır ve kabul edilebilir biçimi olarak kalıyor. Batılı ülkelerin barış taraftarları halkı olarak şöyle diyorlar: «Ben evimde oturur durursam, hükümet benim nükleer tehlikeye karşı olduğumu nasıl öğrenecek?» Bu sözler, henüz barış savaşımına katılmamış olanlarla diyalogda etkin bir argümandır.

S. P. Gueye egemen çevreleri etkilemek için her olanağı kullanmak gerektiğini belirtti. Gueye şöyle dedi. Biz Senegal'da, örneğin SSCB'nin barışçı önerileri hakkındaki görüşlerini öğrenmek için cumhurbaşkanıyla görüşmeyi sağladık. Ve bizim M. S. Gorbaçov'un girişimlerini anlatım tarzımız, cumhurbaşkanını bu girişimlerin gerçekten de kötü olmadığını ve Senegal'ın sosyalist ülkelerle işbirliği konusunda sorunu olmadığını söylemek zorunda bıraktı. Bu, bizim emperyalizmin propagandasına kapılan ve dünyadaki bütün aptallıkların sosyalizmden kaynaklandığını sanan insanlarla temaslarımız için önemlidir.

Barış için yığınsal savaşımın gelişmesi, sosyalizmin toplumsal bilinç üzerindeki etkisinden ayrılmaz. K. Habib'in sosyalist ülkelerde halk yığınlarının barış eylemlerine katılması sorununu ortaya koyması hiç de rastlantı değildir. Sovyetler Birliği'nde savaş karşıtı hareketin gelişmesinden söz ederken V. Orel, bu alandaki çalışmalarda bir hayli formalizmin görüldüğü bir dönem yaşanmış olduğunu kabul etti. Tarihsel deneyimin halka savaşa karşı kin bağışıklığı kazandırdığı ve bu nedenle yığınsal barış eylemleri örgütlemek gerekmediği sanılıyordu. Ama savaşı yaşamamış kuşaklar yetişti; askersel sorunlar karmaşıklaştı; nihayet, insanların bu konulardaki bilgilenme düzeyi yükseldi. Bütün bunlar, «kendi evinde», askersel-politik sorunlar da dahil, ciddi tartışmaları, konuşmaları gerekli kıldı.

Yeni düşünce tarzı, önceleri bizde kimilerinin «emperyalizmin ideolojik kompleksu» olarak gördüğü «aşağıdan yumuşama» konseptine başka türlü bakma olanağı sağladı. Olguların gösterdiğine göre, yabancıların Sovyetler Birliği gezilerinden edindiği en kalıcı izlenimler onların öteki halklara karşı hiç de düşmanlık beslemeyen sıradan insanlarla yaptıkları konuşma ve sohbetler oluyor. Sözde her Sovyet insanınının savaş ilan etmeye ve Batıdaki demokrasiyi boğmak için canattığına içten inananmış kişilerin SSCB hakkındaki görüşleri çoğu kez sarsıldı. Bu nedenle biz

elden geldiğince daha çok yurttaşımızın savaş karşıtı harekete çekilmesinin çok büyük önem taşıdığına inanıyoruz.

J. Krejci'nin bildirdiğine göre, Çekoslovakya kamuoyu kendi eylemlerinde, geniş bir sağduyu ve barış koalisyonu oluşturabilmek için buldukları ve elverişli koşulların var olduğu her yerde bağlaşıklar aramak gerektiği görüşünden hareket ediyor. J. Krejci şöyle devam etti: Biz değişik hareketlerle temaslarımızı önemli ölçüde genişlettik. Hem de yalnız bizimle her madde ve her konuda hem fikir olanlarla değil.

Antisovyet çıkışlarda bulunanlarla bile tartışmaya, kendi ilkesel görüş açılarını ortaya koymaya ve onların deyeceklerini dinlemeye hazır olduklarını ilave eden Sovyet Barış Komitesi Başkanı görüşlerini şöyle sürdürdü: Ama sorun yalnız karşınızdakinin ne dediğini dinleyebilmekte değildir. Onların dedikleri her zaman mutlaka yanlış olmuyor. Deneyimin gösterdiği gibi, savaş karşıtı hareket içinden gelen ve bizim baştan kuşkuyla baktığımız, bazen ise doğrudan reddettiğimiz birçok görüşlerin oldukça yararlı ve değerli görüşler olduğu anlaşıldı. Örneğin, «yaşamda kalma» konsepti ve bizzat terimi. Şöyle ki, barış hareketi saflarında *karşılıklı anlayışa ve ortak platform* hazırlanmasına yeni yaklaşım da komünistlerin deneyimlerine dahildir. Eşit barış ve yaşam hakkına sahip partnerler arasında diyalog, yakınlaşmanın tek ve etkin yolu durumuna geliyor.

Sosyalizmin ve öteki savaş karşıtı güçlerin Asya'da güvenlik sistemi oluşturulmasındaki rolünü anımsatan B. Lhamsuren şu görüşleri dile getirdi: Asya ülkelerinden parlamenterlerin, sendika, gençlik ve başka örgütlerin ortak eylem ve girişimleri, bu doğrultuda önemli ve olumlu bir gelişmedir. Barışı korumanın, nükleer savaş önlemenin çıkarları, Asya ülkelerinin komünist partileri arasındaki görüş ayrılıklarının üstündedir. Bu nedenle, Moğolistan Devrimci Halk Partisi Asya-Pasifik Okyanusu bölgesi komünistlerinin güvenlik konusunda danışma toplantısı hazırlamalarına ve yapmalarına aktif bir biçimde destek veriyor.

Seminerde belirtildiği gibi, komünist partilerinin savaş karşıtı savaşımındaki işlevinin ne olduğu sorusuna bizzat yaşam yanıt veriyor. Komünist partileri değişik politik güçlerin barış hareketine çekilmesine yardımcı olarak, birleştirici bir rol oynuyorlar. U. Krishnan'ın verdiği bir örneğe göre, Hindistan'da komünistlerin girişimi ve katılımıyla, bugün sendikalarla sıkı işbirliği yapmakta olan ulusal barış ve dayanışma örgütü kuruldu. 1982–1983'e kadar HKP (Marksist) bu örgüte karşı oldukça soğuk davrandı. Ama yürütülen tartışmalar, bizim inandırıcı ve esnek tutumumuz bu partinin savaş karşıtı savaşımındaki rolünü aktifleştirmeye itti. Şimdi HKP (Marksist) 1 Eylül Barış Günü girişimlerine aktif katılıyor, bundan bir süre önce ise Hindistan Barış ve Dayanışma Örgütü'nce temsil edilen örgütlü barışsever harekete girdi. HKP'nin çabaları sonucu harekete Janata Party ve Lok Dal gibi burjuva partilerine bağlı başka güçler ve kimi yerel politik gruplar da katılıyorlar.

Komünistler barışsever hareketin bir parçasıdır ve bu hareket içinde eşit haklı işbirliğinden yana çıkıyorlar. Seminerde belirtildiği gibi, her hangi birinin liderlik iddiasında bulunma hakkını reddeden komünistler kendi girişken ve aktif eylemleriyle saygınlık kazanıyorlar. Ortak eylemlerin amaçları, belgileri ve biçimleri yalnız ortaklaşa belirlenebilir. Barış savaşımında komünistler, yalnız partnerlerin geniş desteğini kazanmış istemlerin yükseltilmesinde ısrar ediyorlar.

Seminerde söz alanların belirttine göre, komünist partileri *barış hareketinin azami ölçüde genişletilmesinden, değişik güçlerin ortak ve paralel eylemler yelpazesinin tümünde azami ölçüde mutabakat sağlanmasından* yanadırlar. Partnerlerinin politik gerekçelerini, görüşlerini ve örgütsel bağımsızlıklarını saygıyla karşılayan komünistler, kendilerine karşı da aynı muamelenin yapılmasını bekliyorlar. Öte yandan, komünistler ortaya konan karmaşık konularda, örneğin, savaşın ve silahlanma yarışının sosyal kaynakları ve nedenlerine, «süper devletlerin eşit sorumluluğu» konseptinin ve «Doğu'dan gelen tehdit» efsanesinin tutarsızlığına ilişkin konularda kendi görüşlerini açıklamayı reddetmiyorlar.

Komünistler *barış savaşımının* değişik alanlarında eylem yürüterek kendi bilgileri ve deneyimleriyle hareketi zenginleştiriyor, yeni deneyimlere bizzat katılıyorlar. Başka dünya görüşlerinden ve politik görüşlerden insanlarla işbirliği, parti üyeleri arasında politik-ideolojik çalışmaların etkinleştirilmesini gerektiriyor. Çünkü barışsever harekete kendi görüşlerini getiren yalnız komünistler değildir, Tersî yönde de benzer bir süreç söz konusudur. Kardeş partiler demokratik birliklerin azami ölçüde genişletilmesinden yana çıkarken, bu birliklerin gelişmesine en çok yardımcı olan ve değişik halk katmanlarının, en başta da işçi sınıfının bilincinin, eyleme hazırlık düzeyinin yükselmesine katkıda bulunan savaşım biçimlerinin amaca uygunluğu ilkesinden hareket ediyorlar. *Komünistler, savaş karşı koymanın en radikal biçiminin, yığınları saran biçim olduğu görüşünden hareket ediyorlar.*

Hiçbir zaman unutmama

Akademisyen MORİTZ MEBEL

Almanya Sosyalist Birlik Partisi (ASBP) MK üyesi

Atom ve uzay çağında artık savaş politikanın başka araçlarla sürdürülmesi olamaz. Çünkü savaş bizzat insanlığın varlığını tehdit etmektedir. Bir nükleer felaketten sonra dünyanın yerinde kaldığını varsaysak bile, bir mucize sonucu hayatta kalan az sayıda insan taş devrine dönecektir. Bu anlamda savaş, bir soykırıma ya da kasıp kavuran ve herşeye son veren bir salgın hastalığa benzetilebilir. Böylesi bir benzetme ne ölçüde doğrudur? Bu konuda olgulara bakalım.

ABD'de «Baby» adıyla tanınan ve 6 Ağustos 1945 günü Hiroşima'da patlatılan atom bombası dehşet verici tıbbi, biyolojik ve çevresel sorunlara yol açtı. Basınç dalgası, ışık, ısı ve iyonize olmuş radyasyonun birleşik etkisi sonucunda, şehirde yaşayan 350.000 kişinin 80.000'e yakını ilk yirmi dört saat içinde öldü. 1945 yılının sonuna doğru ölü sayısı 140.000'i, yani şehir nüfusunun $\frac{1}{10}$ 40'ını bulmuştu. Bunlardan sadece 10.000'i asker, geri kalanı ise sivilidi. Hiroşima'ya atom bombası atılmadan önce bu kentte 76.000'e yakın bina vardı. Bu binaların üçte ikisi yanıp yıkıldı, ayakta kalanların çoğu ise büyük hasar gördü.

Bunlar nükleer kabusun sadece ilk sonuçlarıydı. Ama nükleer kabus bununla bitmedi. Atom bombası atıldığı sırada şehirde bulunan ve 1945'in sonunda sağlığından hiçbir şikayeti olmayanların çoğunda daha sonra çeşitli hastalıklar ortaya çıktı. Bu hastalıkların bazılarında radyasyonun geç etkileri yol açmıştı. Bunlar arasında en çok rastlananlar kan hastalıkları ve habis tümörlerdi. İnsanlar yıllar boyunca ölmeğe devam ettiler. Ve hâlâ bugün de bu yüzden ölümler sürüyor.

Tek bir atom bombasının patlamasının sonuçları bir hayal ürünü değildir. Bunlar titiz bir bilimsel değerlendirmeye saptanan şeylerdir ve bu sonuçların tipatıp benzerleri ABD'nin 9 Ağustos 1945 günü Nagazaki'ye yaptığı ikinci nükleer saldırıda da görülmüştür.

Bugünkü nükleer savaş başlıklarıyla kıyaslandığında, adam öldürmekte kullanılan ilk iki atom silahının çok ilkel bir yapıya sahip olduğu görülür.

Moritz Mebel 1923 yılında doğdu. 1943 yılında Komünist Partisi üyesi oldu. 1986'dan bu yana da ASBP MK üyesidir. Kendisi dünyaca tanınmış bir ürolog, profesör ve tıp doktorudur. Mebel, 1983'den beri DAC'deki Nükleer Savaşın Önlenmesi için Doktorların başkanıdır.

«Baby» 3 metre uzunluğunda ve yaklaşık 4 ton ağırlığındaydı, patlayıcı gücü 12 kiloton (12.000 ton TNT) idi. Günümüzde ise top mermisi olarak kullanılabilen bir ABD nükleer başlığının ağırlığı 50 kilodur, patlayıcı gücü ise 350 kilotondur (350 bin ton TNT). Yani, Hiroşima'ya atılan bombadan 80 kere daha hafif, ama 29 kere daha yıkıcıdır.

Günümüzde nükleer silaha sahip devletlerin depolarındaki nükleer silahlara toplam patlayıcı gücü yaklaşık 20.000 megatondur (bir megaton bin kiloton etmektedir). Bu da, Hiroşima'ya atılan bombadan 1,5 milyon tane eder. Bugün dünyanın nüfusu yaklaşık 5 milyar kişidir. Yani kişi başına 4 tondan daha fazla TNT düşmektedir. Varolan patlayıcı maddelerin «sadece» 3 megatonu kullanılarak 6 binden daha fazla İkinci Dünya Savaşı yapılabilir. Tek bir ABD B-52 stratejik bombardıman uçağı insanlık tarihinde şimdiye kadar yapılmış bütün savaşlarda patlatılan cephanelerin hepsinden daha büyük bir patlayıcı güce sahip nükleer başlıklar taşıyabilir.

Başını ABD'nin çektiği emperyalist devletler silahlanma yarışını yüzünde tırmandırdılar. Şimdi de uzaya yaymak istiyorlar. Reagan'ın «Yıldızlar Savaşı» projesini insancıl bir proje olarak, nükleer tehdide, vb. karşı bir savunma aracı olarak, nükleer silahsızlanmaya yol açabileceği öne sürülen bir proje olarak tanıtmak için dev bir propaganda mekanizmasını yürürlüğe koydular. «Yıldızlar Savaşı» projesinin 3 trilyon dolardan daha pahalıya malolacağı belirtiliyor.

Emperyalizmin «her yana yönelik» olarak tırmandırdığı silahlanma yarışının tersine, Sovyetler Birliği ve öteki Varşova Antlaşması ülkeleri nükleer silahların 2.000 yılına kadar tasfiye edilmesini amaçlayan iyi düşünülmüş ve gerçekçi bir program öne sürdüler. Uzayın silahlandırılmasını engellemek için ellerinden gelen herşeyi yaptılar ve yeni önemli silahsızlanma önerileriyle bunu sürdürdüler. Varşova Antlaşması ülkeleri, devletlerin eşit güvenliğini temel aldılar ve anlamsız ve ölümcül tehlike taşıyan silahlanma yarışını engellemek için gözüpek, yeni ve esnek bir yaklaşım ile akılcı uzlaşmalara hazır olduklarını gösterdiler. Bizim komünist hümanizmimiz ve temel insan çıkarları işte bunda ifadesini bulmaktadır. *Sosyalist ülkeler topluluğunun herkesin yaşamını ve sağlığını güvence altına almak, güvenli bir dünya ve insana layık bir yaşam için gösterdiği çabalar sosyalizmin kendi özüdür, sosyalizmin dış politika felsefesinin ve dış politika faaliyetinin odak noktasıdır.*

Emperyalizmin politikasının nereye doğru gittiğini anlamak isteyen herkes şu olguları ve sayıları aklından çıkarmamalıdır: Nükleer silahların ve bir olasılıkla uzay silahlarının kullanılacağı bir üçüncü dünya savaşı, sadece savaşa katılan uluslararası bir çarpışma olmakla kalmayacak, yüzünde yaşayan bütün halklara, uygarlığa, insanın yaşadığı ortama karşı yürütülen bir savaş olacaktır.

Bu «sessiz» savaş ana hatlarıyla zaten yürürlüktedir, çünkü silahlanma

yarışı şimdiden, hiçbir silah patlamadan, insanları öldürmektedir. Dünyada, her saniyede bir çocuk ve iki yetişkin açlıktan ve bulaşıcı hastalıklardan ölmektedir. İki milyar kişi, içilecek nitelikte olmayan sulardan içmek zorunda kalmaktadır, bu ise, az gelişmiş ülkelerdeki bütün hastalıkların %80'inin sebebidir. Dünya nüfusunun %27,8'i okuma yazma bilmemektedir. Bu liste daha uzatılabilir ve işte böyle bir durumda her yıl bir trilyon dolara yakın para silahlanmaya ayrılmaktadır. Bir kıyısama yaparsak, Dünya Sağlık Örgütü'nün yıllık bütçesinin, dünya çapında yapılan askersel harcamaların sadece üç saatliğini karşılayabileceğini söyleyebiliriz. Örneğin, dünyada her 350 kişiye bir asker, ama sadece her 3.700 kişiye bir doktor düşmesinin yerinde olduğu söylenebilir mi? Doktorların niçin aktif bir şekilde savaşa karşı çıkmaya başladıklarının, bu olguların ışığında daha iyi anlaşılacağını sanıyorum. Bir kere, doktorların, insan yaşamı ve insan sağlığı konusunda her zaman özel bir sorumlulukları olmuştur. Bu sorumluluk Hipokrates yemini diye tanınan doktorların tıbbi ahlak kurallarından kaynaklanmaktadır. Söz konusu yemin, doktorları, hastalarının iyiliği için ellerinden gelen herşeyi yapmakla yükümlü kılmaktadır.

Ama bu doğrultuda iş görmek için sadece mesleki bilgi yeterli değildir. Bir yurttaş ve toplumun bir üyesi olarak bir doktorun «salt bilim»in fildişi kulesine çekilmeğe, kendisini az sayıda kişinin yaşamını korumaya adanmaya ve insanlığın nükleer felakete sürüklenmesini ilgisiz bir şekilde seyretmeye hakkı yoktur. Ne yazık ki, bütün doktorlara bu ilkeler yol göstermiyor, ama bu, daha az insancıl olan başka meslekler için de söz konusudur. Tarih, insan düşüncesinin dünyadaki hızlı değişikliklerin getirdiği büyük istemleri ender olarak zamanında kavrayabilip uygun tepkiyi gösterebildiğini gösteriyor.

Ama, toplumsal sorumluluklarının bilincinde olan doktorlar, karşı karşıya buldukları sorunların ancak sağlıklı bir mesleki bilgi ile toplumsal etkinliğin biraraya getirilmesi yoluyla çözülebileceğini göstereli epey oluyor. Çalışmalarıyla çağının bilimi açısından büyük önem taşıyan bir Alman doktoru ve toplumsal kişiliği olan Rudolf Virchow (1821–1902) böylesi bir yaklaşımı savunmuştu. Virchow, 19. yüzyılın sonunda şöyle yazıyordu: «Eğer tıp önündeki büyük görevleri gerçekten yerine getirmek istiyorsa politik ve toplumsal yaşama iyice girmelidir.» Virchow gerek savaşa gerekse diğer iki büyük felaket ve yıkım unsuru olan açlığa ve vebaya karşı çıktı. Bu nedenle, Fransız barış taraftarlarıyla görüşerek 1870–1871 Fransız-Alman savaşını önlemeğe çalıştı.

Virchow'un ve öteki ilerici doktorların öne sürdükleri görüşler bugün de geçerliliklerini koruyor. Hatta, bu fikirlerin bugün daha da geçerli olduğu söylenebilir.

Uluslararası durumun hızla kötüleştiği koşullarda, üç Sovyet ve üç Amerikan doktoru 1980 Aralık ayında birlikte Cenevre'ye gittiler. ABD'li dok-

tor grubunun yöneticisi Harvard Üniversitesi profesörlerinden kardiyolog Dr. Bernard Lown, Sovyet grubunun yöneticisi ise, Moskova'daki SSCB Bilimler Akademisi Kardiyoloji Enstitüsü Yöneticisi ve bugünkü SSCB Sağlık Bakanı, Akademi üyesi Evgeni Çazov idi. Gerek Lown ile Çazov, gerekse kuruluşları, mesleksel alanda 1960'dan beri işbirliği yapıyorlardı, ama Cenevre'de başka bir amaçla buluştular. Amaçları, bugün Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Doktorlar Hareketi (IPPNW) diye tanınan hareketi başlatmak için anlaşmaya varmaktı. Aralarındaki savaş karşıtı işbirliğinde Hippokrates yemini temel olarak alınıyor, faaliyet gösterdikleri coğrafi bölge, devlet ya da toplumsal sistem, ya da politik veya dinsel inançları ne olursa olsun doktorlara yol gösterilmesi gerektiği belirtiliyordu. Bu toplantıda beş ilke üzerinde anlaşmaya varıldı ve bu ilkeler Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Doktorlar Hareketi'nin temelini oluşturdular. Bu ilkeler şunlardır:

- Faaliyet nükleer savaşa karşı çıkılması üzerinde yoğunlaştırılmalıdır;
- doktorlar bu harekete, mesleksel yükümlülüklerinin, insan sağlığını ve yaşamını korumanın ışığında katılırlar;
- hareket dünya çapında ve bütün doktorlara açık olmalıdır;
- halklara ve hükümetlere, nükleer savaşın nelere yol açacağı, özellikle tıbbi açıdan nelere yol açacağı konusunda bilgi verilmelidir;
- hareket nükleer savaşını önleme konusunda adımlar atarken tarafsız kalmalı ve hükümetleri eleştirmekten kaçınmalıdır.

Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Doktorlar Hareketi'nin meslekdaşları ve hastalarını ve onlar vasıtasıyla da nüfusun geniş katmanlarını harekete geçirici bir etkisi olacağı, çünkü böylesi sorunlar konusunda doktorların olağanüstü yüksek bir otoriteye sahip oldukları düşünülüyordu.

Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Doktorlar Hareketi'nin birinci ve kuruluş kongresi 1981 Mart'ında Washington civarında yapıldı ve buraya 12 ülkeden 70 doktor katıldı. Kongreye Sovyetler Birliği'ni de temsil eden bir delegasyonun katılacağı ve nükleer çatışmanın tıbbi yanları konusunda ABD'li, Avrupa'lı ve Japon meslekdaşlarıyla tartışmalar yapacağı haberi ABD ve dünya kamuoyunu güçlü bir şekilde etkiledi.

Hareket daha beşinci yılını doldurmadan, 1985 Aralık'ında Nobel Barış Ödülü'nü kazandı. Belgede, hareketin geniş halk kesimlerinin nükleer bir savaşın korkunç sonuçları konusunda bilgilendirilmesi doğrultusundaki açıklayıcı çalışmalara daha büyük bir etki kazandırdığı belirtildi. Bu, hem silahlanma yarışına karşı çıkmaya önemli bir katkı, hem de silahlanma harcamalarının halk sağlığının korunması gerekliliklerine ve diğer barışçı amaçlara kaydırılması çabalarında bir atılımdı.

Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Doktorlar Hareketi'nin bugün 160.000'i aşkın üyesi ve 60 ülkede ulusal seksiyonları var. Hareketin gelişmesi kendini, başlangıçtaki, insanın nükleer silahlarla sürekli

ve tehlikeli bir şekilde birarada yaşamasının olumsuz etkilerini inceleyen, nükleer bir çatışmanın derhal ve daha sonra görülen sonuçlarını inceleyen, önemli, ama tamamen tanımlayıcı çalışmalardan *çeşitli biçimlerdeki enerjik pratik eylemlere doğru gözle görülür yükselmeye* gösterdi. Başlangıçta sadece nükleer silahların özellikle çocuklar, gençlik ve ihtiyarlar üzerindeki psikolojik etkileri incelenirken, bugün doktorlar ve diğer bütün iyi niyetli insanlar yeryüzündeki silahlanma yarışına karşı ve silahlanma yarışının uzaya sıçratılmasını engellemek için kavgaya kazanılıyor. Nitekim, 1984 yılından beri 1 Ekim, Doktorların Nükleer Savaşa Karşı Uluslararası Mücadele Günü olarak saptanmış bulunuyor. «Doktorların Reçetesi» olarak tanınan ve Budapeşte'de 1985'te yapılan 5. Kongrede onaylanan belgede nükleer denemelere son verilmesi gerektiği özel bir şekilde vurgulanarak açık bir şekilde dile getiriliyor. Bernard Lown nükleer deneme moratoryumunun «barışın tıbbi reçetesi» olduğunu söyledi. Nükleer Savaşı Önlemek İçin Uluslararası Doktorlar Hareketi'nin bir seksiyonu olan Toplumsal Sorumluluktan Yana ABD Doktorları bu sorunu yığinsel bir tartışma konusu haline ve ABD'den ve öteki Batı ülkelerinden doktorların katıldığı etkili bir savaş karşıtı kampanyaya dönüştürdü.

Hareketin ulusal seksiyonları, kuşkusuz çeşitli ülkelerdeki hükümetlerin nükleer bir felaket hakkında uyarıcı konuşmalar yapmakla kalıp kalmamalarına bağlı olarak çeşitli faaliyetlerde bulunuyorlar. Hareketin, dünya barışını koruma konusundaki sorumluluk duygusunu paylaşan diğer mesleksel ve kamusal kuruluşlarla ulusal ve uluslararası düzeylerdeki işbirliği güçlü bir gelişme gösterdi. Birleşmiş Milletlerin hükümetlerdışı örgütlerinde ve bu örgütlerin uzmanlaşmış dairelerinde çalışan doktorlar arasında özellikle önemli bir çalışma yapıldı. Ulusal seksiyonların üyelerinin pek çok önemli tıp kongrelerinde konuşmalar yapmaları da büyük önem taşıyor.

Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Doktorlar Hareketi'nin 1982 yılında kurulan DAC seksiyonu, daha başlangıçtan, görevlerinin nükleer silahların kullanılmasının yıkıcı etkileri hakkında sosyolojik veriler ve bilimsel deliller toplamaya indirgenmesinin yanlış olacağını açıkça belirtti. Biz, IPPNW'nin *ana itkisinin, iyice sınanmış olguların ışığında, doktorların ve halkın arasında iyice düşünülmüş eylemlere yol açmak, onları nükleer silahlanma yarışına karşı, savaş hazırlıklarına giden paranın son derece gerekli olan az gelişmiş ülkelere yardıma ve çevre korunmasına ayrılması için çeşitli biçimlerde aktif mücadele için seferber etmek* olduğu kanısındayız. Bu konularda somut projeler şimdiden elimizde vardır ve başkaları da hazırlanmaktadır.

Örneğin, DAC'li doktorlar, nükleer tehlikenin ve silahlanma yarışının çocukların ve gençlerin zihniyeti üzerindeki etkisini incelediler. Silahların geliştirilmesinin arkasında yatan nedenler, bu silahların insan yaşamı ve ekolojik sistemlerin işleyişi üzerindeki etkileri, nükleer bir felaketi önlemek

için çabaları birleştirmenin zorunluluğu konusunda ülkedeki bütün okullarda yeni gençleri ve gençleri aydınlatmayı amaçlayan kapsamlı bir programın hazırlanması için diğer mesleklerden kişilerle işbirliği yaptık. Cumhuriyetimizdeki Ulusal Cephe'de yer alan bütün partilerin, Özgür Alman Gençliği Örgütü'nün ve sendikaların günlük gazeteleri de içinde olmak üzere, haberleşme araçları, Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Doktorlar Hareketi'nin yurtiçindeki ve yurtdışındaki faaliyetleri hakkında düzenli olarak yazılar yayımlıyorlar. Kilisenin yayınları da hareketin faaliyetleri hakkında bilgi veriyor. Doktorların gazetesi «*Hümanitas*» ve ivedi sağlık sorunlarını ele alan haftalık bir dergi ve diğer yayınlar, nükleer bir savaş tehlikesi konusundaki bilimsel bilgileri yaymak ve ulusal seksiyonumuzun düzenlediği tartışma, sempozyum, konferans, fotoğraf sergisi, yabanc konuklarla görüşmeler gibi çalışma ve önlemler konusunda kamuoyunu bilgilendirmek için çok şeyler yaptılar.

DAC'li doktorlar, savaş karşıtı faaliyetlerini Orta Avrupa'da nükleer bir çatışmanın önlenmesi üzerinde yoğunlaştırıyorlar. Dünyada en fazla nükleer silah bu bölgede toplandığı için, böylesi bir çatışma ihtimali de çok yüksektir. İnsan uygarlığının en eski yataklarından birisi olan bu bölgede nüfusun yoğunluğu da göz önüne alınırsa, bir çatışmanın özellikle yok edici etkilere yol açacağı görülür. Bu nedenle, Avrupa'nın göbeğindeki nükleer cepheleşmenin düzeyinin düşürülmesi ve bu bölgede nükleer silahlardan arındırılmış bir koridor oluşturulması önerilerini en aktif bir şekilde destekledik ve bu konuda bilgi yaydık. Sovyetler Birliği'nin, kıtımızı orta ve kısa menzilli roketlerden kurtarmayı amaçlayan girişimleri bu süreç açısından, gerginliklerin azaltılması ve kolektif güvenliğin güçlendirilmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır.

Başka ülkelerdeki meslektaşlarımızın savaş karşıtı çabaları hakkında daha iyi bilgilenecek ve kendi çeşitli çabalarımız hakkında onlara bir fikir vermek için, uluslararası delegasyon değişimine geniş ölçüde katılıyoruz. Bu bağlamda, örneğin, ABD'li Profesör Sidney Alexander ile SSCB'li Akademi üyesi Trapeznikov'un yönetimindeki bir ABD ve Sovyet doktorlar heyetinin, 1986 Mayısında Köln'de yapılan Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Doktorlar Hareketi'nin 6. Dünya Kongresine bir hazırlık olarak DAC'ni gezmelerini sayabiliriz. Konuklarımızla doktorlarımız ve enstitülerimizde ve tıp okullarımızda okuyan öğrencilerimiz arasında yapılan çok sayıda karşılıklı görüşmeler ve temaslar, ulusal seksiyonumuz başkanlık divanı ile yapılan deneyim alışverişi iki taraf için de son derece yararlı oldu.

Nükleer savaşa karşı çıkmaya hazır olan bütün DAC'li doktorlar hareketimize katılabilir. Biz, en başta gelen görevimizin sağlık hizmetlerinde çalışan yaklaşık 58.000 kişiyi kazanmak ve onlar aracılığıyla ülkemiz halkını aktif bir şekilde etkilemek, onları günümüzün kilit sorununun çözülmesi için seferber etmek olduğu kanısındayız. Çoğu Özgür Alman Genç-

liği Örgütü üyesi olan tıp öğrencilerinin ve genç doktorların gönüllü olarak hareketimize katıldıklarını görmek bizi cesaretlendiriyor. Onların katılımının çok önemli olduğunu düşünüyoruz, çünkü gençlerin bilinçli faaliyeti barışçı ve nükleer silahlardan arınmış bir geleceğin güvencesidir.

Bir örnek verelim. Geçtiğimiz Mart ayında Leipzig'deki Karl Marx Üniversitesinde yapılan Dördüncü Öğrenciler ve Genç Doktorlar Ulusal Bilimsel Konferansı çerçevesinde, hareketimizin çalışmasıyla ilgili özel bir forum düzenlendi. Bu toplantıya, ilk defa olarak, Özgür Alman Gençliği Örgütü'nün bütün il komitelerinden temsilciler deneyim alışverişli için katıldı. Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Doktorlar Hareketi'nin ilkelerini, görevlerini ve çalışma biçimlerini görüştüler, bu hareket içinde daha fazla neler yapabileceklerini planladılar. Bu toplantıda varılan sonuçlara, alınan kararlara ve tavsiyelere olumlu cevaplar gelmekte gecikmedi. Bunlar, DAC'deki tıp kuruluşlarında, sınıflarda, öğrenci çevrelerinde, öğrenci ve gençlik toplantılarında uygulanmaya kondu.

Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Doktorlar Hareketi'nin Mayıs sonundaki Moskova'daki 7. Kongresi için ise, bütün tıp kuruluşlarında ve okullarında daha da çeşitli hazırlıklar yapıldı. Örneğin, ulusal seksiyonumuzun Dr. Karen Reimer tarafından yönetilen gençlik grubu, savaş karşıtı çalışmalarıyla tanınmış, önde gelen bir Alman düşünürü ve doktoru olan Albert Schweitzer'in yaşamı ve faaliyeti ile ilgili bir portatif fotoğraf sergisi oluşturup bunu kongreye yolladı. «Tıp Öğrencileri Nükleer Savaşa Karşı» konulu afişler ve broşürler hazırlandı, genç tıp personeli, hareketin karşı karşıya bulunduğu önemli sorunları konu alan toplantılar ve sohbetler yaptı. Afişler, resimler, pullar, posta pulları ve benzeri başka materyaller hazırlayıp ürettik.

Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Doktorlar Hareketi'nin gerek uluslararası gerekse ulusal kolları, dünyada yaşayanların gönülleri ve zihinlerini kazanmak için dünyadaki bütün barışsever örgüt ve hareketlerle birlikte ve uyum içinde eylemler yaparak başarıya ulaşırsa, bu etkili güç kuşkusuz hükümet yöneticilerine diyalog, yumuşama ve silahsızlanma yolunu seçtirecektir. Dünya çapında ve etkin bir akıl ve sağduyu koalisyonu yaratılmak zorundadır. Bu kolay bir iş değildir, ama insanlığı nükleer bir savaşın kavurucu alevleri içinde kül olmaktan kurtaracak tek alternatif budur.

Arap halklarının birliği bağımsız gelişmenin güvencesidir

REFİK SAMHUN

Lübnan Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi

Sömürgeciler önceleri kaba askersel güç kullanarak ya da yerli idareciler arasından kuklaları aracılığıyla, esaret altına aldıkları ülkelerin ekonomilerini nasıl kullanacaklarını ve ne tarafa yönlendireceklerini keyfi bir biçimde belirliyorlardı. Onların politikaları yalnızca sömürgeci ülkelerin çıkarlarını korumaya yönelikti. Sömürge ülkeler halklarının gereksinimlerini görmezlikten geliyorlardı. Ekonominin kimi dallarını teşvik ediyor (Mısır'da pamuk üretimi, Cezayir'de bağcılık, Lübnan'da ipek kozası üretimi vb.), geri kalan ekonomi dallarının çoğunu frenliyorlardı. Yabancılar ezgi altındaki ülkeleri bölüyor, bunların sınırlarını yapay bir biçimde çizip biçiyorlardı.

Yüzyıllarca süren ve eski sömürgelere çarpık ve bağımlı bir ekonomi miras bırakan sömürü, bu ülkelerin gelişmelerini, belirleyici ölçüde engeliyordu. Kurtulmuş ülkeler halklarının sosyal-ekonomik geri kalmışlığını gidermek için yalnız politik bağımsızlığın kazanılmasının yeterli olmadığını bugün haklı olarak söyleyebiliriz. Genç devletler bu yolun üzerine yenisömürgecilik ve neoglobalizm politikasınca dikilen daha birçok engeli aşmak, emperyalizmin ve uluslarötesi tekellerin mali-ekonomik egemenlik ağını yırtmak zorunda kalacaklardır. Bunu en başta Arap dünyasındaki durumu analiz ederek göstermeye çalışalım.

BAĞIMLILIK ARTIYOR

Dünya emperyalizmi, en başta da Amerikan emperyalizmi kurtulmuş ülkeler halklarını bölmek, onların ulusal ekonomilerinin gelişme sınırlarını kendi iradesine göre belirlemek, ekonomilerini ve doğal kaynaklarını denetim altında tutmak için çok değişik araçlara sahiptir.

Uluslararası kapitalist iş bölümü sisteminde gelişmekte olan ülkeler, özellikle de Arap ülkeleri son derece elverişsiz duruma sokulmuşlardır. Sömürgeci egemenliğinin altında ezilen bu ülkeler, üretimde belirli tarım ürünlerine ve hammaddelere ağırlık vermek zorunda kalıyorlar. Son onyıllarda kapitalist sistemde iş bölümü değişikliklere uğramış bulunuyor: Elektronik aygıt ve sistemler gibi modern sanayi kolları önde gelen kapitalist ülkelerde gelişme gösterirken, doğal kaynakların çıkarılması ve ilk elde işlenmesi «üçüncü dünya» bölgelerinde yerleşmekte, buralarda ucuz işgücü, zengin enerji ve hammadde kaynakları bulunmaktadır. Bu durum genç devletlere reel ekonomik yarar sağlamamakta ve bundan da

öte, onların dünya kapitalist ekonomi sistemindeki hizmet etme ve bağımlı olma durumunu daha da ağırlaştırmaktadır.

Emperyalist devletler kendi amaçlarına ulaşmak için politik, askersel, mali-ekonomik vb. her yönetime başvurmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin karşısına Yakın doğu ve Ortadoğu'da İsrail, Afrika kıtasında Güney Afrika Cumhuriyeti, Asya'da ve Latin Amerika'da kukla rejimler ve diktatörlük rejimleri gibi dünya gericiliğinin ön karakolları dikilmiş bulunmaktadır. Kurtulmuş genç devletler saldırgan askersel blokların, denizlerde ve okyanuslarda mekik dokuyan savaş filolarının ve tüm dünyaya yayılmış bulunan binlerce askersel üssün tehdidi altında bulunmaktadır. Yeni-sömürgeciler bölgesel çatışma ve savaşları kasıtlı olarak körüklemek, uluslar ve dinsel-sosyal gruplar arasındaki sürtüşmeleri kızıştırmaktadır. İlan edilmiş ve ilan edilmemiş savaş alanlarında sayısız insan ölmektedir (Lübnan'daki iç savaş, İran-İrak savaş, Nikaragua'ya saldırı vb.)

Emperyalist devletler birçok «üçüncü dünya» ülkesini yeni sömürgeciliğin ağılarına düşürmeyi başarmıştır. Uluslarötesi tekellerin hızla yayılması, bu ülkeleri başlıca kapitalist merkezlere «bağlayan» temel ekonomik araç durumuna gelmiştir.

Yeni bağımlılık biçimleri, *gelişmekte olan ülkelerin dış borçlarının* korkunç bir hızla artmasıyla da ilgilidir. Yalnız iki Arap ülkesini, Mısır ile Sudan'ı ele alacak olursak, Mısır'ın borçları neredeyse 40 milyar doları, Sudan'ın da 10 milyar doları bulmaktadır. Alınan yeni krediler artık yalnız dış borç faizlerini ödemek için bile yetmemektedir.

Buna, artan «fiyat makası»nı, yani gelişmekte olan devletlerin ithal mallarının son derece yüksek fiyatlarıyla, ihraç ettikleri hammaddelerin son derece düşük fiyatları arasındaki uçurumu da katmak gerekmektedir. Örneğin, 1985 sonundan 1986 ortalarına kadar petrol fiyatları varil başına 28 dolardan 10 dolara (1987 başında 16–18 dolara) düşmüştür. Bu temelde bir mal değişimi bağımlı ülkelerin ticaret ve ödemeler dengesindeki açığı ve bu ülkelerin borç gereksinimini artırmaktadır.

Genç devletler *silahlanma harcamalarını* artırmaktadırlar. Bu devletlerin tüm dünyadaki silah alımı toplamındaki payı bugün dörtte üçü bulmaktadır. Neoglobalizm stratejisinin kısacasına sıkıştırılan Basra Körfezi Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi üyesi devletler son 15 yılda bu amaçla yaklaşık 400 milyar dolar harcamışlardır. Korkunç sefalet ve yığınsal açlık çeken halklar bile yıkıcı silahlanma yarışının boyunduruğuna çekilmektedirler.

Emperyalizmin bugün «üçüncü dünya» ülkelerini, yabancı tekellerin mal varlıklarının devletleştirilmesi ya da bunlara el konulması, hatta bu tekellerin sermayesinin gelirlerinin sınırlandırılması durumunda, *ekonomik baskı* uygulamakla tehdit etmektedir. (Örneğin, bundan bir süre önce Libya Cemalîyeti'nin hesap numaralarının dondurulmak istenmesi gibi.) Bunun yanı sıra, kredi veren devletler ve onların mali merkezleri geliş-

mekte olan ülkelere borç vermeyi reddetmektedirler. Bu ekonomik ve mali esaret, orta katmanlar ve aydınlar da dahil, emekçilerin, en geniş halk yığınlarının durumunu hızla kötüleştirmektedir. Mısır, Sudan ve Fas'da binlerce aç ve yoksul kişinin katıldığı gösteriler yapılmıştır. Lübnan ve başka ülkelerde de bu tür çıkışlar olgunlaşmaktadır.

ÇIKMAZA GÖTÜREN FORMÜL

Kimi Arap burjuva ekonomi uzmanları bütün bu sorunların sözde «iç birikim sürecini», «işgücünün yeniden üretilmesini, mali kaynak fazlasının merkezileşmesini, iç pazarı, doğal kaynakları ve teknolojiyi kontrol altına alacak», «ülkenin kendi temelleri üzerinde gelişmesini» (!) sağlayacak olan «bağımsız kapitalist devlet çerçevesinde» çözümünü önermektedirler.

Bu durumda, sömürge döneminden kalma, emperyalist merkezlere bağımlılık ilişkileriyle sıkı bağı bulunan ve kendi yurdunu değişik biçimlerde gerçekleştiren sürekli soygun hedefi durumuna getiren eski burjuvazinin, genç devletin ekonomik bağımsızlığını sağlayıp sağlayamayacağı sorusu ortaya çıkmaktadır. Bu burjuvazi ülkeden hammadde ve imalat sanayii ürünlerini ihraç etmekte, ihracat malları üreten öteki ekonomi kollarını geliştirdiği zaman da, büyük miktarda enerji sarfiyatı, bol hammadde ve ucuz işgücü gerektiren kolları geliştirmektedir. Bu tür üretim temel olarak önde gelen kapitalist devletlerin pazarına yöneliktir.

Yerli burjuvazinin, nesnel olarak ülkenin ekonomik büyümesini hızlandırmak isteyen ve ulusal pazarın bağımsızlığını sağlamaya çalışan, ama aynı zamanda yalnız varlıklı katmanların satın alabileceği tüketim malları veren ve ithal mallarının yerine kullanılabilen üretim kolları yaratmakta olan grupları, ülkeyi bağımsız gelişme yoluna koyabilecek yetenekte midir? Birçok etmenin etkisiyle bu yerli işadamları da zaten kapitalist dünya pazarının kurallarına, uluslararası tekellerin dayatmalarına uygun hareket etmek zorundadır ve uluslararası mali merkezlerin verdiği dış kredilere, yabancı teknoloji ve teknik deneyim ithaline bağımlı durumdadır. Onların işleri, uluslararası tekellerin ulusal ekonomiye, yerli pazara ve mali alana sızması için kapıları ne kadar açacaklarına bağlı olarak yürümektedir.

Tarihsel deneyimin, en azından Yakın doğu ve Ortadoğu'da yadsınmaz bir biçimde kanıtlandığı gibi, yerli burjuvazinin kimi katmanlarının ülkenin ekonomik bağımsızlığını sağlama denemeleri, hiç de her zaman olumlu sonuçlar vermemiştir. Dünya kapitalizminin merkezlerine bağımlılık bağları kalmıştır. Genç devletlerin ulusal çıkarlara uygun politikaya yönelmeleri, burjuvazinin belirli gruplarıyla ortak dil bulan, Arap Doğusu'nun birçok ülkesindeki yeni duruma uyum sağlayabilen, bunları oldukça

(!) Samir Amin. Arap Dünyasının Bağımsız Gelişmesi Semineri. Amman (Ürdün), 1981 (Arapça).

değişik biçim ve boyutlardaki bağımlılık ilişkileri ağıyla sarmış olan emperyalistlerin aktif direnciyle karşılaşmaktadır.

Birçok genç devlette kurtuluştan sonra, dünya kapitalizmiyle sıkı işbirliğinde nesnel çıkarı olan ve dünya kapitalizminin ekonomik yayılmacılığı sayesinde gelişen sosyal katmanlar ortaya çıkmıştır. Kimi Arap ülkelerinde bu katmanlar, kurtuluştan sonraki ilk dönemde olduğu gibi, yalnız büyük ve işbirlikçi burjuvaziye değil, aynı zamanda erkte bulunan, küçük burjuvaziden türemiş, bürokratik ve asalak unsurları da kapsamaktadır. Yenisömürgeciler bugün en başta tam da bunlara bel bağlamaktadırlar.

Küçük burjuvaziye özgü, ardıcıl olmayan, sınıfsal açıdan iircimli tutum, zamanla kendini şununla göstermiştir ki, onun erke gelen temsilcileri, işçilerin, köylülerin, tüm emekçilerin çıkarları şöyle dursun, kendi sınıfının ezici çoğunluğunun sosyal çıkarlarından ve ulusal istemlerinden bile adım adım uzaklaşmıştır. Yeni idarecilerin faaliyetlerinin başlangıç aşamasında ülkenin bağımsız gelişmesini sağlamayı, gerekli sosyal-ekonomik yapıları yaratmayı önlerine amaç olarak koydukları ve hatta bu doğrultuda kimi önemli politik, ekonomik ve sosyal dönüşümleri gerçekleştirdikleri olmuştur. Ama objektif ve sübjektif nedenler yüzünden devlet yönetimi ekonomik bağımsızlık yönündeki hareketi sürdürmemiş ve derinleştirememiştir. Objektif nedenler arasında eski sömürgeci sömürü, o zamandan miras kalan ulusal ekonomideki geri kalmışlık ve çarpıklık, üretim araçları üretiminin bulunmaması, ithal teknolojiye ve yabancı sermayeye yönelmek zorunda kalınması; sübjektif nedenler arasında ise işçi sınıfının ve onu ideolojisinden korkma, yığınların demokratik istemlerine karşı düşmanca tutum alma gibi nedenler vardır.

Egemen zümrenin bürokratik, asalak bir katmana dönüşüp yozlaşması süreci içinde bu zümrenin eski işbirlikçi burjuvazinin çıkarlarıyla çakışan yeni bencil çıkarları oluşmuştur. Bu yozlaşma, özellikle, kapitalist dünya merkezlerine bağımlılık çemberini yırtmayı sağlayacak önlemler alınmadığı için ortaya çıkmıştır.

Başka bir neden de şudur: Bürokratlar devlet sektörünü bizzat zenginleşmek ve ayrıcalıklar elde etmek için kullanmışlardır. Bunların halk yığınlarından uzaklaşması, hem özel kapitalist sektörün güçlenmesinde hem de kötü yönetim sisteminin, sabotajların ve üretim anarşisinin yıkıcı etkisi altında devlet sektörünün ilerici içeriğini adım adım yitirmesinde ifadesini bulmuştur. Asalak katman devlet sektörünü kendi çıkarlarının hizmetine giderek daha çok almıştır. Devlet sektörünün olanaklarını kullanarak etkisini artırmış, büyük miktarda sermaye biriktirmiştir. Egemen çevrelerin politikası tarım reformunu başarısızlığa sürüklemiştir. Toplumda gelir dağılımındaki kutuplaşma hızlanmış, işçi, köylü ve küçük burjuvazinin sosyal yaşam koşullarının iyileşmesi yavaşlamıştır.

Bir dizi Arap ülkesini dünya kapitalizmine bağlayan bağımlılık ilişki-

leri, «bu ülkelerde egemen durumda bulunan kapitalist üretim biçiminin karakteristik bir niteliğidir (ancak bu üretim biçimi bu ülkelerde başka üretim biçimleri ve ekonomik sistemlerle yan yana bulunmaktadır). Söz konusu üretim biçimi Arap ülkelerinde emperyalizmin sömürge sisteminin uzun süren egemenliği sonucunda ortaya çıkan bağımlı ilişkilerin yükü altında oluşmuştur ve biçimlenmeye devam etmektedir. Bugün ise bu ilişkiler söz konusu ülkelerde egemen burjuvazinin gelişme alanında uyguladığı politika sonucunda korunmakta ve derinleşmektedir.»⁽²⁾

Örneğin, en zengin Arap ülkesi Suudi Arabistan'ı ele alalım. Bu ülkede ekonominin gelişmesinin sonuçları nedir? Kurtulmuş ülkelerde sanayii geliştirmenin neredeyse otomatikman bu ülkelerin ekonomik bağımsızlığını sağladığı görüşü oldukça yaygındır. Ama Suudi Arabistan'da sanayileşme kapitalist dünya pazarına, uluslararası kapitalist iş bölümüne, yabancı merkezle bağlı bulunmakta ve bu merkezler sanayileşmenin boyutlarını, gerekli teknoloji seçimini, donanım biçimlerini vb. eninde sonunda doğrudan belirlemektedir.

Lübnan kimi ekonomik uzmanlarının araştırmalarında belirtildiği gibi, uluslararası tekeller donanım alımı ve gerekli altyapı kurulmasıyla ilgili tüm harcamaların Suudi Arabistan'a ait olduğu ortak sanayi projelerine katılmaktadırlar. Uluslararası tekellerin bu projelerdeki payı % 50'yi bulsa da, projelerin başlıca mali yükü de Suudi Arabistan'ın üzerindedir. Tesislerin donatımı, hizmete sokulması, ayrıca burada üretilen malların sürümü, yabancı tekelere verilmektedir. Sonuçta makine alımı, teknik deneyim, lisans alımı harcamaları ve bakım, yedek parça ithali vb. çıktıları artmaktadır. Bu tür tesislerin çoğunluğu çevrenin hızla kirlenmesine neden olmakta ve bu konuda kapitalist devletlerde geçerli olan kurallara sığmamaktadır.

Lübnan Komünist Partisi'nin 5. Kongresi'nde belirtildiği gibi, sonuç olarak «... Basra Körfezi ülkelerinin birçoğunda sanayi tesisleri, (özellikle petro-kimya kombinaları) üzerinde düşünülmüş herhangi bir karşılıklı bağıntıdan yoksun bir biçimde kurulmuş ve birbiriyle rekabete girişmiş bulunmaktadır. Bunların iç pazarın gereksinimleriyle organik bir bağı yoktur. Uluslararası emperyalist tekellerin politikası aracılığıyla bunlara sürüm alanında bağımlılık durumu dayatılmıştır. Donanım, yedek parça, üst düzeyde kalifiye uzman kadro sağlanması bakımından da bunlar tekelere bağımlı bulunmaktadır. Bütün bunların etkisiyle söz konusu sanayi tesislerinin ulusal ekonominin gelişmesi açısından önemi sifıra indirilmiştir.»⁽³⁾

Zengin petrol yataklarına sahip Arap devletlerinde durum işte böyledir. Bu tür kaynaklara sahip olmayan, nüfus yoğunluğunun ise daha yük-

⁽²⁾ Fada Abdullah'ın konuşması (Lübnanlı iktisatçı), 1986 (Arapça).

⁽³⁾ Lübnan Komünist Partisi 5. Kongresi Politik Rapor Tasarısı, 1987 (Arapça).

sek olduğu ülkelerde, örneğin Mısır, Sudan, Fas vb. ülkelerde durum daha da kötüdür. Bu ülkelerin yönetimlerince uygulanan Batılı devletlere, en başta da ABD'ye karşı «açık kapılar» politikası, ekonomik gelişme sorunlarını ağırlaştırıyor, işsizliği artırıyor, halk yığınlarının durumunun kötüleşmesine yolaçıyor.

Arap dünyasında bağımsız gelişme yolundan yürüme denemeleri göstermiştir ki, *dışa bağımlılık bağlarından kurtulmak, ancak devletin elde ettiği egemenliği savunma savaşıyla, geniş emekçi yığınlarının çıkarları doğrultusunda sosyal-ekonomik dönüşümler için savaşımın birbiriyle bağlanması durumunda olanaklıdır.* Birçok Arap ülkesinde uzun yıllardan beri tam da ulusal devlet sorunu, toprak bütünlüğünün sağlanması sorunu sınıfsal kavganın ön sıralarında yer almaktadır. Bu savaşıma aktif katılan işçi sınıfı, devrimci-demokratik güçler, aynı zamanda yabancı sermayeye, uluslarötesi tekellere, emperyalizmin saldırgan komplolarına, onun askersel bloklarına ve üslerine, ülkenin yabancı çıkarlarının hizmetine sokulmasına yardımcı olan içi gericiliğe karşı tutum almaktadır.

Lübnan Komünist Partisi'nin deneyimi şunu göstermektedir: Yığınların, yaşamsal çıkarları, sosyal-ekonomik istemlerinin giderilmesiyle sınırlı değildir. Nesnel olarak onlar tüm ulusu ilgilendiren sorunların çözümünü de, en azından sosyal-ekonomik istemlerinin giderilmesi kadar istemektedirler. *İşçi sınıfının toplumdaki sosyal durumu ve rolü, ona tüm devrimci-demokratik güçlerle birlikte büyük fedakarlıklar gerektiren ulusal bağımsızlığı ve devlet egemenliğini savunma görevini yüklemektedir.* Bu görev, yalnız perspektif nitelik taşımakla kalmayıp, aynı zamanda güncel, ivedi bir görevdir.

Arap halklarının Amerikan emperyalizmine, İsrail'e ve gericiliğe karşı savaşımının amaçları, Filistin sorununun ve Yakındoğu çatışmasının adil ve kalıcı çözümü, İsrail'in işgalindeki toprakların kurtarılması ve Arap birliğinin sağlanmasıdır. Ortak hedeflere ulaşılması için savaşım vermeden, halkın kendi ulusal kaynaklarını istediği gibi kullanmasını öngören meşru hakkını yerleştirmek, ekonomik ve sosyal dönüşümleri gerçekleştirmek, ekonomik bağımsızlığı kazanmak ve az gelişmişliği gidermek zordur.

Emperyalizm Arap dünyasındaki bölünmüşlüğü ebedileştirmeye çalışırken, yalnız devletler arasındaki ayrılıkları körüklemek ve derinleştirmekle kalmıyor, aynı zamanda bunların her birinde dini-toplumsal açıdan, etnik ya da her hangi bir başka bakımdan iç ayrılıkları kamçılıyor. Arap birliğini sağlama savaşımı, bu koşullarda işçi sınıfının birincil görevi durumuna gelmektedir.

Sosyal-ekonomik ve ulusal sorunların çözümünde başarıyı, karşı karşıya bulunan güçlerin ilgili programlarında, açıklama ve belgilerinde genel ifadesini bulan politik konular belirlemektedir. Komünist Partisi, burjuva politikasının sınırlılığını, dar sınıfsal karakterini açığa vururken, işçi

sınıfının konularından hareketle *ülkenin ulusal ve sosyal kalkınmasını öngören kendi programını* hazırlamakta, bu programın gerçekleştirilmesinin halk yığınlarının özlemlerine en uygun olduğunu pratikte kanıtlamaktadır.

Kimileri Arap halklarının önünde duran görevlerin çözümünün, sözde yalnız bizzat gelişmekte olan bağlantısız devletler arasında üst düzeyde yapılacak görüşmelerle, aynı şekilde, bu ülkelerle gelişmiş kapitalist ülkeler arasında, yine üst düzeyde görüşmelerle çözülebileceği görüşünü benimseme eğilimi göstermektedirler. İşçi sınıfının, köylülüğün ve onların bağlaşıkları köy ve kent küçük burjuva yığınların, yani halkın ezici çoğunluğunun, ulusal çıkarlara uygun ekonomik bağımsızlığın elde edilmesi görevleriyle sözde ilgilenemediklerini, kayıtsız olduklarını sanmaktadırlar.

Aslında ise, gerçek anlamda devlet bağımsızlığının bulunmamasından, devletin bağımsızlığına saldırılardan herşeyden önce ve en çok halk ezilmektedir. Söz konusu sorunların çözümüne yalnız görüşmelerde değil, ama emekçi yığınların aktif eylemleriyle de ulaşılmaktadır. Eninde sonunda böyle bir çözüm, gelişmekte olan ülkelerde, bu arada Arap ülkelerindeki *politik erkin karakteriyle*, bu ülkelerde varolan güçler oranısındaki değişikliklerle bağlıdır. Yabancı sömürsünden kurtuluş, gerçek ekonomik bağımsızlığa doğru dönüşüm, asırlık geri kalmışlığın giderilmesi, ancak yığınlara politik, ekonomik ve sosyal demokrasiyi, kararların alınmasına katılımı sağlayan bir erk koşullarında olanaklıdır. Lübnan Komünist Partisi ülkede ulusal-demokratik bir düzenin kurulmasının sosyalizme giden yolda önemli bir adım olacağına inanmaktadır.

Lübnan'da ulusal ve sosyal kurtuluş için hareketin bugünkü aşamasının görevleri, yalnız gerçek demokratik ilkelere, yığınlara dayanan ve istisnasız tüm antiemperyalist güçleri birleştiren devrimci sınıfsal bağlaşıklık temelinde çözülebilir. Söz konusu olan işçi sınıfı, köylülük, küçük burjuva köy ve kent orta katmanları, devrimci aydınlar ve aynı şekilde bunların çıkarlarını reel olarak temsil eden politik çevrelerdir. İşçi sınıfının ideolojisi, politik belgeleri ve pratik eylemleri; yığınlarla en değişik ideolojik ve örgütsel bağların genişletilmesi ve derinleştirilmesi; tüm devrimci-demokratik güçlerin yalnız yönetimler düzeyinde değil, aynı zamanda tabanda da eylem birliği yapmaları, bu bağlaşıklığa etkinlik kazandırmaktadır.

Partimiz, kurtuluş hareketinin önünde duran ulusal ve sosyal-ekonomik görevleri çözebilecek olan *tüm Arap ülkelerini içine olan geniş devrimci-demokratik bağlaşıklığın* kurulmasından yana çıkmaktadır. Böyle bir bağlaşıklık tüm Arap ülkeleri arasında ayrılıkların giderilmesi, karşılıklı bağlar, eşgüdüm ve entegrasyonun kurulması için perspektifler açacaktır.

Kurtulmuş devletlerin gelişme sürecinin antiemperyalist içeriği şu temel sorunların çözümüyle sağlanmaktadır: Ekonomi ve doğal kaynak üzerinde tam egemenliğin kurulması; emperyalizmin iç ekonomik ve politik

yaşama müdahalesinin nötralize edilmesi; yeni uluslararası ekonomik düzenin kurulması; dış politik ve dış ekonomik ilişkileri özgürce belirleme hakkının yaşama geçirilmesi. Bu görevlerin yerine getirilmesi, sanayileşmeyi, tarımın modernizasyonunu, ulusal kadroların yetiştirilmesini, ekonomik ve sosyal ilerleme süreçleri arasındaki farkın elden geldiğince azaltılmasını gerektirmektedir. Böyle bir politikanın başarısı için başlıca koşul, *geniş halk yığınlarının kararların hazırlanması ve alınması sürecine, elde edilen kazanımları güçlendirme savaşımına çekilmesidir.*

Genç bağımsız devletlerin gelişmesini hızlandırmayı ve halk yığınlarının yaşam düzeyini yükseltmeyi yabancı sermayeye karşı koyarak ve onu ulusal çıkarlar için kullanarak ekonomide devlet sektörü; yerli sermayenin faaliyetleri üzerinde devletin ve toplumun denetimi; tarımda kapitalizm öncesi sömürü ilişkilerine son verilmesi sağlayabilir.

ANTIEMPERYALIST DAYANIŞMA

Arap ülkeleri ve öteki gelişmekte olan devletler arasında konumların uyumlaştırılması ve eylemlerin koordinasyonu, onların dünya toplumunun işlerine eşit hakla, bağımsız ve aktif katılım için, uluslararası ekonomik ilişkilerin adil ilkeler temelinde yenibaştan düzenlenmesi için yürüttükleri savaşımında başarı sağlamalarına yardımcı olacaktır. «Üçüncü dünya» halklarının sosyal-ekonomik ilerleme yolundan yürüyebilmeleri için barış gereklidir, barış içinde yanyana yaşama temelinde gerginliklerin giderilmesi gereklidir, *gelişmekte olan ülkelerin sosyalist topluluk devletleriyle değişik alanlarda geniş işbirliği yapmaları gerekmektedir.* Bugünkü koşullarda, hele hele yumuşama ortamında böyle bir işbirliği, dünya ekonomik ilişkiler sisteminde ilerici değişiklikleri belirlemekte, bağımsız ekonominin kurulmasına yardımcı olmaktadır.

Sermayenin enternasyonalleşmesi, uluslarötesi tekellerin artan yayılmacılığı, emperyalizmin saldırganlığının tehlikeli bir biçimde artması, *kurtulmuş halkların eylemlerinin, kapitalizmin kalelerindeki işçi hareketleri ve demokratik yığın hareketleriyle daha sıkı bağlanması* sorununu ivedilikle ortaya koymaktadır. Ortak çabalar, sosyalist olmayan dünyada «Kuzey» ile «Güney»in, zengin ile fakir ülkelerin gelişme düzeyleri arasındaki korkunç ve giderek derinleşmekte olan uçurumun giderilmesine hizmet edecektir. Devletlerin dörtte üçünün ödenemeyen borçlar altında bulunduğu, bir avuç emperyalist devletin ise dev tefeciler rolünü oynadığı bugünkü durumun korunması, uluslararası ilişkilerdeki son istikrar kalıntılarını da ortadan kaldırabilecek sosyal patlamalara yolaçabilecektir.

Bizim sınıf düşmanlarımız «üçüncü dünya»daki sosyal-ekonomik süreçlerin kendileri için taşıdığı tehlikeli karakteri çoktan hissetmişlerdir. Acı çeken halkların aktifliğini önlemek için onlar maddi, ideolojik, enformasyon-propaganda olanaklarını seferber etmektedirler. Gelişmekte olan

lkelerle antiemperyalist hareket, kapitalist sanayi ülkelerinin komünist ve iŖi partilerinden yardım almaktadır.

Komünistler, destekleme açıklamalarıyla yetinmemekte, «kendi» emperyalist hükümetlerine baskı yapan iŖi sınıfının, tüm emekçilerin direniŖlerinin yükselmesine yardımcı olmaktadırlar. Söz konusu olan, *yeni uluslararası ekonomik düzen kurulmasının, uluslararası iliŖkilerin demokratikleŖmesinin sağlanması* amacıyla yapılan baskıdır.

SavaŖkan dayanıŖma hem geliŖmekte olan hem de geliŖmiŖ ülkelerin iŖi sınıfının, geniŖ yığınların çıkarlarına uygun dŖmektedir. Bu dayanıŖma yüzyılımızın en ivedi merkezi sorunu olan dünya halklarının üzerine kmŖ savaŖ tehlikesinin ortadan kaldırılması sorununun çözümüne büyük katkıda bulunmaktadır.

TSTAN

Günümüzde Fransız Toplumunda Aydınlar

GERARD STREIFF

*Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi,
Haftalık «Révolution» dergisi başredaktörü*

Haziran 1986'da yapılan FKP MK Plenumunda aydınlar sorunu ele alındı. (!) Aynı sorun, Ulusal Konsey'in Şubat 1980'de Bobigny'deki oturumunda da tartışılmıştı. Aydınların oynamakta olduğu toplumsal rol üzerine anlayışımızı somutlarken, özelde bu kategorinin yalnız aydınlar topluluğunun öndegelen isimlerini içermekle kalmadığını, herşeyden önce toplumsal yaşama, özellikle de üretime katılan milyonlarca emekçiyi kapsadığını gösterdik. Zaten birçok önemli durumda, bunun dünyayı sarsan sorunlardan uzak duran kişilerden değil, tersine herhangi bir insanın karşılaştığı zorluklar ve zorunluluklar ile yüz yüze gelen kişilerden oluşan özel bir kategori olduğu belirtilmişti. Ancak bu haliyle, değerlendirmelerimizin kesin ve nihai olduğu söylenemez. Toplumsal değişimin ivmesi hızlanmış, bunalım derinleşmiştir. Aydınların günümüzde Fransa'da oynadığı rolün geçirdiği evrim yeniden değerlendirilmelidir.

Geçen 30 yıl, entelektüel çalışma alanının köklü biçimde genişlediğine tanık oldu. Halk Cephesi döneminde ekonomik olarak aktif nüfusun yalnızca %2'si aydınlardan oluşuyordu. 50'lerde bu oran %10'a yükseldi, bugün ise %25'e ulaşmıştır. Bunun da 10'da 9'u ücretli işçidir. Özel sektörde çalışan her 5 kişiden 1'i, kamu sektöründe, her 4 kişiden 1'i, devlet memurları arasında ise (idari, eğitim ve tıp hizmetleri alanında) her 2 kişiden 1'i aydındır.

Bu çalışmada kadınların tuttuğu yer de artmıştır. Aydınlar topluluğunun üçte biri kadındır. İlkokul öğretmenlerinin dörtte üçü, ortaokul ve lise öğretmenlerinin yarısı kadındır.

Bir bütün olarak bakıldığında, bu kategori gençleşmiştir. Örneğin, 20 yıla yakın bir süre içinde öğrencilerin sayısı iki kat artmış ve 1 milyona ulaşmıştır. Geleceğin aydınları temeli paraya dayalı bir eleme sistemi ile karşı karşıya gelmektedirler: Eğitim süreci günün gereklerine yanıt vermemekte ve uzmanlara olan talep azalmaktadır. Öğrenciler geleceğe güvenle bakamamaktadır. Gelecek üzerine sorular sormakta ve bugün var-

Gerard Streiff, 1979'daki FKP 23. Kongresinden bu yana MK üyesidir. 1983-1985 yılları arasında «L'Humanité»nin Moskova muhabirliğini yaptı, daha sonra «Révolution» dergisinin başredaktörlüğüne geldi. «Gorbaçov'un Dinamizmi» başlıklı bir kitabı vardır.

(!) Bak: Guy Hermier'in FKP MK Plenumunda okuduğu rapor. «L'Humanité», 18 Haziran 1986.

olan yüksek eğitim politikasını reddetmektedirler. Bu, Kasım ve Aralık 1986 gençlik eylemleri tarafından çok açık biçimde dile getirilmiştir.

Entelektüel faaliyetin büyüyen boyutlarının temelinde, bilimsel-teknik devrim vardır. Bilimsel-teknik devrim başta üretim olmak üzere, yaşamın tüm alanlarında, kafa emeğinin payını artırmıştır. Mal ve sermaye dolaşımı ile bağlı alanlarda teknisyen, işletmeci, mühendis ve kafa emeği veren öteki çalışanların sayısındaki düzenli ve kaydadeğer artışın nedeni budur. Kentleşmiş toplumda yeni teknolojiler tüm toplumsal ve üretimsel faaliyete nüfuz etmekte, tüketimin ve yaşam tarzının karakterini değiştirmekte ve iletişim ile hizmetleri (eğitim, araştırma, ve sağlık, idari, enformasyon dağıtım, toplum ve kültür alanlarındaki hizmetler) eşigörülmemiş bir düzeye yükseltmektedir.

DEĞİŞEN GÖRÜNÜM

Tüm bu değişiklik ve çelişkiler, Fransız komünistlerini *aydınlara ilişkin eski görüşlerini eleştirel biçimde gözden geçirmeye yöneltti. Aydınlar artık, üretimden yalıtılmış görece küçük ve toplumsal bakımdan homojen bir topluluk, herbiri mesleğini, kendi köşesine çekilmiş ve saf kafa emeği veren (bir sınıfa tüm konularda ders veren bir öğretmen, bir laboratuvar da kendi başına çalışan bir bilim adamı, tüm bilinen biyomedikal bilgiye sahip bir fizikçi vb.) insanlardan oluşan bir topluluk olma görünümünü artık yitirmişlerdir.*

Plenuma sunulan raporda şöyle deniyordu: «Günümüz aydınlarının büyük çoğunluğu, gelişen teknolojinin yüksek bir mesleki düzeyi gerektirdiği koşullarda, özgül araçlar kullanarak çalışan ücretli işçidir. Sanayi işletmelerinde ya da hizmet sanayiinde çalışan aydınlar öteki emekçilerle karmaşık ilişkilere sahiptir. Bunlar sorumluluk gerektiren görevler üstlenmekte, mali işleri yönetmekte, kontratlar yapmakta ve üretim kolektiflerini yönetmektedirler. Faaliyetlerinin saf zihni ve dar bireysel yönü geri plana itilmiştir. Bunun nedeni onlardan istenen görevlerin teknik doğası ve kolektifler, mesleki birlikleri, sanayi içi değişimler ve kimi durumlarda da uluslararası ilişkiler çerçevesinde değişik işlevlerin iç içe geçmesidir.»

Aydınlarla ilgili bir görüş de tarihe karışmıştır. Bu, aydının gerçeğin, adalet ülkülerinin muhafızı ve söz hakkından yoksun bırakılanların sözcüsü olduğudur. Fransa'da, elbette, aydınların faaliyet ile ilerleme için verilen mücadeleyi birbirine bağlayan köklü bir geleneklerdir. Fransız Komünist Partisi de bunda kaydadeğer bir role sahiptir. Ancak bu bağ, zayıflamaktadır. Aydınların görünümü, toplumsal değişimlerin, bunalımın ve kafa emeğinin uzmanlaşmasının etkisi altında değişime uğramaktadır. Bu durumda, aydınlar, tüm öteki emekçilerin düzeyinde ücretli ya da maaşlı işçi haline gelmemişler midir? Hayır, gelmemişlerdir. Biz iki nedenden ötürü böyle düşünüyoruz.

Fransa'da aydınlar, herhangi bir toplumsal-mesleki kategori haline indirgenemez. Aydının düşünce alanında hakemlik rolüne sahip olduğuna ilişkin görüntünün yavaş yavaş yok olmasına rağmen, bu kavram insanların kafasında kalmakta ve aralarındaki ilişkileri etkilemektedir. Birey olarak aydının sembolik işlevi yok olmamaktadır.

Bundan başka el emeği ile kafa emeğinin bir araya geldiği asıl gerçek süreç henüz yeni belirmektedir ve bu, aydınların yokoluşunu getirmektedir. Tam tersine, aydın mesleklerinin anlamı pekişmektedir.

Dolayısıyla, aydınlar kavramı kalmaktadır. Ancak toplumsal değişimler bunun anlamını derinden etkilemiştir. Aydınlar, daha önce belirttiğimiz gibi, homojen bir toplumsal kategori değildir. Kimi aydınlar burjuvazi ya da ona yakın tabakalardan, kimileri işçi sınıfından gelmişlerdir. Değişik grupların konumları ve davranışları arasındaki farklılıklar buradan kaynaklanmaktadır. Ancak, bu grupları birbirine yakınlaşmaya iten güçlü etmenler de vardır. Bunlar, örneğin, bilgi ve düşüncenin ürününe olan yaklaşım, ideoloji, artistik yaratıcılıklar, entelektüel değerlerdir. Günümüzün potansiyellerinin ve ilerleme perspektiflerinin doğru bir şekilde anlaşılması kadar, bu ilerlemenin sonunda nereye varacağına ilişkin duyulan kuşku da, bu durumdan kaynaklanmaktadır.

Kapitalist bunalım, aydınlar tarafından farklı biçimlerde değerlendirilmektedir. Bunlardan kimileri, kendilerine mesleklerinde ya da günlük yaşamlarındaki zorlukları aşmanın en gerçekçi yolu olarak görünen bireyci kararlar sunma denemelerine teslim olmaktadır. Aydınlar yeni bir görünüm aramaktadır ve bugün, her zamankinden daha fazla uzmanlaşmanın ve profesyonelliğin damgasını taşımaktadırlar. Herkesin adına ya da yerine konuşan olağanüstü kişiliğin yerini, gerçek yaşamla giderek daha yakından ilişkiye geçen bir dizi aydın ordusunun bireysel ve kolektif rolü almaktadır.

KÜLTÜRÜN ROLÜ

Fransa'daki kültürel ortamı bu kapsamda incelemek önemlidir. Bobigny'de, kültürü, yurttaşların kendi kaderlerini ve kendi ortak tarihlerini kendi ellerine almalarını sağlayan unsurların organik bir toplamı olarak tanımladık.

Ancak, başlıca olarak insanın çıkarları ile kâr peşinde koşma arasındaki çelişki tarafından körüklenen toplumun bunalımı, toplumsal yaşamımızın tüm dokusuna nüfuz etmektedir ve buna, kapitalist rantabilitenin dayatmalarının giderek artan ölçüde egemenliği ele aldığı kültür de dahildir. Teknolojik devrim zihinsel faaliyet ve işlevleri köklü bir tarzda yeniden biçimlendirirken, kapitalist kültür sanayii bu değişimleri yönetmekte ve sakatlamaktadır. Dahası bu alanda da, sermaye, bir azınlığın en iyi şeylerin zevkini çıkarırken, çoğunluğun sıradan olanla yetinmek durumunda kaldığı iki vitesli toplum modelini dayatmaktadır.

Kısaca ifade edersek, para babaları ilerlemeyi kendi mülkiyetine geçirmektedir. Uzun erimde, Fransız kültürünün ayırddedici karakterinin ne olacağı sorusu vardır: Hurafe, akılcılığın zeminini tartışma konusu yapmakta, orman kanunu hümanizmi dışlamakta, politikacıların manevraları ilerleme kisvesine bürünmektedir. Kültürün kendisi bunalım içindedir, çünkü yüzyılın sonundaki başlıca sorunlara yanıt getirmekte yetersiz kalmaktadır. Bu, televizyon ve okul örneklerinde net biçimde görülmektedir.

Ancak başka daha da ciddi bir durum vardır: İnsanoğlunun nesnel yeteneklerinin devasa artışı ile bireyler yığınının bu yeteneklerden son derece zayıf yararlanması arasında büyümekte olan bir uçurum sözkonusudur.

«Bu bir uygarlık sorunudur» diyen rapor şunu vurgulamaktadır: «Kültür bunalımı, kendi temelini, ekonomik bunalımının üzerinde yükselmektedir, ancak bu, kendi payına, toplumun bunalımını yoğunlaştırmakta ve toplumun global bir bunalımı, bir uygarlık bunalımı boyutunu almaktadır. Bu, aslında sınıflı toplumun bir bunalımıdır.»

Komünistler kültürün bu başşağı gidişinin karşısına, kültürel gelişmeden yana geniş bir strateji ile dikilmektedirler. Kuşkusuz bu, kültüre yeni bir yaklaşımı, «kültüre idealist bakışın, (sunduğu görüntünün aksine materalizm ile ortak çok az şeyi olan) toplumu bir katlar toplama, yani en alta ekonomi, ortada politika ve üstte ideoloji ve kültürden oluşan bir bütün olarak görme eski alışkanlığını» reddetmeyi gerektiriyor.

Bu nedenle, bunalımı «kültürel araçları» kullanarak çözüme düşüncesi yanlış anlaşılmasına rağmen, hızlı bir kültürel gelişme olmadan bunalımdan çıkış yolu bulunamaz. Burada, kültürel yaşamın tüm yönleri, bilim, teknoloji, sanat, spor, ahlak, yurttaşlık ruhunda eğitim, politika akılda tutulmalıdır.

Bu, kapitalist bunalıma çözüm getirme çabalarımızda, başka bir deyişle Fransız tarzında özyönetimci sosyalizme doğru demokratik ilerleşmiş mücadelemizde, yalnızca ekonomik ya da politik sorunları değil, aynı zamanda kültürel sorunları da ortaya koymanın önemli olduğunu göstermektedir.

YENİ ÖLÇÜTLER

Bu mücadelede biz kimi ortak hedefler önermekteyiz: Kültür alanına yapılan yatırımların artırılması; tüm toplumsal adaletsizliklere karşı önlemler alınması; kültürün değişik kültürel faaliyetler arasındaki (eğitim, üretim, araştırma, yaratıcılık vb.) engellerin ortadan kaldırılması. Kültür alanında kamusal ve ulusal sorumluluğun artırılması gerekiyor. Biz özel çıkarların ya da devlet çıkarlarının hakimiyeti gibi sahte bir ikilemi reddediyoruz. Önemli olan desantralizasyonu, çoğulculuğu, görüşlerin kar-

şlaştırılmasını ve öz yönetimi teşvik etmektir. FKP, kültür özgürlüğünü ve Fransız kültürel yaşamının ayırıcı kimliğini savunmaktadır; uluslararası verimli değiş tokuşları desteklemekte ve yabancı modellerin standartlarının taklidine karşı çıkmaktadır.

Doğal olarak, parti, *eğitime ve mesleki yetiştirmeye büyük dikkat vermektedir*. Orta ve yüksek öğrenim kurumlarının içinde bulunduğu bunalmış ilişkin analizimizin komünistlerin elbette hareketin bağımsızlığına tam saygı temelinde anında desteğini gören orta ve yüksek okul öğrencilerinin güçlü eylemleri tarafından tamamen doğrulandığını söylemek abartma olmaz. Bu çıkışın birinci önemli zaferi, «Davaquet yasası»nın⁽²⁾ iptali olmuştur.

Biz daha Haziran 1986'da ne söylemiştik?

Şunu söylemiştik: Yetkililer, devletin öğrenim işlerine karışmasını azaltma bahanesi ardına gizlenerek, eğitimdeki kamu kesimini ortadan kaldırmayı, demokratik güvenceleri geri almayı ve ayrımcılığı yoğunlaştırmayı amaçlamaktadırlar. Tercih «farklı hızlarda» gelişen bir topluma uygun bir eğitim sisteminden yana yapılmaktadır. Bu, tüm eğitim biçimlerine, eğitim sistemimizin yönetimine, sermayenin yönetimi altında, mali kârlılık ilkeleri ışığında köklü bir yeni doğrultu verilmesi anlamına gelmektedir.

Sağcı güçlerin bu stratejisi, gerçekte, geçmiş yıllarda Sosyalist Parti'nin izlediği eğitim politikasının bir devamı olmaktadır.

Komünistler bu alanda, yeni ölçütler önermektedirler. Örneğin, bir devlet tutumu, özgürlük, adalet, eşitlik, nitelik, ilerleme, engellerin kaldırılması, işbirliği, etkililik, çoğulculuk ve sorumluluk.

Ülkede, çok sayıda özel eğitim kuruluşu olduğundan, bütün eğitim alanlarını içine almayı verecek genel bir devlet ve ulusal eğitim sisteminin görevlerinin belirlenmesinin zorunlu olduğu görüşündeyiz.

Komünist Partisi'nin analizi, aynı zamanda sanat sorunlarını ele almaktadır. Şimdiki hükümetin politikası (ki, hiçbir yeni yöne sahip değildir, yalnızca kendinden öncekinin politikalarını daha da kötüleştirmektedir) basittir: Sanatı özel çıkarılara daha bağımlı hale getirmek ve sonuçta, sanatı paranın diktatörlüğü altına sokmaktır. Devlet ödenekleri şimdiden kısılmıştır. Biz böyle bir mantığı reddediyoruz ve sanat alanında çalışıp da çoğulculuk ve desantralizasyon koşullarında yeni bir kültürel politika talep edenleri destekliyoruz.

FKP'nin yaratıcı çalışma özgürlüğü ve eleştiriciliğe ilişkin konumu yararlı, norm koyan her türlü kavramın kesinlikle terkedilmesini, aynı zamanda da, görüşlerimizin, Marksizm'in görüş açılarından yayılması özgürlüğüyle, bunların başka görüşler ve tutumlarla karşılaştırılması olanağını öngörmektedir. Artistik yaratıcılığın yaşamsal gereksinimini duyduğu estetik akımların, çalışmaların ve gerçekliğin algılanmasının çokluğunun,

(2) Sağcı hükümet tarafından sunulan ve yüksek öğrenim kurumlarında reform yapılmasını öngören yasa.

eleştirideki çokluğa eşdüştüğü düşüncesindeyiz. Bu ne basitçe bir reddetmeye, ne de estetik, ideolojik, ya da politik herhangi bir tercih edilen stil lehine evrensel bir eğilime indirgenebilir. Deneyimimiz böyle bir çeşitliliği sağlamanın kolay olmadığını gösteriyor. Tüm alanlardaki sanatsal yaratıcılığın ana eğilimlerini tanımlamak için, çalışmaların derin, eleştirel bir analizi olmalıdır. Ancak, gazete ve dergilerimizde böylesi bir yaklaşımın güzel örnekleri yer almakla birlikte, çoğunlukla böylesi bir analiz yapılmamaktadır. İşte, komünist aydınlardan yapmaları istenen eğer doğmatik basitleştirmelere boyun eğmeden, sanatın milyonlarca insanın düşüncesini biçimlendirdiği bir zamanda tehlikeli eklektisizme gerçekten bir son vermek istiyorsak, her çoğulcu eleştiriciliğin anahtar ögesi olan bu türden bir çalışmayı gerçekleştirmeleridir.

GEREKLİ BİR DİYALOG

Entellektüel faaliyetin geniş bir alana yayılmasına ve aydınlardan yığınsal biçimde ücretli işçilere dönüşmesine tanık olan bir ortamda, *kültürün geliştirilmesine küçük bir sorun, aydınlara ise yedek bir güç olarak bakılamaz. Sorun artık, bir zamanlar söylediğimiz gibi, onları işçi sınıfının yanına kazanmak değildir. Eski bağlaşıklık kavramı önceki duruma yanıt veriyordu. Bugün sorun, ortak bir zemin bulma sorunudur.*

Bu nasıl başarılabilir?

Aydınlarla Komünist Parti arasında bir diyalog gereklidir. Sağcı güçlerin şu anda sergilemekte olduğu saldırganlık bu diyalogu ivedi kılmaktadır. Fransız toplumundaki sağa kayış, 16 Mart 1986'daki parlamento seçimlerinde başlamadı. Bunun zemini, Sosyalist Parti'nin izlediği uzlaşmalar politikası tarafından hazırlandı. Bu politika ilerici çevrelerin cesaretini kırdı. Bu bakımdan aydınlardan durumu çok tipik bir örnektir.

1970'lerin ortasından bu yana, emperyalizmin sosyalizme duyulan inancı çökertmeye, aydınları politik mücadeleden vazgeçmeye ve tarihsel kötümserlik yaymaya yönelik ideolojik bir savaş açtığından söz ediyoruz. 1981'den sonra, Fransa'da Sosyalist Parti, bizi zayıflatmak amacıyla bu kampanyaya bütün gücüyle kâtildi. Çabalarını, insanları bir bunalımın kaçınılmaz olduğu düşüncesini kabul ettirmeye ve devrimci düşünceleri gözden düşürmeye yöneltti. Bu çabaları yankı doğurdu, özellikle de aydınlara etkiledi.

Kuşkusuz, biz aydınları her zaman aklı başında değerlendirdik ve aydın ile ilerici görüşler yanlısı kavramlarının birbirinden ayrılmaz olduğu görüşünü hiçbir zaman paylaşmadık. Dahası, Marksist görüşlerin aydınlardan arasında egemen olduğunu varsaymadık. Toplumun bütününde, aydınlardan arasında değişik politik düşünce ekolleri ve ciddi, hakiki bir sağcı kültürel gelenek bulunmaktadır. Ne ki, 1958 ile 1981 yılları arasında aydınlardan arasında ilerici eğilimlerin elle tutulur bir yükselişi söz konusuydu ve bunu başlıca olarak kullanan Sosyalist Parti oldu. Bu politikanın büyük ölçüde

sağ görüşlerin damgasını taşımasından ötürü, bunalımın kaçınılmazlığı düşüncesi, sosyalist ülkelere yönelik düşmanlık ve saldırgan bir anti-Marksizm sonuçta birçok aydını etkiledi.

Komünistler, kamuoyunu bu akıntının tehlikesine karşı 1977 yılından beri uyardılar. Ancak bize kulak verilmedi. Bu bakımdan bir kaç yıldır aydınlar arasında bir kargaşanın olması şaşırıcı değildir. Sol kanat aydınları kendi ülkülerini gözden düşürdüler. Aynı zamanda, sağ kanatta yer alanlar ise kendi görüşlerini daha cesur savundular. Onlar biyolojik eşitsizlik doktrinlerinin son rötuşlarını yaptılar, sıradan insanları aşağılamayı kategorileştirdiler, en geri irrasyonalizmi insan düşüncesinin zirvesi ilan ettiler, ahlakın gelişmesini ahlakın çöküşü olarak sundular ve komünistlere karşı kutsal bir ittifak kurmak için aşırı sağcıları akladılar. Sağcılar, kendi görüşlerine modern bir cila vurmaya, kapitalizmi insanlığın aydınlık geleceği olarak sunmaya, özgürlüğü rekabet ile, ilerlemeyi seçkin seçmeciliği ile, bireyin gelişmesini bireycilik ile eşitlemeyi amaçladı, çocuklar arasında paraya tapınmayı besledi, başarılı kapitalisti çağdaş kahramanın bir modeli haline soktu ve emperyalizmin yıkıcı operasyonlarını günümüzün fazileti olarak resmetti.

Komünist Partisi bu evrime karşı direnen tek merkez olarak kaldı. Ancak bu mücadelede, birçok aydınla anlaşmamız, onlarla aramızdaki kökü derinde önyargılar ve temel konulardaki önemli farklılıklardan ötürü, kolay olmadı. Bunlar arasında, örneğin, sosyalist ülkelere karşı tutum, işçi sınıfının rolü ve komünist partisinin işlevleri anılabilir.

Aydınları, bugünkü durumun zorlu olmasına karşın geleceğin yitirilmiş olmadığına inandırmalıyız. Gerçekte bir devrimler çağında yaşıyoruz ve gelecek yüzyıldan çok şey bekliyoruz. Şu önemli konuda berrak bir anlayış olmalıdır: Öc alan sağcılar, teslim olmuş solcuların kampına dönülerek yenilemez. Bugün için gerçekten ilerici bir eylem hattı, sınıf mücadelesinde, Fransız tarzı sosyalizm için mücadelede ifadesini bulmaktadır. Bu muazzam bir görevdir, ancak Fransa'da sürmekte olan halk eylemlerinin boyutları, değişimden yana güçlerin küçük görülmemesi gerektiğini kanıtlamaktadır.

Aydınlar ile parti arasındaki ilişkilerde gerçek bir kötüleşmenin olduğu kuşku götürmez. Ancak, aydınlar arasındaki etkimizi hızla ve köklü biçimde artırma olanağının olduğu da doğrudur.

Bu, *politik mücadelenin* (özellikle de eğitim ya da televizyon gibi sorunlara ilişkin olarak) *şiddetlendirilmesini ve herşeyden önce de düşünceler arasındaki muharebeye daha geniş bir katılımın sağlanmasını zorunlu kılmaktadır.* Entellektüel hayalciliğin ve terörün inanılmaz sahnelerine tanık olmaktadır. Paranın iktidarını destekleyenler ilerlemenin karşıtları olarak damgalanmakta, sosyalizmin reddedilmesi gerçekçilik devrimci mücadele anakronizm olarak adlandırılmakta, ve antikomünizme uşaklık ahlaki cesaret, sınıfsal eleştiri ise «sıkıcı bir dil» olarak nitelen-

dirilmektedir. Ve bütün bunlar, ideolojik polemigin artan ölçüde dejenerasyonuna, kamuoyunu tümüyle uyuşturmaya yönelik denemelere ve gerçek konulardan kafası karışık bir kaçışa tanıklık edilen bir ortamda olmaktadır.

Bu mücadelelerde, dürüstçe ve açık, polemikçi bir stille daha aktif yer alarak kendi komünist kimliğimizi ortaya koymamızın görevimiz olduğu düşüncesindeyiz. Basınımıza, «L'Humanité» ve «L'Humanité Dimanche» gazeteleri ile «Révolution» dergisine ayrılan dikkat bundan ötürüdür.

Doğal olarak, komünist aydınların bu görevlerin yerine getirilmesinde özel bir yerleri vardır.

Aydınlarla çalışmamıza ikinci dereceden bir iş olarak bakılmasına, şimdi hiçbir zaman olmadığı kadar hoşgörüsüz olmalıyız. Ve şimdiye kadar olduğundan daha fazla, onların deneyimlerine cesaretle dayanmalı, onların özelemlerini desteklemeli ve, onlarla birlikte, dönüştürücü, birleştirici faaliyeti güçlendirmeli, düşüncelerin en hareketli ve açık değiş tokuşunu geliştirmeli, geleceğin önemli sorunlarını ortaya atmalıyız.

Sırtlan Ehlileştirilemez

VOLODIA TEITELBOİM

Şili Komünist Partisi MK Politik Komisyon üyesi

Pinochet diktatörlüğü 14 yıldır sürüyor. Bu dönem, halkın, tüm Şili ulusunun tarihinde en karanlık, trajik bir dönemdir. Komünist Partisi için ise ağır sınav yıllarıdır. Komünizm, Pinochet'in gözünde bir numaralı düşmandır. Bu, kuşkusuz bize onur veriyor. Diktatör, geçenlerde, (artık kaçınıcı kez) manya derecesine varan kinini bir kez daha belirtti. «*El Merkurio*» gazetesine verdiği demeçte, bugünkü Cumhurbaşkanı'nın komünistlerin hakkından gelme gibi bir tek kaygısı olduğu biçimde artık günlük konuşma haline getirdiği açıklamasını yineledi. Ve gerçekten de diktatör, 11 Eylül 1973'te darbeyi gerçekleştirirken, Şili Komünist Partisi'ni (SKP) yokedeceğine and içmişti. O, örgütümüzü, binlerce komünistin yaşamına kıyarak yokedebileceğini sanıyordu. Ancak, amacında ısrar eden bu bayın, hakkından gelmeyi tasarladığı parti canlıdır ve sağlığından hiç bir şikayeti yoktur. Bugün parti, hiç bir dönemde olmadığı biçimde emekçilerin sevgisini kazanmıştır. Hatta burjuva teorisyenleri bile, bugün komünistlerin ülkede en etkili güçlerden biri olduğu gerçeğini tanıyorlar. Komünistlerin, emekçi halkın çıkarlarına sonsuz bağlılığına dayanan moral otoritesi de yükseldi. ŞKP, kendisini tüm muhalefetin birliği adına kararlı eylemlerin yolculuk savaşı olduğunu göstermiştir.

Ne var ki, Pinochet yalnız öldürmekle kalmıyor. O, aynı zamanda yalan söylüyor. Onun rejiminin yalnız komünistleri koşuşturduğu doğru değildir. Diktatör, tüm politik örgütleri kapatmakla işe başladı. Kuşkusuz, basıkların baş kurbanları halkı temsil eden partiler, sol akımlar oldu, ancak general, kendi «yumuşak» kabadayı ağızıyla «politik bakımdan yozlaşanlar» diye tanımladığı hristiyan demokratlara çamur atıyor. Ona göre diktatörlüğe karşı çıkan herkes «yozlaşmıştır».

Sol güçlerin, tüm muhalefetin Pinochet diktatörlüğü karşısında birliğini sürekli güçlendirmeleri gerekiyor. Ama, aynı zamanda, ana amacı da görmek, rejimin düşmanlarının saflarındaki iç çatışmaların, ortak düşmana karşı başarı uğruna anlaşmaya yönelerek üstesinden gelmek ge-

V. Teitelboim (1916 doğumludur) toplumda tanınmış bir kişi, politikacı, yazar ve gazetecidir. 1932'de partiye girmiş, 1945'te ŞKP MK Politik Komisyonu üyesi seçilmiştir. 1973'teki faşist darbeye kadar senatördü. Madrid'te çıkan Şili «Araukaria» dergisi başredaktörüdür.

rekiyor. Bundan başka, bugünkü düzenin özünü iyi bilmek ve reel durumu ayık kafayla analiz etmek gerekiyor.

Her parti hata yapabilir. Ancak sağ merkezci yöneticiler her zaman kısa görüşlü olmuşlardır. Başkan S. Allende'nin yasal hükümetine yönelik komployu, bu uğursuz serüveni yalnız finanse etmekle kalmayan, aynı zamanda burjuvazinin büyük bir kesimini (ki bunların partileri darbeyi desteklemiştir) giderek buna çeken Washington'un yönlendirdiği biliniyor. Demokratik rejimi içten dinamitleyen ve ellerini oğuşturmaya başlayan «apoletsiz generaller» ortaya çıktı. Bunlar, askerlerin kendileri için her kirli işi yapacaklarını, ülkeyi kan gölüne çevireceklerini sonra da merkezileri ve sağcılarını, yani tutucu devlet biçimini yeniden canlandırmaya hazır olan eski «düzenin güçlerini», «terbiyeli halkı» yeniden erke getireceklerini sanıyorlardı. Ne kadar trajik bir saflık! Komünist Partisi, bunların ülkeyi, hepimizin arkasından şırakkadık kapanacak olan bir tuzağa düşürmek istediklerini delillerle kanıtlamaya çalıştı. Ancak «terbiyeli halk» buna kulaklarını tıkadı. Eğer, pişmanlık duyan günahkarların cennete gidecekleri doğruysa, o zaman bugünkü Şili'nin en azından cenneti andırması gerekiyor. Ne yazık ki, geçmişin dersleri bugün de birçoklarının işine gelmiyor.

EHLLEŞTİRİLEN FAŞİZM

Şili Komünist Partisi, 11 Ekim 1973'te faşist darbeden sonra halka yaptığı ilk çağrısında, Pinochet rejiminin özgürlük ve demokrasilerin her biçiminin can düşmanı, insan haklarını amansızca çiğneyen ve diktatörlüğün koşulsuz kölesi olmayı reddeden herkesi ezen bir rejim olduğunu göstererek, onu faşist bir rejim olarak nitelemiştir. O dönemde bu sözler, çöldeki haykırışı andırıyordu. Komünistler, bağlaşıklarımız sosyalistler, Halk Birliği'nden (!) birçok eylemci o günlerin acı gerçeklerini Hitler'in, Mussolini ve Franco'nun faşizm «örneği» ışığında, diğer ülkelerdeki olaylar ışığında soğukkanlı ve objektif bir biçimde değerlendirdiler, ülkenin kurbanı olduğu bağımlı faşizmin gerçek yüzünü hemen farkedebildiler. Onun özü ve huyu değişmemiştir, ancak onun Şili'de «süresiz» bir askeri diktatörlük kurmak için somut planları vardır. Burjuvazinin üst kesiminin kimi önde gelenleri, gözle görülür delillere (her dakika bunların umutlarını çürüten delillere) karşın, savaşım vermeden ve Pinochet alaşağı edilmeden yalnız eylem özgürlüğü değil, aynı zamanda ötedenberi hayal etikleri erki de ele geçirebileceği yolunda eskisi gibi hep hayallerle kendilerini avutuyorlar. Ve bu da onları demokrasinin yeniden kurulmasından çok daha fazla ilgilendiriyor. Sırtlanın ehilleştirilmesinin boşuna bir

(!) Aralık 1969'da komünistler, sosyalistler, sosyal-demokratlar, radikal-ler ve diğer sol parti ve örgütler tarafından kuruldu. (Not Red.)

çaba olduğunu kimileri hâlâ göremiyor. Bunlar hâlâ arslana eyer vurulabileceğini ümit ediyorlar.

FAŞİZMİN BİÇİM DEĞİŞTİRMESİ

Faşist diktatörlüğü inceleyen tarihçiler, onun varlığının birkaç aşamasını belirleyebilirler. Pinochet'in öğrencisi, Şili muhafız kuvvetlerinin eski komutanı general Humberto Gordon, (o kendisini büyük bir politik düşünür olarak görüyor) bugünkü koşullarda sözüm ona «Yaşama Komisyonu» denilen komisyonun başkanı olduktan sonra, yeni ulusal tarih için kendi aşamalandırmalarını önermeye kalkıştı. O, en başta çok basit bir biçimde tanımladığı «uyumlu ve sürekli gelişme» dönemini belirtiyor. Gerçekte iste bu yıllar Şili'de demokrasinin yıkılması, ekonominin çökertilmesi yıllarıydı. Bu yeni türedi teqrisyen, ikinci aşamayı, bir bilgiç edasıyla şöyle tanımlıyor: «Kimileri buna geçici denmesini tercih ediyor, ben ise bu dönemin dönüşüm yılları olarak görülmesinin daha doğru olacağı kanısındayım». General, diktatörlüğün niyetlerini en iyi yansıtan üçüncü aşamayı ise, «bugünkü hükümetin elde ettilerinin geleceği hesaba katarak pekiştirmesi zamanı» olarak niteliyor. İşte şimdi anlaşılıyordur Vehbi'nin kerrakesi. Herşey geleceği hesaba katarak yapılıyor. Ama bu «geleceğin» bir süresi var mı? Yok. Generalin hayalleri gün gibi ortadadır: Ülkenin yeniden demokrasiye dönmesi olanaklarını engellemek. Ve o, doğrudan sahibinin ve efendisinin görüşlerini tekrarlayarak, bu konuda şöyle diyor: «Biz, «Şili'nin yaşamında en iyi saatleri» gösteren tarihin yelkovanlarının geri döndürülmesine hiçbir zaman, hiçbir biçimde izin veremeyiz.

Komünistler, diktatörlüğün hiçbir koşulda özgürlüklere izin vermeyeceğini her zaman görmüşlerdir. H. Gordon, «hiçbir zaman» sözcüğünü rasgele kullanmıyor. Bunu küçümsemek doğru olmaz, Şili, eğer onun yurttaşları zalimi kesintisiz bir diktatörlük kurma planlarından vazgeçirecek tek araç olan savaşı sürdürmezse, hiçbir zaman özgürlüğünü elde edemez. Burada fazla söze gerek yoktur. Öteyandan, Pinochet'in özgür seçimlere izin vereceğini beklemek de hayaldir. Sözün kısası, zorla rejimi alaşağı etmek gerekiyor.

AYIYI VURMADAN DERİSİNİ SATAN TÛCCARLAR

Eğer ortanın sağı rejiminin değerlendirilmesinde böylesine ağır bir yanılgıya düşmemiş, eğer birlik yolunda bu denli engeller yaratmamış, eğer komünistlerle birlikte ortak düşmana karşı ardıcıl bir savaşım yürütmüş olsalardı, Şili diktatörlüğü bu kadar uzun süre ayakta kalamazdı. Ama sağ merkezicilerin birçoğu, diktatörlüğün belirlediği sahadaki futbolcular gibi hareket ediyor ve «golleri» de düşmanın değil, muhalefetin kalesine atıyorlar. Bazen bu tür «futbolcular», rejimin patolojik anti-

komünizmine olduğu gibi, dolar imparatorluğunun stratejik antikomünizmine de dalkavukluk yaptıkları için, insanda Truva atı rolünü üstlendikleri izlenimini bırakıyor. Bu baylar, bütün bu yıllar boyunca diktatörlüğün ayakta kalmasına yardımcı olmadılar mı? Öte yandan bunlar diktatörlüğe karşı savaşılabilmek için, «erk tesellisini» bekleyerek, «kendi» başkanlarının öne çıkarma ümidiyle «başkasının ineğini sağlamaya» kalkıştılar. Kimileri ise daha şimdiden sağcılarının egemenliği ile ilgili sorunlar ileri sürüyorlar. Bir Latin Amerikalı devlet yöneticisi, böylelerini ayıyı vurmaktan derisini satmaya kalkışan avcılarla, ya da atlama tahtasına henüz yaklaşmadan dinlenmeyi düşleyen sporcuyla kıyaslıyor. Önce ayının öldürülmesi ya da sporcunun atlaması gerek. Diktatörlükle de öyle, önce onu yıkarak, sonra da Şili'de özgürlüklerin yeniden kurulmasını düşünmek gerek.

BİZ NEDEN YIĞINSAL HALK AYAKLANMASI POLİTİKASINI SAVUNMUYORUZ?

Biz komünistler, darbeden sonra iki büyük dönemin belirlenmesini olanaklı olduğu görüşüdeyiz: Birisi 1980'ne kadarki dönemi kapsıyor, diğeri ise günümüzde de sürüyor.

İlk yedi yıl içinde biz, muhalefeti sürekli uzlaşmaya ve ortak eylemlere çağırarak, savaşa bir dakika bile ara vermedik. Ama bizim çağrılarımız bir zaman anlayışla karşılanmadı. Bu aşamanın sonuna doğru, sol muhalefete, kimi ortamın sağındakilerden ve geleneksel sağdan yer yer katılmalar başladı. 1980'de, bugünkü aşamaya geçişte, iki ayrı türden olan ama karşılıklı ilişki içinde bulunan iki olaya tanık olduk: Pinochet'in sahte Anayasasını «onaylayan» plebescite ve Komünist Partisi'nin, Genel Sekreteri L. Corvalan tarafından duyurulan *yığınsal halk ayaklanması* politikasına geçiş bildirisi. (2)

Pinochet rejiminin bu iğrenç «Anayasası» muhalefet tarafından pek te okunmuyor. Ama doğru değil, çünkü onu dikkatle inceledikten sonra diktatörlüğün erkini sınırsız bir zaman için, daha tam olarak yalnız bu yüzyılın sonuna kadar değil, gelecek yüzyılda da sürdürmek istediği açıkça anlaşılacaktır. Geçenlerde «El Mercurio» gazetesine bir demeç veren Pinochet, Şili'de her şeyin yolunda olduğunu, hiçbir sorun bulunmadığını söyledi. Eğer ölürse yerini başka birisi alacak. Ama bu üçüncü bir kişi olmayacak. General, rejimin sürekliliğinin silahlı kuvvetlerce sağlandığını, sözü geçen «Anayasaya» göre Ulusal Güvenlik Konseyi'nin «süper hükümet» türünden bir şeye dönüştüğünü belirtti. Başka bir deyişle, 21. yüzyılda işbaşına gelecek olan herhangi bir Cumhurbaşkanı,

(2) Daha ayrıntılı bilgi için bak: L. Corvalan. Diktatörlüğe karşı birlik: Savaşımın yolları ve biçimleri. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» Sayı 1, 1986. (Not Red.)

askerlerin kuklası olmaktan öteye gidemeyecektir. Diktatörlüğün gizli niyeti budur.

ŞKP'nin hazırladığı yığınsal halk ayaklanması politikası, diktatörün erkinin *sonsuzlaştırılmasıyla ilgili açıkça ifade ettiği amaçları dikkate* alıyor. Herkes için açıktır ki, bu planların engellenmesi ancak Şili komünistlerinin ta baştan yaptıkları gibi, herkesin kendini savaşa tam adanmasıyla olanaklıdır. Ama biz, eğer sınıf savaşının tüm değişik biçimleri kullanılmazsa faşizme ödünsüz karşı koyma politik çizgisinin etkili olamayacağını da iyi biliyoruz. *Eli kanlı diktatörlüğe yalnız parlamenter yöntemlerle karşı konulması, ya da ona temsili burjuva demokrasisi hükümetlerine karşı davranıldığı gibi davranılması olanaksızdır.*

Komünistlerin 1969'da, partimizin kurucusu L. E. Recabarren'in 1924'te askerler tarafından devrilen Başkan A. Alessandri'yi desteklemek için eyleme geçmesi gibi, E. Free hükümetini, başkaldıran general Vio'ya karşı korumak için sokaklara çıktıkları unutulmamalıdır. Aynı zamanda biz, her iki olayda da açık muhalefet partisi olmamıza karşın, demokratik kurumlara olan saygımızı göstermiş olduk. Ama 1973'te, askerlerin anayasal düzene karşı saldırıya geçtiklerinde, hristiyan demokratlar aynı yüksek yurtseverlik duygusuyla yanıt vermediler. Kim demokrasiyi savundu, kim onu savunmaya yanaşmadı? Biz bu soruyu, o dönemde olup bitenlere göz yumanların, halk erki için canını veren insanları anti-demokratizmle suçlamaktan bıkip usanmadıkları için soruyoruz. Komünist Partisi'nin 65 yıllık varlığı süresinde tek bir antidemokratik çıkışta bulunduğu hiçbir kimse kanıtlayamaz. Çünkü ŞKP'nin «biyografisi» bu bakımdan kusursuzdur.

Ancak bizim «yığınsal halk ayaklanması» formülünün özünü daha da açıklamamız gerekiyor. Çünkü yeni terim «barışçı» ya da «silahlı» savaş yollarının klasik çerçevesine sığmıyor. Ciddi konuşursak, bu ayaklanma ne birincisi ne de ikincisidir. *Bu, Şili tarihinde eşine rastlanmayan ve erki barbarca baskılar sayesinde sonsuza dek elinde tutabileceği yollu çalgınca fikirlere saplanmış bulunan asker-faşist diktatörlüğün yarattığı yepyeni bir eylem yöntemidir.* Diktatörlük, koskoca bir ulusu silah zoruyla koyun sürüsüne dönüştürebileceğini sanıyor. Partimiz, ayaklanma belgesini yükseltirken, özgürlüğün Pinochet ile yapılacak dar çerçevedeki görüşmeler yolundan, ya da diktatörlüğü yemleyen Amerikan emperyalizminin özgürlükseverliğinin bir sonucu olarak gelmeyeceği gerçeğinden hareket ediyor. Kurtuluşu, sağlamak, gerçek özgürlüğün kendileri için biricik erişilebilen yöntemi olan birleşik ve kararlı muhalefetin örgütlü baskısıyla elde etmeye yönelen tüm Şili yurttaşlarının yiğitliği sonucu olanaklı olacaktır.

«Ayaklanma» sözüyle ilişkili iki saptama, ilk bakışta *yığınsal ve halk* gibi eşanlamlı fikirler ifade ediyor. Ama bunlar anlam bakımından oldukça yakın olsalar da, eşanlamlı değildirler. Her iki anlamda da eylemi

gerçekleştirecek öznenin çokluğu, yani ayaklanma görevlerinin herhangi bir grup ya da halkın azınlığı tarafından değil, ancak ulusun çoğunluğunca yerine getirebileceği anlamı vurgulanıyor. Böylesi bir çoğunluk, diktatörlükten hoşnut olmayan, ona son vermek isteyen bir güç yığını olarak varlığını sürdürüyor. Ancak bu geniş halk yığını içinde hâlâ pasifliğin ve yönelim yetersizliğinin üstün geldiği geniş bölgeler vardır. Muhalefetin tümü zamana ayak uyduramıyor, ya da kendisini tümüyle kurtuluş davasına adanmıyor. Rejimden nefret eden, ama şimdilik olayların gelişmesine ilgi göstermeyen insanların savaşıma çekilmesi çok önemlidir.

ESKİ VE YENİ YÖNTEMLER

Belirtmek gerek ki, yığınsal halk ayaklanması diktatörlüğü yıkmak için en etkili yöntemlerin kullanıldığı bir ayaklanmadır. Bu, hem eski hem de yeni savaşım yöntemlerini öngörüyor. Oluşan koşullarda, Şili'nin politik yaşamı için karakteristik olan işçi sınıfı ve halkın geleneksel eylem yöntemlerinin yürürlükte kalmasıdır. Ancak bu, partilerde, sendikalarda, kamuoyundaki, öğrenciler, kadınlar arasındaki üniversitelerde ya da aydın çevrelerdeki çalışmalar için söz konusudur. Bu arada, yukarıda sözü geçen her halk grubunun özgül istemleri, diktatörlüğe son verme genel politik amacına göre saptanıyor. Ancak açıktır ki, böylesi bir görevi eski yöntemlerle yerine getirmek olanaksızdır. Şili halkının 1973–1980 yılları arasındaki deneyimi bunu kanıtıyor. Bizim yeni bir şeyler aramamız, Şili'de tarihin tekerleğini durdurmayı tasarlayan kanlı diktatörlükle başarılı bir savaşım yürütmek için yeni koşullara uygun yeni yollar arayıp bulmamız gerekiyor.

Böylece, savaşımın diyalektiği taze fikirler ve eylem yöntemleri doğurdu. Orijinal araçlar arandı ve yedekler seferber edildi. Bunlara giden yolları heyecanlı hayal gücü değil, savaşım deneyimi, zorunluluk, sorunlara çözüm bulma yeteneği, kısacası yığınların akli ve yaratıcı dehası gösteriyor. Herşeyden önce yoksulluğun kol gezdiği mahallelerde, emekçilerin ve işsizlerin yoğun yaşadığı bölgelerde, faşizm kurbanları yakınlarının birleştiği örgütlerde, kadınlar, öğrenciler, aydınlar, geniş ilerici gençler arasında ortaya çıkan kamuoyunun çok sayıdaki «boyun eğeme» biçimleri (bu deyim hatta hristiyan demokratların önde gelen yöneticileri tarafından kabul ediliyor) buna örnektir. Daha sonra açık protestolara gidildi. Halk barikatlar kurmaya, ateş perdeleri kullanmaya başladı. *Ve diktatörlüğün temelleri ilk defa işte o zaman sarsılmaya başladı, çünkü halk yığınlarının ardı arkası kesilmeyen ve iyi örgütlenmiş eylemleri, diktatörlüğün belkemiğini kırmak ve onu ortadan kaldırmak için tek araçtır.*

Bir başka ögenin daha gözönünde bulundurulması gerekiyor: Bizim çabamız, Komünist Partisi'nin özeleştirme biçimindeki «tarihsel anlayışsızlık» tanımlamasından dersler çıkartmaktır. Bu sorun oldukça eskidir. Latin Amerika'nın, geleneksel olarak gerici askeri diktatörlüklerin yasak bölgesi sayılmış olmasıyla ilişkilidir. Bize ise, daha gençliğimizde hep Şili'nin anakaradaki diğer ülkelerden farklı olduğu fikri aşılıyordu. D. Portales'in (3) de belirttiği gibi, biz «Latin Amerika'nın İngilizleriydik». Hepimiz bu çocuk masallarıyla uyutulmuştuk. Uyanış korkunç oldu. İnsanlar dönüp dolaşıp hep aynı soruyu sordular: Allende'nin yasal hükümeti neden ayakta kalamadı? Yanıt vermek gerek. Ama yalnız yanıt verme açısından değil, en başta bugünü düşünerek, yani faşist diktatörlüğe nasıl son verileceği, onurlu bir geleceğin nasıl sağlanabileceği, gelecek kuşaklar için trajedinin tekrarlanmamasını nasıl garantilenebileceği üzerinde düşünerek yanıt vermek gerek.

İşte komünistleri bugün böylesi heyecan dolu, köklü fikirler endişelendiriyor. Ve onlar kendilerinin değil, tüm halkın, tüm ulusun çıkarlarını, demokrasinin bugünkü, yarınki, gelecekteki çıkarlarını düşünüyorlar.

OLIGARŞİNİN ÖZEL BİRLİKLERİ

Zamanında Portales, ordunun yarısını dağıtmış ve oligarşinin çıkarlarını savunmak için, sömürge dönemlerinin milislerini örnek alarak «ulusal muhafız gücü» oluşturmuştu. Artık bizim yüzyılımızda, 1932'de ömrü çok kısa olan Sosyalist Cumhuriyet'in (4) ilanından sonra, sağcılar da buna paralel olarak adına «Cumhuriyet milisi» dedikleri ve sayıları 50 bini bulan bir ordu kurdular.

Şimdi gericiler rahatsızdır. Küstahça aldatılan ve feda edilen halk artık yavaş yavaş, adım adım, zor da olsa, tarihin derslerini öğrenmeye başladı. O, güçlü gerçeğin kendilerinden yana olan yığınların, neden «gerçeğin» gücünün kendilerinden yana olan aşırı gerici azınlığın elinde bir oyuncak olduklarını anlamaya çalışıyor. Halkın kendisini savunmaya hakkı yok mu? Pinochet'in ve yeniçerilerinin, halk değil, yalnız cellatlar silaha sahip oldukları için yoketmek istediği 30 bin Şililiyi kurtarmaya çalışmak suç mu? Ya da Tucapel Jimenes'in, J. M. Parada'nın, M. Guerrero'nun, S. Nattino'nun (5) katledilmelerini önlemek? Eğer 2.500 Şililinin

(3) D. Portales (1793–1837), devlet adamı ve politikacı. 1830'da ülkenin fiili başkanı olduktan sonra otoriter yönetim biçimleri kullandı. Doğmakta olan Şili oligarşisinin çıkarlarını dile getiriyordu. (Not Red.)

(4) 4 Haziran 1932'de Hava Kuvvetlerinde görevli yüksek rütbeli subaylar devlet darbesi yaptılar ve «Sosyalist Cumhuriyet» ilan ettiler. Bunun ömrü yalnız 12 gün sürdü ve başka bir darbeyle yıkıldı. (Not Red.)

(5) Özellikle bu yurtseverler başları kesilerek canavarca öldürüldüler. (Not Red.)

«kaybolması» ya da iki genç insanın R. Rojas'ın ve C. Guintana'nın (Guintana büyük bir mucize eseri sağ kalabildi) canlı canlı yakılmaları engellenmiş olsaydı suç mu olacaktı? Şili halkı, başını kesmekten çekinmeyecek olan Pinochet'in baltasının altına koymakla mı görevlidir? Birçok yasayla, hatta Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Genel Bildirgesi'nce saptanan halkın yasal olarak kendisini savunma hakkını tanımamaya kim cesaret edebilir?

Halkın ayaklanma hakkı, bundan bin yıl önce tanınmıştır. Thomas Aguines, eğer böylesi bir eylem yöntemi yasadışı erkin, gerçek adalete saygılı başka bir erkle değiştirilmesinin tek aracıysa, bunun kabul edilebileceğini belirtmiştir. Olgular, günümüzde Şili'de yalnızca böyle bir çıkışın olanaklı olduğunu gösteriyor. Parantez içinde belirtelim ki, taşist darbeyi gerçekleştiren insanlar, kendileri ayaklanma çağrısı yapmışlardı. Darbecileri destekleyen ya da bunlara sempati gösteren herkes ayaklanmadan yana çıkıyor. Kuşkusuz bu, diğer savaşım yöntemlerinden vazgeçmek anlamına gelmiyor. Şili'yi kurtuluşa götüren her yol iyidir ve uygundur. Ancak ülkemizde Brezilya, Uruguay ya da Arjantin modellerinin, diktatörlüğün kendi iradesinden başkasını tanımayan despot'ta simgeleşen aşırı otokratik niteliğinden dolayı, ihtimal payı azdır.

SLOGANIMIZ: TÜM MUHALEFETİN BİRLİĞİ

1987 yılının halk açısından boşuna gitmemesi gerekir. Bu nasıl başlanabilir? Bir tek yol vardır: *Birlik ve savaşım*. Gerçi, geride kalan yıl içinde tüm muhalefetin birliği sağlanamamıştır. Neden sağlanamadı diye sorulabilir. Bunun nedenleri çoktur ve hatta kimileri olağanüstü önemlidir. Sömürgeci sınıfların dar çıkarları, kökleşen batıl inançlar ve emperyalist baskının kimi politikacıların düşünce ve eylem biçimleri üzerindeki büyük etkisi gibi nedenler burada yer alıyor. Bugünkü Şili muhalefeti, bir ayağıyla diktatörlüğün kampında yer alan sağcılardan, en ardıcıl solculara kadar uzanan değişik politik güçlerden oluşuyor.

Washington tarafından esinlendirilen ve desteklenen merkeziler ve sağcılar, sol güçleri parçalamak için sürekli ve amaca yönelik biçimlerde manevra yapıyorlar. Bunlar, birkaç yıl içinde, büyük çabalar sarfederek Halk Birliği'ni yıkmayı başardılar. Ancak şunu da tanımak gerekir ki, onun yıkılmasına Allende yönetimi döneminde büyük zorluklara neden olan ve blok içinde yer alan merkezkaç güçler de yardımcı oldular.

Düşmanlarımız, ortanın sağındakilerin kombinezonlarına «sol süsü» vererek, bunların erke gelmeleri için yolu temizlemek amacıyla örgütlü ve birleşik sol güçleri Şili'nin politik sahnesinden uzaklaştırmak için plan-

lar hazırlıyorlar. «Demokratik Bağlaşıklık» (6) ve belli bir dereceye kadar da, Komünist Partisi'ni ve Halkçı Demokratik Hareket'te (7) (HDH) yer alan diğer örgütleri önceleri dışlayan «Ulusal Uzlaşma»da böyle kurulduklar. Hatırlatalım ki, ŞKP ta baştan birleşik muhalefet koalisyonunun kurulmasını önermiştir. Bizi ise, hiç beklemediğimiz bir anda, muhalefetin en savaşkan güçlerini de dışarda bırakan Demokratik Birlik'in kuruluşunu ilan ederek, şaşkına çevirdiler. Bu, diktatörlüğe karşı olan herkesi birleştirmeyi amaçlayan politikamızla çekişmektedir. Bu, gerçekten birliğe karşı atılmış bir adımdır.

Muhalefetin birliği çizgisi, bizim değişmeyen çizgimizdir. Biz, rejime karşı duran herkese teker teker anlaşma önerisinde bulunuyoruz. Bunun nasıl deneceği, birlik mi, yakınlaşma mı, karşılıklı anlayış mı, ya da uzlaşma mı önemli değildir. Kuşkusuz, gerekli olan sözü bulmak önemlidir, ama bu başta gelen sorun değildir. Temel sorun, birliğin neden gerekli olduğudur. Biz bunu, hiçbir zaman diktatörlükle barışmak için önermeyeceğiz, ya da ABD'nin Dışişleri Bakanlığı önünde diz çökerek kurtuluşun gökten inip bize gelmesini beklemeyeceğiz. Biz, reel demokratik kazanımlar için birleşmek zorundayız. Binlerce defa kanıtlandığı gibi, bu ancak savaşımın içinde sağlanabilir. Ulusal ayaklanma, faşizmin ortadan kaldırılmasını isteyen herkesi kapsamaludur. Bize göre bu, en iyi yoldur.

SOL GÜÇLER YENİDEN GRUPLAŞMALIDIR

Sol güçler, bunu mutlaka belirtmek gerek, merkezcilere ya da sağcılara kıyasla her zaman daha büyük bir savaşkanlık göstermişlerdir. Özellikle halkı temsil eden güçlerin önünde, Pinochet'in vaadettiği «özgür» seçim hayalleriyle Şili'lileri paralize etme çabalarına karşı, onun gözlerini açma ve rejimin manevralarını boşa çıkarma görevi duruyor. Tek sözle biz şunu öngörüyoruz: Son çizgiye getirilen ve hemen demokrasi isteyen halkın mobilize edilmesi için sol güçlerin yeniden örgütlenmeleri gerekiyor. Şili tarihinde, sol güçlerin çok şeyler elde edebileceklerini ve belirleyici rol oynayabileceklerini gösteren çok örnek vardır. Sol güçler, 1938'de Halk Cephe'sinde birleşerek, başkanlık seçimlerini kazanmayı başardılar, 1970'te de Halk Birliği'ne dayanarak bu başarıyı tekrarladılar. Şili'nin bugünkü durumu, sol güçlerin yeniden gruplaşmalarını, bir bütün oluşturmalarını her zamankinden daha çok gerektiriyor. Şili'de diktatörlüğe karşı birleşen halk arasında ve aralarında henüz anlaşamayan parti yönetimlerinde var olan ayrılıkların üstesinden gelebilecek yeteneğe sahip

(6) Demokratik Bağlaşıklık, Hristiyan Demokrat Parti, Sosyal Demokrat Parti ve Radikal Parti, aynı zamanda sağ-kanat Cumhuriyetçiler ve Liberal Hareketten oluşmaktadır. (Not Red.)

(7) Demokratik Bağlaşıklık ve kimi sağ gruplar tarafından imzalanan politik bir pakt. (Not Red.)

olan harekete her gün yeni güç katmakla, onun dinamizmini ve savaş ruhunu yükseltmekle görevli birleşik bir muhalefete gereksinim vardır.

1986'nın sonuna doğru, muhalefetin kampında, bizim çelişkilerimizi yansıtan iki olay meydana geldi. Bir yandan, Hristiyan Demokrat Parti ve Ulusal Parti (®) yönetimlerinin mutlak çoğunluğu tarafından desteklenen Melina-Beeninger'in (®) önerisi. Bu önerinin özünde, Pinochet'in önerdiği biçimde 1989'da yapılacak olan ve içi kof, saçma olan, sözümona «özgür seçimler»i yanıltıcı bir görünüşle ağırlık verme amacı yatıyor. Evet, biz özgür seçim istiyoruz. Ancak böylesi seçimler savaşım vermeden ve diktatörlüğü yıkmadan olanaksızdır. Ve hiç bir kimse birinin çıkıp ta böylesi seçimleri kendilerine tepsi içinde takdim edeceğini beklememelidir. Eğer Pinochet «La Monoda» Sarayında kalmaya ve silahlı kuvvetleri emrinde tutmaya devam ederse, seçimler hayal olacaktır.

Diğer, olay, artık başkadır, olumlu plandadır. Bu, sol'un birleşmesi için ilk adımı oluşturan ve ŞKP Genel Sekreteri L. Corvalan, Sosyalist Partinin ve Halkçı Demokratik Hareket'in yöneticisi C. Almeyda, aynı zamanda sol hristiyanların koordinatörü L. Maira tarafından ortaklaşa yayınlanan «Demokratik uzlaşma yararına diyalog» çağırısıdır. Geçen yılın Aralık ayı başlarında imzalanan bu belge, HDH içindeki sosyalistlerin ve sol hristiyanların girişimcisi olduğu «Şili halkına mektup» gönderme eylemi giderek daha da genişleme olanağı buldu. Burada ne gibi temel görüşler sergileniyor? Ülkede, halkın egemenliği temelinde bir hukuk düzeni kurma çabası içinde olan tüm toplumsal ve politik güçleri birleştirme yeteneğine sahip olan demokrasi ve barış başta gelen konu haline getirmektedir. Bu belgede, sol güçlerin faşist rejim tarafından gerçekleştirilen «politikanın militaristleştirilmesine» karşı çıktıkları «Şili gerçeği ve savaş yollarını seçim sorunları» başlıklı bir bölüm de yer alıyor. Bu, diktatörlüğün ve ordunun tepesindeki generallerin keyfi hareketinden başka birşey değildir. Halk, benzer bir keyfiliği reddediyor ve bunu hiçbir zaman kabul etmeyecektir. Ve kuşkusuz ki, ülkenin demokratikleştirilmesinin bir amacı da «politikanın militaristleştirilmesine» son vermektir. Sözü geçen her üç parti de, diktatörlükle görüşmelere oturma olanağını ve despotluğun, Washington'un ve burjuvazinin kimi grupları tarafından yönlendirilen geniş ulusal katmanların ideolojik bakımdan «ayrılma» politikasını reddediyor.

Sol güçlerin yeniden örgütlenmesinde atılan ilk adımdan sonra, Aralık 1986'da Santiago'da 11 partiden temsilcilerin katıldığı «Sol güçler Meclisi» toplantısı yapıldı. Bu toplantı, belirli eğilimleri dile getiren bir foruma dönüştü. Ama, kuşkusuz biz, durumu Şili'de sol güçlerin artık birleştiği ve aralarındaki ayrılıkları ortadan kaldırdıkları biçiminde görmü-

(®) Ulusal Parti, yabancı sermayeye bağlı olan finans oligarşisinin ve burjuvazinin çıkarlarını savunuyor. (Not Red.)

(®) Sağ hristiyan-demokrat yöneticiler. (Not Red.)

yoruz. Bu, yalnız bir başlangıçtır ve başlayan sürecin tepe noktası değildir. Toplantıda, sol güçlerin ülkede gerçek demokrasiyi garantileyecek olan Şili sorununun politik çözümüne etkin katkılarda bulunmakla görevli oldukları belirtiliyor. Adaletli, çoğulcu ve istikrarlı politik bir sisteme ancak böyle gidilebilir. Toplantıya katılan 11 partinin temsilcileri, Başkan Allende'yi, bu yüce tarihsel kişiye hakettiği değeri vererek, onu saygıyla andılar. Allende'nin direngenliği hepimize örnektir.

Komünist Partisi, günlük savaşımın deneyimlerini öğrenmeye, ulusal gerçeklerle ilgili teori ve pratiğin sorunlarını derinlemesine irdelemeye, onun iş bileşenlerini, bu arada silahlı güçlerin rolünü değerlendirmeye devam edecektir. Görevimiz, sözümona «ulusal güvenlik» ve kendi halkına karşı «iç savaş» doktrinleri gibi, Pentagon tarafından aşılanaan militarist konseptleri iyice açığa vurmaktır.

Emperyalizmin politikasını daha derinlemesine analiz etmek gerekiyor. Pinochet'in «Yıldızlar Savaşı» hazırlıkları yapan ve insanlığı nükleer yıkımla tehdit eden destekçileri, aynı zamanda barışın da en azılı düşmanlarıdır ve bu bir rastlantı değildir. Tüm bunlar, Washington'un uyguladığı globalizm çizgisi tarafından esinlendirilen genel politikanın halkalarıdır. Pinochet diktatörlüğü altındaki Şili, emperyalizmin kana bulanan satranç tahtasındaki figürlerden yalnızca biridir. Kuşkusuz, halkların kendi yazgısını ve ulusal egemenliğini özgürce belirleme hakkını tanımak istemeyenler, Latin Amerika'nın bağımsızlığından canı sıkılanlar, boş durmuyorlar. Ancak iyi niyetli insanların topluluğu, bunlardan çok daha güçlüdür.

Halkımızın büyük evladı Emilio Rocabarren, bundan 65 yıl önce, emekçilerin her türlü baskıdan kurtuluşunun tarihsel misyonunun zorunlu bir bölümünü üzerine almakla görevli olan Şili Komünist Partisi'ni kurdu. Ölümüne üç ay kalana dek o, halkı askersel diktatörlüğü yıkmak için tek bir amaçta birleşmeye çağırırdı. Hiç abartmasız denebilir ki, E. Recabarre'nin ve Pablo Neruda'nın partisi, bugün de bu öğüte sadık kalıyor.

Güney Kore rejimi halka karşı savaş açmıştır

Verilen haberlere göre, Güney Kore'de diktatörlüğe karşı halkın daha geniş kesimlerinin katıldığı sürekli gösteriler yapılıyor. Dergide bunların daha ayrıntılı anlatılmasını rica ediyorum.

R. Jorgensen, Danimarka

26 yaşındaki işsiz Pak Chon Son, kendini yakarak, Amerika'nın çiftliği durumundaki Güney Kore'de dayanılmaz yaşam ve çalışma koşullarını protesto etti. O, grev, toplantı ve garantili ücret gibi «üç hak»ın verilmesini istiyordu. Olay, geçen yılın 3 Eylül'ünde Seul'ün tam ortasında meydana geldi.

Bundan önce de, 23 yaşındaki öğrenci Lee Dong So, kendini ateşe vererek, canlı bir meşale gibi Seul Üniversitesi'nin çatısından kendini aşağıya attı. O'nun son sözleri «Amerikan emperyalizmine hayır!» oldu.

5 Kasım'da, Pusan Sanayi Enstitüsü öğrencisi, üzerine benzin dökerek, herkesin gözleri önünde kendini yaktı.

Protestonun en son biçimine başvurarak bu genç insanları kamuoyuna bu biçimlerde seslenmeye zorlayan durumun çaresizliğini anlamak zor değildir. Benzer çıkışlar Güney Kore'de hiç te tek tük olaylar değildir. Eldeki verilere göre, 1986 yılında Güney Kore'de 10 kadar kendini yakma olayı olmuştur, benzer politik intihar olaylarının toplam sayısı ise 40'ı bulmaktadır. Çoğunlukla öğrencilerdir. Ne ki öğrencilerin büyük çoğunluğu artık başka bir yolu, Chun Doo Hwan kukla rejimine karşı aktif savaşım yolunu seçmektedir. Askeri faşist diktatörlük koşullarında bu savaşım büyük kahramanlıklar ve ölümü göze almayı gerektirmektedir.

«SICAK» MAYIS AYI

Güney Kore'deki rejim karşıtı muhalefet güçleri yelpazesinde en aktif rolü kuşkusuz üniversite öğrencileri oynuyor. Gençliğin protesto hareketi kendine özgü geleneklere sahiptir. Eğer kısaca söylersek, bu, toplumun ve politik yaşamın demokratikleşmesi, halka geniş hak ve özgürlüklerin sağlanması için yürütülen savaşımın ödünsüzlüğüdür.

Yakın bir geçmişe kadar Güney Kore halkının yığınsal çıkışları genellikle faşist diktatörlüğe son verilmesi ve ülkede demokrasinin sağlanması belgileri altında oluyordu. Elbette bu, Seul'daki bağımlı rejimin Washington'lu himayecilerini de dolaylı bir biçimde vuruyordu. Buna rağmen savaşımın o döneminde Amerikan aleyhtarlığından söz etmek herhalde doğru olmayacaktır. Ancak son zamanlarda Güney Kore yönetimine karşı yapılan gösteriler yeni çizgiler, yeni nitelikler kazandı. Bunların başında Amerikan aleyhtarlığının hızla artması geliyor. Çarpıcı bir

örnek: Güney Kore'de yayınlanan «Sindong» dergisi tarafından yapılan bir sosyal araştırmaya göre, Seul'daki yüksek okullarda okuyan öğrencilerin yüzde 95'i Birleşik Amerika'ya karşı düşmanca tutum alıyorlar. Derginin belirttiğine göre, Amerikan aleyhtarlığı yalnızca demokratik hareketin önde gelenleri arasında değil, aynı zamanda tüm üniversiteliler arasında yaygınlaşıyor.

Taşra kentlerinden Kwangchu'yu halk ayaklanmasının sardığı 1980 yılının «yakıcı» Mayıs ayı Güney Kore'de Amerikan aleyhtarlığının oluşmasında geçici bir yol ayrımı oldu. «Ayaklanma» sözü, hükümete karşı çıkışların boyutlarını hiç te abartmıyor. Ulusal çapta dalga dalga yükselen halk gösterileri öğrenci, işçi, memur, yaratıcı aydın, yüzbinlerce insanı sardı. Ancak dünya kamuoyunu en çok sarsan şey, Seul yönetiminin Kwangchu'daki gösterilere katılanlar üzerinde uyguladığı baskı ve terörün boyutları oldu. Kanlı katliamda yaklaşık 3 bin insanın öldüğünü söylemek yetecektir.

Bu, Güney Koreliler üzerinde derin etki yapan bir şoktu. Birçokları, ulusun karşı karşıya bulunduğu ciddi sorunların ve felaketlerin gerçek nedenlerini görmeye başladı: Ulusun yapay bir biçimde bölünmüş olması ABD'nin yeni-sömürgeci diktası ve Kore Yarımadası'nın Güneyindeki askeri varlığı bu nedenlerin başında geliyor. Kwangchu'daki kanlı kırımın Birleşik Amerika'nın doğrudan onayı ile yapıldığı olgusu da bu nedenlerin görülmesine yardım etti. ABD yönetiminin eski müşavirlerinden Gregory Gadderson, «Washington Post» gazetesinde yayınlanan bir yazısında bununla ilgili olarak, 30 yıl boyunca, yani 1950 Kore savaşının başlangıcından 1980'deki Kurangelsk ayaklanmasına kadar Güney Kore'de Amerikan aleyhtarlığının henüz biçimlenmemiş bir şey olarak kaldığını belirtti. Ancak Kwangchu'daki olaylardan sonra durum değişti. Yüksek öğrenim gençliği anti-Amerikan sloganlarını sık sık yükseltmeye başladı ve çıkışların, eylemlerin savaşkan niteliği hızla arttı.

BU, «GENÇLERİN ALDANMASI» DEĞİLDİR

Seul yönetiminin açıkça küçültülmüş resmi verilerine göre, Güney Kore'de 1985 yılı içinde yaklaşık 200 yığınsal gösteri olmuş ve bu gösteriler sırasında anti-Amerikan nitelikli istemler yükseltilmiştir. Miting, toplantı ve gösterilerde yapılan konuşmalar bu eylemler sırasında dağıtılan bildiri ve çağrılar bunu doğruluyor. Güney Kore halkının toplumsal politik aktifliğindeki artışın dinamizmini verilerde kanıtıyor: 1985 yılındaki anti-Amerikan nitelikli eylemlerde 1982 yılına kıyasla kat, 1980 yılına oranlarda beş kat bir artış kaydedilmiştir.

1986 yılındaki olaylar bu eğilimi daha da güçlendirmiştir. On ay içinde 1690 öğrenci gösterisinin yapıldığı saptanmıştır. Bunlardan da en yığınsal ve görkemlisi İnchon kentindeki gösterilerdi. Bu kentin cadde ve alanlarını insanlar tıklım tıklım doldurmuştu. Göstericiler anti-Amerikan

içerikli sloganların yazılı olduğu pankartlar taşıdı, binaların çatılarından «Güney Kore'deki diktatörlüğün baş dayanağı Yankee'ler ülkemizden defolun!», «Amerikan emperyalistlerini yurdumuzdan kovalım!», «Amerikan işgaline son, topraklarımız üzerindeki nükleer üs ve depolar kaldırılın!» yazılı bildiriler pullar saçıldı.

Seul ve öteki kentlerdeki 26 üniversite ve yüksek okullardan temsilcilerin 1986 Ekim'inde yaptığı toplantıda benzer politik yönelim taşıyordu. 2 binden fazla kişinin katıldığı toplantıda «Yabancı Etkisine ve Diktatörlüğe Karşı Üniversite Gençliğinin Ulusal Yurtsever Birliği» kuruldu. Bu toplantı sırf akademik bir toplantı değildi. Bu, sözün geniş anlamıyla bir protesto gösterisiydi ve bu protesto değişik biçimlerde, örneğin yürüyüş, Amerikan emperyalizminin ve Seul'deki diktatörlük rejimini sembolize eden kukla yakma, bildiri dağıtma biçiminde dile getirildi.

28–29 Ekim tarihlerinde sözkonusu toplantıya katılanlar 24 saatlik oturma eylemi yaptılar. Onların yükselttiği istemlerin özünü oluşturan bir çağrıda şöyle deniyordu: «Haydi, topraklarımızdan Amerikan emperneydi? Ülkenin tüm demokratik ve yurtsever güçlerine hitaben yayınlanan yalisterini kovalım ve kendi öz gücüne dayanan bağımsız devletimizi oluşturalım. Dışardan hiç bir karışma olmaksızın Kore'nin barışçı birleşmesini sağlamak için için saflarımızı sıklaştıralım» Bir başka bildiri de Güney Kore Yeni Demokrasi Partisi'ne (ana muhalefek partisi: Not Red.) Chun Doo Hwan «hükümeti» ile hiç bir uzlaşmaya gitmeme, bu «hükümet»e karşı kararlı bir mücadele yürütme çağrısı yapıyordu. «Yabancı Etkisine ve Diktatörlüğe Karşı Üniversite Gençliğinin Ulusal Yurtsever Birliği» Güney Kore topraklarındaki ABD üslerinin kaldırılması, Amerikan işgal birliklerinin ülkeden kesinlikle geri çekilmesi, reel bir askersel çatışma tehlikesi yaratan ve ABD, Güney Kore ve Japonya birliklerinin katılımıyla yapılan artan askeri manevralara derhal son verilmesi istemlerini yükseltti.

İlerici eğilimli gençliğin ideolojik olgunluğunun ve politik bilinç düzeyinin artması askersel faşist diktatörlüğü ve Kore Yarımadasının Güneyindeki statükoyu doğrudan ya da dolaylı olarak koruyanları ciddi bir biçimde endişelendirmiştir. Seul'deki resmi çevrelerin görüşünü yansıtan «The Korea Herald» gazetesi isterik bir tonla şunları yazmıştır: «Toplumumuz şimdiye dek, genellikle genç insanların masum bir hevesi ya da yanlış yola sapması sayılan olaylara artık daha fazla gözlerini kapayamaz, hele hele bu olaylara asla sempati gösteremez.» Bundan önemi «hükümet»te İçişleri Bakanı olan Kim Chong Hoh, askerlere özgü bir tutumla çok daha açık konuşmuştur. O, radikal eğilimli üniversite gençliğini «bunlar solculara sırf sempati duyan güçler değildir. Bunlar komünistlerin amaçladığı şiddete dayalı devrimi destekleyen şehir gerillalarıdır» diye nitelendirmiştir.

PROTESTONUN BİLEŞENLERİ

Japon gazetelerinden «Mainichi»nin yazdığına göre, Güney Kore yönetiminin «başta»nın başlıca kaynağını yüksek öğrenim gençliğinin hareketiyle işçi sınıfının giderek güçlenen mücadelesinin reel birleşme olasılığı oluşturuyor. Gerçekten de Güney Kore'deki haksızlık ve adaletsizlik, emekçiler üzerinde uygulanan ağır sömürü onları ve ilerici gençliği diktatörlüğe karşı mücadelede potansiyel müttefikler durumuna getiriyor. Sosyal patlamaları teşvik edici zemin ve ortamı bizzat rejimin kendisi hazırlıyor: İnsanlar en temel haklardan bile yoksundur, emekçilerin hak ve çıkarlarını korumak ve savunmakla yükümlü sendikalar, kimi istisnalar dışında, yasaklanmış ve illegal koşullarda mücadele etmeye zorlanmıştır. Kapitalizmin klasik çelişkisi olan üretimin toplumsal biçimiyle üretimin sonuçlarını benimsemenin özel biçimi arasındaki çelişki Güney Kore'de son derece sert bir nitelik almıştır.

Kötü çalışma koşulları, yabancı yatırımcıların işine yarayan işgünü uzunluğunun tamamen belirsiz olduğu koşullarda işçi ücretlerinin son derece düşük olması emekçilerin yıldan yıla artan protestolarına neden olmaktadır. Onlar, son 30 yıl içinde Güney Kore'nin ekonomik kalkınmasının ve aynı zamanda işverenlerin başdöndürücü kârlarının bizzat kendileri tarafından, işçilerin alınteriyle, canı ve kanı pahasına sağlandığını giderek daha açık kavramaya başlamışlardır. Chun Doo Hwan rejiminin ve iktidardaki Demokratik Adalet Partisi'nin (adeta demokrasi ve adaletle alay edencesine) ısrarla savunduğu ve beçliliğini yaptığı başlıca adaletsizlik işte buradan kaynaklanmaktadır.

Asya-Amerika Hür Çalışma Enstitüsü'nün (CIO-AFL'ya bağlıdır) Seul'deki temsilciliğinin Güney Kore programı müdürü Harry Campbrees, «sendikal kuruluşlar niçin politikleşmektedir?» diye soruyor. Ve kendisi bu soruya şöyle yanıt veriyor: «Çünkü hükümet, farklı görüş ifade etmenin legal araçlarını yoketmektedir.» «Far Eastern Economic Review» adlı haftalık dergiye verdiği demeçte ılımlı burjuva muhalefet liderlerinden Kim Dae Jung'un Güney Kore'deki bugünkü durumla ilgili analizi de, özü itibarıyla yukarıdaki değerlendirmeden pek farklı değildir: «Bana göre, işçi hareketi Güney Kore için giderek tehlikeli bir problem haline geliyor ... Emekçiler, ülkenin ekonomik başarılarına en büyük katkıyı yapmakta, ancak onlar bu katkıya karşılık olarak somut hiç bir şey almakta, kendi şikayetlerini legal ifade etme olanaklarından yoksun edilmişlerdir.» (1)

Güney Kore emekçileri ve onlarla birlikte üniversite öğrencilerinin ilerici kesimleri, «zengin daha zengin, yoksulların ise daha yoksul olduğu, sosyal katmanlar arasındaki uçurumun daha da derinleştiği» (bu

(1) «Far Eastern Economic Review», 13 Kasım 1986, s. 14.

sözler Seul kardinali ve başpiskoposu Kim'e aittir) duruma boyun eğmek istemiyorlar.

Chun Doo Hwan'ın faşist rejiminin başka türlü düşünenlerin üzerine ordu makinesini polis aygıtını sürerek uyguladığı kanlı terör ve baskı, istenilenin tam tersi bir sonuç veriyor. Diktörlüğe karşı savaşımların sıralarına sürekli yenileri katılıyor. Aktif eylem yürüten örgütler, örneğin «Seul işçi hareketi birliği», «Güney Kore Katolik Köylüler Derneği», «Demokratik Birleşme için Halk Hareketi Federasyonu» ve benzeri örgütler beliriyor. Güney Kore'de bu tür örgüt ve kuruluşların sayısı onlardır ve her biri belli bir sosyal kesimin çıkarlarını savunmaktadır. Ancak bunlar, «halkın kurtuluşu» «ulusal bütünleşme» vb. ortak programatik amaçlar bakımından birbirine benzemektedir.

Üniversite öğrencilerinin en tanınmış örgütleri arasında «Jamintu» (Özerklik ve demokrasi için, Amerikan emperyalizmine ve faşizme karşı mücadele Komitesi), «Minmintu» (Ulusal Bağımsızlık ve Demokrasi için, Emperyalizme, Savaşa ve faşizme Karşı Mücadele Komitesi) yer alıyor. Resmi verilere göre bu tür örgütlerin sayısı 300'ü geçiyor. İşçi grupları, memur ve aydın dernekleriyle birlikte bu örgütler Tek Cephe'nin potansiyel bileşenlerini oluşturuyorlar. Ani, kendiliğinden olma ve koordine edilmemiş çıkışların yerini adım adım demokratik güçlerin toparlanması, eylem birliği almaya başlıyor. Bir süre önce «Demokrasiye yardım etmek ulusal ilişki örgütü» oluşturuldu. Legal burjuva muhalefetinin ilk savaşkan birliği olan bu örgütte Güney Kore Yeni Demokrasi Partisi de yer alıyor. Bu birlik «Anayasa»nın değiştirilmesi istemiyle 10 milyon imza toplama girişimini başlattı.

Bu istemin özü nedir? Bugüne kadarki uygulama şöyle: Güney Kore'nin yeni «Cumhurbaşkanı» görevdeki «Cumhurbaşkanı»nın atadığı Seçmenler Kurulu tarafından seçilmektedir. Açık ki böyle bir sistem tamamıyla «Cumhurbaşkanlığı» koltuğunda bulunan kişinin lehine işlemektedir. Bu nedenle demokrasi taraftarları dolaysız cumhurbaşkanlığı seçimleri yapılmasını istemektedirler. İmza toplama kampanyasının amacı Chun Doo Hwan'ı bu adaletsiz seçim sisteminden vazgeçirmektir ve böylece onun Güney Koreliler arasında seçilmeyen bir kişi olduğunu diktate alarak diktatörün iktidardan uzaklaştırılmasına yolu açmaktır.

TIRMANDIRILAN TERÖR

Geniş halk yığınlarının ve politik muhalefetin istemlerine rejim baskı ve terörle yanıt veriyor. Bu da yeni bir şey değildir. Chun Doo Hwan'dan önceki «Cumhurbaşkanları» Syngman Rhee ve Park Chung Nee de kritik anlarda aynı «olağanüstü önlemlere», «sıkıyönetim»lere bel bağlıyorlardı. Geçen yılın Ekim ayında gazetecilerle yaptığı görüşmede açıkça, gerektiğinde «sıkıyönetim» ilan edebileceğini, 1988 Olimpiyatlarından

vazgeçme de dahil, «olağanüstü önlemler»e başvurabileceğini söyledi. Diktatörlük karşıtı ve antiamerikancı çıkışları «asla cezasız bırakmayacağız» biçiminde tehditler savurdu.

Gerçekten de Güney Kore bugün boydan boya büyük bir zındana dönüştürülmüştür. Demokrasi ve bağımsızlık isteyen, ülkesinin birleşmesinden yana çıkan herkes cezaevlerine tıklmaktadır. Dokunulmazlıkları olan «parlamento» üyeleri bile tutuklanmakta ve yargılanmaktadır. Örneğin, muhalefetteki Yeni Demokrasi Partisi'nin Güney Kore «Millet Meclisi» üyesi U Jong Hwan Ocak ayında Seoul'deki bir mahkeme önüne çıkarıldı. Bu milletvekillerinin suçu neydi? Onun suçu, «parlamento» kürsüsünden Kuzey'in ve Güney'in birleşmesini savunmasından ve antikomünizmi yermesinden ibarettir. Böyle bir çıkışı rejim, U Jong Hwan'ı ulusal güvenlik yasasına aykırı davranmaktan mahkûm etmek için yeterli saymıştır.

Diktatörlük karşıtı güçlere yöneltilen suçlamalar bilinen basma kalıp suçlamalardır. Bu güçler «komünizm propagandası yapma», «ayaklanmaya kışkırtma», «ulusal güvensizliği tehdit etme», «hükümet aleyhtarı faaliyetlerde bulunma» suçlamalarıyla kovuşturuluyorlar. Eğer baskı ve terör için bir neden yoksa, o zaman böyle bir şeyi kendileri yaratıyor, ya da açık provokasyonlara gidiyorlar. Örneğin, geçen yılın Mayıs ayında Incheon'daki öğrenci ve işçi gösterileri sırasında böyle olmuştur. Demokratik Adalet Partisi'ne bağlı 2 binden fazla gangster, gösterici kılığıyla, Güney Kore Yeni Demokrasi Partisi'nin Incheon şube binasına yürümüş ve imza için binada bulunanlara saldırmış ve kanlı bir kavga çıkmıştır. Bununla da yetinmemişlerdir. Azgın faşistler kentin sokaklarında otomobilleri, dükkânları ateşe vermişler, işçi semtlerinde açık programlar düzenlemişlerdir. Bunun sonucunda yüzlerce kişi tutuklanmış ve tutuklananlar da elbette, bütün bunları yapanlar değil (zira bunlar, kendilerine verilen rolü iyi oynadıkları için ödüllendirildiler), Amerikancı rejimin karşıtları olmuştur.

Bu tür olaylar, saymakla bitmeyecek kadar çoktur. Aynı yılın Ekim ayında Seoul rejiminin muhafızları ve ajanları başkentteki ve Sogan'daki üniversitelerde «olaylar» tezgahladılar ve aynı zamanda «Marksist-Leninist partiyi kınama» oyunlarını sahnelediler. Bütün bunlar olurken polis, «Minthoren» (Demokratikleşme ve Birleşmeden yana Halk Hareketleri Birliği) adındaki muhalefet partisinin merkezine baskın yaptı. Sonuçta bu partiyi zorla kapattılar. Aynı zamanda «Minthoren»e katılan 20 örgütle 14 işçi grubunun dağılmasına ilişkin «en yüksek düzeyde» bir karar çıkarıldı.

Seoul'deki «Konkuk» Üniversitesi öğrencileri hakkında açılan dava da gözdağı verme amacı taşıyordu. Diktatörlük karşıtı gösterilere katıldıkları gerekçesiyle üç öğrenci 2 yıldan 6 yıla varan hapis cezasına çarptırıldı.

Bir süre önce dünya kamuoyu, üniversiteli gençlik liderlerinden Park

Chong Chol'un Seul rejiminin hapisanelerinde can verdiği haberiyle sarsıldı. Ancak bunu izleyen olaylar, öğrenci liderlerinin katillerinin herhangi bir suçluluk duygusundan yalnızca yoksun olduklarını göstermekle kalmadı. Tersine, Güney Kore polis birlikleri, demir yumrukla «ikna» yöntemlerine bağıllıklarını, argüman olarak cop, basınçlı su sıkma araçları gözyaşartıcı bomba kullandıklarını bir kez daha gözler önüne sererek, Yeni Demokrasi Partisi'nin basım evini bastı ve yağmaladı. Polis bu bas-kın sırasında, işkenceyle öldürülen öğrenci liderini anmak için Seoul'de ulusal miting düzenleme çağrılarının yer aldığı bildiri ve gazetelere el koydu.

Askersel diktatörlük koşullarında ılımlı, legal burjuva muhalefeti bile sürekli baskı ve tehditlerle karşı karşıya bulunuyor. Bu muhalefetin liderlerinden Kim Dae Jung, örneğin yaklaşık iki yıldan beri (politik göçmenlikten Güney Kore'ye döndüğü Şubat 1985'ten Kasım 1986'ya kadar) en azından 40 kez göz hapsine alındı. Politik yafta takmada cömert davranan Seoul yönetimi kendisinden farklı düşünen herkesi komünist ilan etmeye ya da komünist sempatzanı saymaya hazırdır. Yalnızca muhalefet liderlerinin değil, muhalefet hareketlerine katılan sıradan insanların da diktatörlüğün kurbanı olduğu yığınsal tutuklamalar Güney Kore'de günlük olaylar haline gelmiştir. Tutuklananlar, cellatların deyimiyle «ızgara», *Cengizhan tabağı*, «uçurtma», «diba» ve benzeri işkencelerden geçirilmektedir.

Kendini «özgür toplum»un ölçütü, demokrasinin hak ve özgürlüklerin bekçisi yerine koyan Birleşik Amerika'nın, Güney Kore sözkonusu olunca, (yalnızca Güney Kore değil elbette) burada demokrasinin ayaklar altına alınmasını görmezlikten geliyor. Böyle bir tutumun elbette kendine özgü bir mantığı vardır. Bunun anlamak hiç de zor değil: Böyle bir rejim Washington'un işine yarıyor, ona Kore Yarımadası'nda 40 bin kişilik bir işgal ordusu ve nükleer silahların konumlandırıldığı üsler bulundurma olanağı veriyor. ABD'nin Asya'daki askersel stratejik çıkarlarını güvence altına alıyor. Seoul rejiminin okyanusötesi vasileri Seoul'lü jandarmalarına Güney Kore'deki muhalefet güçlerini ezmede nasıl daha etkili olabilecekleri konusunda direktif veriyorlar.

ABD Dışışleri Bakanı George Shultz'un bu yılın ilkbaharında, Güney Kore'ye yaptığı ziyaret de, bir bakıma, böyle bir enstrüktaj niteliğindedir. Shultz'un bu ziyareti ayrıca, Washington'lu himayecilerin resmi Seoul'e «sarsılmaz desteğinin» tantanalı bir gösterisiydi. Ancak şunu da anımsatmak yerinde olur: Halka karşı yürütölen savaş kaçınılmazlıkla böyle bir savaşı başlatanların kesin yenilgisiyle sonuçlanmaktadır. Er ya da geç Amerikancı askersel-faşist diktatörlükle de böyle olacaktır.

Kim Jong Hyong

«Hür Dünya»da Sokaklarda Yatanlar

Birleşmiş Milletler Örgütü 1987 yılını Evsizler Yılı ilan etti. Bugün gezenimizin nüfusunun dörtte biri insanlık dışı koşullarda yaşıyor, 100 milyon insanın ise başları üzerinde damları bile yok. Dünya topluluğunun temsilcileri tüm ulusların dikkatlerini bu sorunun önemine çekerek günümüzün en keskin sorunlarından birini gündeme getirmiş oldular. Genel olarak konuşursak, evsizlik sorunu, tesadüflerin biraraya gelmesi sonucu değildir. Bunun nedenleri insanların acımasız sömürünün nesnesi olduğu, etraflarındaki herşeyin alınıp satılabildiği toplumun sosyal doğasında yatmaktadır.

Hiçbir burjuva devletinde anayasa yurttaşlara konut sahibi olma hakkı tanımaz. Söz konusu anayasalarda, olsa olsa, kişinin konutuna dokunulamayacağına ve buna herhangi bir tecavüzün bir suç teşkil edeceğine ilişkin kimi sözler yer almaktadır. Fakat, insanları insanca yaşama olanağından yoksun bırakmak da aynı derecede bir suç değil midir?

Haftalık «US News & World Report» dergisi, en büyük kapitalist ülke olan ABD'de evsizliğin sürekli bir ümitsizlik durumu haline geldiği gerçeğini teslim ediyor.

Yüzyılı aşkın bir süre önce Engels, evsizliğin toplumun burjuva biçiminin zorunlu bir ürünü, olmazsa bu toplum biçiminin varolamayacağı bir sorun olduğunu vurguladı. 1907'de Lenin şöyle yazdı: «Çağdaş kapitalist topluma, büyük şehirlere, demiryollarına, kömür ve demir madenlerine şöyle bir bakın. Zenginlerin nasıl havaya, suya ve toprağa el koyduklarını göreceksiniz. Onbinlerce, yüzbinlerce işçinin, nasıl havasızlığa, yer altında çalışmaya, bodrum katlarında yaşamaya, çevredekilerin fabrikalarının kirlettiği suyu kullanmaya mahkum edildiklerini göreceksiniz. Şehirlerde toprak fiyatlarının nasıl, başdöndürücü bir şekilde hızla yükseldiğini ve işçilerin sadece patronlar tarafından değil, aynı zamanda, herkesin bildiği gibi işçiler tarafından oturulan ev, oda, oda köşesi ve yıkıntılardan, zenginlerin oturduğu evlerden daha fazla gelir elde eden, ev sahipleri tarafından da sömürüldüklerini göreceksiniz.» (1) Yüzyılın başlangıcında durum böyleydi. Ya şimdi durum nasıl?

(1) V. I. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 15, s. 158-159 (Ruşça). «İkinci Devlet Duma'sında tarım sorunu üzerine konuşma taslağı»ndan.

Evsizlik Yükünün Altında Ezilenler

Arvid Dulak'a, ABD'nin Minneapolis kentinde, bir caddenin yaya kaldırımında bir çöp kamyonu çarptı ve adam öldü. Onun gibi evsiz bıçaklılar, A. Dulak'ın öldüğü yerde gazete ve dergi parçalarından, kaldırıma serilmiş bir insan vücudu silüeti yaptılar. Bu onun anısına yapılmış, kısa ömürlü, fakat etkileyici bir anıttı. Sözkonusu silüet için kullanılan gazeteler avasında, belki yasak olan bir yerde uyuduğu için, ölümünden dolayı kurbanın kendisinin suçlu olduğunu yazan «*Minneapolis Star*» ve «*Tribün*» gazetelerinin parçaları da vardı. Eğer bu gazete parçaları arasında bir de Başkan Ronald Reagan'ın evsiz bir Amerikalının, evsiz kaldığı için yalnızca kendisini suçlaması gerektiğini söyleyen sözlerini haber yapmış olan gazeteden de parçalar olsaydı, kuşkusuz çok yerinde olacaktı. Aynı zamanda William Zimmermann'ın geçenlerde Viyana'da toplanan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nda yaptığı konuşmasından da alıntılar uygun düşerdi. ABD delegasyonunun başının Viyana'da söylediği şudur: ABD'de kişi başına en az iki oda düşer.

Eğer böyleyse, neden Arvid Dulak öldü ve neden daha üç milyon evsiz Amerikalı geceleri çöplerin arasında, alt geçitlerin havalandırma mazgallarının üzerinde uyumak zorunda? Aynı acı durum, bir başka Amerikalıyı, Joseph Mauri'yi, Sovyet halkından yardım ve destek istemeye yöneltmişti.

1960'ların ortasında, ABD Başkanı Lyndon Johnson ABD'yi bir «büyük toplum»a çevirmeye söz vermişti. Amerikalılar, Johnson'un yapamadığının Ronald Reagan tarafından başarıldığı şeklinde dalga geçiriyorlar. Reagan sadece bir kelimenin telaffuzunu değiştirmek gereğini duydu; «great» (büyük), evsiz Amerikalıların üzerinde uyumak zorunda kaldığı «grate» (mazgal)'la yer değiştirdi.

Efsaneler ve Gerçekler

KOMÜNİSTLERİN GÖRÜŞÜ:

Reagan'ın «ülkenin durumu» üzerine yaptığı konuşmayı dinleyen on milyonlarca insan hayal kırıklığına uğradı ve onun içi boş, süslü ve anlamsız basmakalıp sözlerine ve gerçeği gizlemesine sinirlendiler. İnsanlar onun ülkenin en ivedi sorunlarını çözmek için somut yollar önereceğini umuyorlardı. Fakat o bu sorunlara sırtını döndü. Çözüm yolu göstereceği yerde, Amerikan halkına, sözlerin bir yöne, pratiğin ise tam aksi yöne gittiği bir reçete sundu.

Annesinin hayatında hiçbir zaman aç bir insanı kapıdan çevirmediğini belirtti, fakat bunu söylerken kendi politikasının milyonlarca aç ve evsiz ülkemizin sokaklarına «yolladığı» olgusunu tamamen görmezden geliyordu.

ABD Komünist Partisi'nin, 5 Şubat 1987'de «People's Daily World»de yayınlanan «Ülkenin Gerçek Durumu» başlıklı açıklamasından.

VE KONGRE ÜYELERİNİN GÖRÜŞLERİ:

ABD Kongresi Temsilciler Meclisi'nde Demokratik Parti'nin Araştırma grubunun hazırladığı «Evsizlik: Efsaneler ve Gerçekler» başlıklı raporda, evsizlik sorununun ABD'de bunalım düzeyine yükseldiği vurgulanıyor. Bu sorunla ilgili gerçekçi bir değerlendirme, hele de bunun çözümü şimdiki Washington yönetiminin sözcülerinin bilinçli olarak ortaya sürdüğü efsanelerle engellenmektedir . . .

Birinci Efsane: Önceki yönetimler sırasında da, tam bugünkü kadar evsiz vardı.

Gerçek: Evsizlerin çoğunluğu evlerini son beş yılda yitirdiler. 1980'den beri evsizlerin sayısı, yılda yaklaşık yüzde 25 artış gösteriyor. Şimdi ABD'de, büyük bunalım yıllarından bu yana herhangi bir dönemde olmadığından çok daha fazla evsiz var.

İkinci Efsane: Tipik bir evsiz, onursuzluğa boğulmuş, ve yaşamak için çalışma isteği olmayan biridir.

Gerçek: Gerçekte her beş evsizden birinin herhangi bir işi vardır, fakat bir ev için istenen yüksek kirayı karşılayabilecek durumda değildirler. Bu nedenle her yıl iki buçuk milyon Amerikalı evlerinden çıkarılmaktadır. Birçok durumda şimdi onların evleri yoksullar yurdu ya da sokaklar oluyor.

Üçüncü Efsane: Evsizlerin ezici çoğunluğu bekardır.

Gerçek: Evsizlerin büyük bölümü çocuklu ailelerdir. Böylesi aileler,

New York'da toplam evsizlerin % 76'sını, Portland'da yüzde 52'sini, Philadelphia'da yüzde 50'sini oluşturmaktadır.

Dördüncü Efsane: Yerel yönetimler ve yardım kurumlarının evsizlik sorununu çözecek yeterli kaynakları vardır.

Gerçek: 1981'den 1986'ya kadar geçen süre içinde, düşük gelirli ailelere konut yapımı için ayrılan ödenek, sadece geçen yıl 70 milyon olmak üzere üç kat azaltıldı. Bu yıl içinde, yeni ev yapımı ülke çapında yüzde 6 düşürüldü. ABD belediye başkanlarına göre, yerel yönetimler bir yoksullar yurduna yerleştirilmek için verilen her yüz dilekçeden 72'sini geri çeviriyorlar ve acil yemek yardımı isteminin yalnızca yarısını karşılıyorlar.

Beşinci Efsane: Ekonomik gelişme, evsizlik sorununun çözümüne götürüyor.

Gerçek: Yukarda adı geçen rapor burada hiçbir bağın olmadığını açıklıyor. ABD'de ekonomik iyileşme yılı olan 1983'de evsizlerin sayısının, her 80 Amerikalıdan birinin tepesinde damı olmayacak denli hassas bir noktaya ulaştığı olgusuna dikkat çekiyor. O zamandan beri de daha iyi bir gelişme olmadı.

Altıncı Efsane: Hükümet, emrinde sınırlı fonlar olduğu gerekçesiyle evsizlik sorunuyla ilgilenecek gücü olmadığını ileri sürüyor.

Gerçek: Ev yapımına giden para, özellikle askeri harcamalarla karşılaştırıldığında, federal bütçenin sadece küçük bir bölümüdür. Evsizlere acil yardım için ayrılan ek 500 milyon dolarlık ödenek, tek bir «Tridant» nükleer denizaltısının fiyatının hemen hemen yarısıdır.

Milyonlarca İnsan Barınacak bir Yerden Yoksun

YOKSULLUK ÇEKEN, YIKIMA UĞRAMIŞ BORÇLULAR KITASI

Latin Amerika'da büyük şehirlerin pek çoğu konut bunalımının menegenesinde sıkışmıştır. Kitadaki evsiz sayısı 20 milyon olarak tahmin edilmektedir. Mexico City'de yaşayanların hemen hemen yarısı, ki bu sekiz milyon insan demektir, kontrplak ya da tenekeden yapılmış pis kulübelerde yaşıyorlar. Sao Paulo ve Rio de Janeiro'da dört milyon evsiz barsız insan böylesi kulübelerde düşkün bir yaşam sürüyorlar. (Brezilya'da bu ağıl gibi evlere «favellas» deniyor.)

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 1987 başlarında yayınlanan raporunda, kıtanın konut sorununu sona erdirmek için, yılda yaklaşık 62 milyon dolar tutacak 89 milyon ev inşa etmek gerektiği belirtiliyor. Fakat bu devasa dış borç nedeniyle Latin Amerika'nın başa çıkamayacağı bir görevdir. Bu ülkeler mevcut kaynaklarının önemli kısmını zengin emperyalist ülkelere olan borçlarını ödemeye ayırmak zorundadır. Sadece geçen yıl, Batı bankaları ve uluslararası şirketlerin kasalarına 100 milyon dolardan fazla para aktı. Bu miktar yıkıntı ve sefalet kıtasını temizlemek için gerekli yıllık miktarın hemen hemen iki katı demektir.

Latin Amerika ve Karayibler devletlerinin yüzyüze olduğu sorunlarla ilgili olarak toplanan (Mart 1987, Guyana) *Bağlantısız Ülkeler Koordinasyon Bürosu Toplantısında*, bu devletlerin dış borçlarının sadece mali bir sorun olmadığı, aynı zamanda politik bir sorun olduğu vurgulandı. Çünkü sadece yabancı alacaklıların banka hesapları değil, sürekli ekonomik yıkım, açlık, işsizlik ve yoksulluk tehdidi altında yaşayan milyonlarca insanın geleceği de tehlikededir. Birleşmiş Milletler Bildirgesinde yazılı temel insan hakları borç sorununa etkili bir çözüm bulunmadığı sürece boş sözler olarak kalacaktır.

BAŞKALARININ SIKINTILARINDAN ÇIKAR SAĞLAMA

Şili Komünist Partisi yönetimince geçen Şubatta çıkarılan «Politik Çıkış Yolu. Komünist Partisi'nin Önerisi» başlıklı belgede şöyle deniyor: «Evsizlik sorunu giderek büyüyerek daha keskin bir hal alıyor. Evsiz ailelerin sayısı şimdi bir milyonu aştı; çaresizlik içinde, bir ev yapmak için bir parça toprağa el koyan insanlar vahşice cezalandırılıyor.»

Halk Birliği hükümetinin, devlet konut yapımı bürolarının başı olan, Şili Komünist Partisi üyesi, mimar Miguel Lawner, askeri rejimin, Pinochet yönetimi altında özellikle vahim bir sorun haline almış olan, evsiz insanların sorununa hala gözlerini kapamayı sürdürdüğünü vurguladı. Büyük Santiago'nun çevresinde yaklaşık iki milyon insan ya evsizdir ya da kalabalık ağıllarda yaşamaktadır.

Şili Komünist Partisi Politik Komisyon üyesi ekonomist Hugo Fazio ül-

kenin genel olarak 1.200.000 konut eksiki olduğunu tahmin ediyor. Konut sorunu, 100 binlerce Şilinin konutlarının ipoteği karşılığında aldıkları kredilerin hızla artan faizleri nedeniyle kendilerini borç batağında bulmalarıyla daha da ağırlaşmıştır. Bu ipoteklerin ödemesi on kat daha arttı ve görünürde bunun bir sonu yok. Şili resmi verilerine göre 650.000'den fazla ailenin ipoteği vardır.

Geçen Nisan'da Papa II. John Paul Şili'yi ziyaret ederken, Santiago'da evsiz insanlar, Roma katolik kilisesinin dikkatini felaket durumlarına çekme çabası içinde güçlü bir gösteri sergilediler. Polis göstericilere vahşice saldırdı.

Belgelerden

Rio de Janeiro'daki bütün evlerin yarısının kanalizasyonu ve dörtte birinin akar suyu yok. Pek çok evde sağlık koşulları korkunç kötü ve bu durum salgınlara yol açmakta. Konut bunalımını gidermek için yığınsal bir hareket hız kazanmaktadır. Brezilya Komünist Partisi sıkı kira kontrolü, çalışan halka kent konut yapımı programı için çağrı yaptı.

Brezilya Komünist Partisi'nin «Brezilya'daki Bunalımın Demokratik Alternatifi» başlıklı belgesinden

İÇ AÇICI OLMAYAN BİR TAHMİN

Evsizler sorunu Hindistan'da en keskin sorunlardan biridir. Sömürgeci geçmişin kalıntılarından köklenen bu sorun ülkenin bugünkü sosyal-ekonomik zorluklarının başlıca etmenidir. Bu yılın başında Delhi'de bu konuyla ilgili olarak düzenlenen, komünistlerin de katıldığı, özel bir seminerde Hindistan'ın 10 en büyük şehrinde evsizlerin ya da günlük pansiyonlarda ya da küçük kulübelere yaşayanların sayısının toplam 150 milyon, yani nüfusun yüzde yirmisi ile yüzde ellisi arasında olduğunun tahmin edildiği vurgulandı.

Bir tahmine göre ise, bu sayı 2000 yılına kadar iki katına çıkacaktır. Böylece Bombay'da, Kalküta, ve Delhi'de nüfusun $\frac{9}{10}$ 70 kadari susuz ve kanalizasyonsuz köhne kulübelere yaşamak zorunda kalacak.

Bağımsızlık yılları süresince ne merkezi yönetim ne de eyalet yönetimleri konut sorununa etkili bir çözüm bulamadılar. 1970'lerin başlarında Hindistan'ın bir eyaleti, Kerala'da, eyalet hükümetinde olan komünistlerin girişimiyle bazı ilerlemeler kaydedildi. Evsiz aileler için bir kerede 55.000 konut inşa edildi. Fakat, ne yazık ki, bu girişimi sonuna kadar götürmek mümkün olmadı. Nüfusun evsiz barksız kesimleri içinde Hindistanlı komünistler geniş kapsamlı bir konut programında ısrar ediyorlar. Konut sahibi olma hakkının çalışma hakkı gibi her Hindistan vatan-dışı için vazgeçilmez bir hak olması gerektiğini söylüyorlar.

Kale mi Yoksa Gökyüzünde bir Şato mu?

İngilizin «Evim benim kalemdir» deyişi, «mülk sahipleri demokrasisi»nin ideali ve yüksek erdemini simgelemeye devam etmektedir. «Ev» ve «yaşam» kavramları yüzyıllarca pek çok insan tarafından ayrılmaz kavramlar olarak görüldü. Fakat bugün son derece sarsıcı bir uca doğru gelişen kapitalizm bu bağlantıya yıkıcı darbeler indirmektedir.

Şimdiki tutucular hükümetinin 1979 yılında benimsediği özelleştirme programı yalnızca işçilere değil, kiracıların çoğunluğuna da zarar verdi. Altı yıllık dönemde millileştirilmiş olmalarına son verilip elden çıkarılan işletmelerin satışından gelen para 5 milyar sterlini bulurken, belediye konutları için ayrılmış «fazla» toprağı satın alma olanağının tanınması, hazineye 12 milyar sterlin getirdi. Bu para, kendi masraflarını hızla gidermenin de ötesinde beklentileri olan işletmecilerden geliyordu. Kiralar hızla arttı, para babaları için yeni bir gelir kaynağı oluştu. Büyük toprak sahiplerinden sonra, konut alımı için kredi veren özel bankalar da ev satın almak isteyenlerin ve toprak kiralamak isteyenlerin ceplerine ellerini daldırdılar.

İnşaat Kuruluşları Birliği'ne göre, 1982 ile 1985 yılları arasındaki dönemde, verilen kredi yüzde 18 artarak toplam 6,5 milyon sterline ulaştı. Şu olgu borç yükünün ne kadar ağırlaşmış olduğunu göstermektedir: 1985 yılında, ödenmemiş borç nedeniyle açılan icra davaları 7.400'e çıkmıştır (Bu rakam 1982'de 2.600'dü).

Kuzey İrlanda'da insanlar benzer sorunlarla karşı karşıya gelmektedir Belfast'da harabê haline gelmiş evlerin temizlenmesi ve süren karışıklıklar sonucu zarar gören binalardaki insanların aktarılmasıyla, merkezi mahallelerdeki birçok insan başka yerlerde yeni bir ev aramak zorunda kalmıştır. Temizlenen arsalar ise son moda konut yapımı için kullanılmıştır. Kuzey İrlanda Konut İşleri Yürütme Komitesi'nin sözkonusu arsaları özel girişimcilere devretmesi kentte gerilimi artırmıştır. Aynı şekilde, kiraları ödeme koşullarındaki değişmeler de, Kuzey İrlanda'nın düşük gelirli ailelerinin bütçelerine darbe indirmiştir. Bu uygulama sonucu, sayısı 158 bin civarındaki en yoksul kesim için ayrılan harcamalarda, köklü bir indirime gidilmiştir.

Son olarak insanı düşünceye sevk eden başka bir olgu da, evsizler arasındaki genç insanların sayısındaki artıştır. Böylesi genç insanların sayısı İngiltere'de 80 bini, İrlanda'da ise 3 bini bulmaktadır. Bunların çoğu, üzerlerinde elbiseleri ile, bekleme salonlarında, karton kutular içinde ya da park kanepelerinde uyumaktadır. Bunlar bir evi kendi «kaleleri» olarak düşünecek durumda değildir. Onlar için başlarının üzerinde bir dam, gökteki bir kale kadar ulaşılmazdır.

«Her sabah Londra'da 50 bin insan, uyanđında ertesı geceyi nerede geçireceğini bilmemektedir.» F. Engels'in «İngiltere'de işçi sınıfının durumu» adlı yapıtındaki bu sözlerini, en son istatistiklere hiç çekinmeden yerleştirebilirsiniz. Bugün de, her sabah İngiltere'nin başkentinde, 50 binden fazla insan, gecenin onları nerede yakalayacağını bilmeden uyanmaktadır.

• İNGİLTERE'DE TOPLAM OLARAK 250 BİN EVSİZ İNSAN VARDIR.

• İTALYA'DA BOYLE SEFALET İÇİNDE OLANLARIN SAYISI YARIM MİLYONU AŐKINDIR.

• FEDERAL ALMANYA CUMHURİYETİ'NDE EVSİZ İNSANLARIN SAYISI 100 BİNDİR. RESMİ VERİLERE GÖRE BU ÜLKEDE HER GÜN ORTALAMA 60 İNSAN EVLERİNDEN SOKAĞA ATILMAKTADIR.

• FRANSA'DA 100 BİN İNSANIN BAŞININ ÜZERİNDE DAM YOKTUR?

Ebedi Kentteki Evsizler

Roma, genellikle Ebedi Kent olarak adlandırılır, ancak bugün İtalya'nın başkentinden, daha çok, evsizlerin başkenti olarak sözedilmektedir. «Unita», ulusal trajedinin başlıca sahnelerinden birinin burada oynanmakta olduğunu yazıyor. Eğer hükümet, yasadışı evler olarak adlandırılan konutları yıkmaya kararını uygulamaya kalkarsa, evsizler ordusuna yeni binlercesi daha katılacaktır, çünkü sözkonusu evlerde Roma nüfusunun yaklaşık üçte biri yaşamaktadır. Ancak «özel izin» alanlar, yani kendi inşa ettikleri ev için resmi makamlara para ödeyenler, bu yıkımdan kurtulabilmektedir. Ancak bunu yapabilenler azınlıktadır. Geri kalan ve hükümetin istediği cezayı ödemeyen çoğunluk, sokağa atılacaktır. Bu bakımdan, yüzlerce Romalı ailenin «konut bir haktır, yıkılamaz!» belgisiyle evlerini savunmaya yönelmeleri nedensiz değildir.

«Unita» gazetesi evler için yıkım kararı çıkarılan Roma'nın kenar semtlerinden Prima Porta'daki çatışmayı yazdı. Belediye icra memurları, olay yerine jandarma, polis, itfaiyeci ve telefon iletişimini kesecek ekiplerle geldiler. Gazete şöyle soruyordu: «Onları buraya getiren nedir? Sivil insanlara karşı neden bu güçler gönderildi? Bu insanlar ne gibi bir suç işlemişlerdir?»

Yetkilileri harekete geçiren, bu yoksul ailelerin evlerini yasadışı olarak inşa etmeleridir. Ayrıca, eski tarihi anıtların yakınlarındaki yasak arazileri de işgal etmişlerdir. Ancak, başka kimi nedenler de, antik kalıntıları tamamen yerin altına gömen yeni bir yolun yapımına kimse itiraz etmemiştir. «Kimse bundan yakınmamaktadır» diye yazıyor gazete, «Saf ahlakçılar» satmaktadır. O zaman, sözkonusu anıtlara, çektikleri acılar karşılığı başlarının üzerinde bir dama sahip olmaya hak etmiş ailelerin oturduğu evler ne gibi bir zarar vermektedir?»

Bu kez, aralarında İtalyan komünist Partisi'nin yerel örgütüne üye komünistlerin de bulunduğu mahalle sakinleri evlerini kurtardılar. Polis kuşatması kaldırıldı, ancak yeni bir saldırı ile karşılaşma tehlikesi son bulmadı.

Bütün mesele yöneticilerin mimari anıtlara herşeyden daha az önem verdiğidir. Onlar zengin toprak sahiplerinin çıkarlarını gözetmektedirler. Sadece Roma'da 113 bin kiracısız oda ve ev vardır. Fakat zengin ev sahipleri buralardan pek çok İtalyanın ödeyemeyeceği miktarda kiralar istemektedirler. (Yaklaşık 4,5 milyon apartman daresi, ya da başka bir şekilde söylersek, ülkedeki mevcut evlerin hemen hemen altıda biri aynı nedenle boştur.)

İtalyan komünistleri bu durumu sosyal adalete açık bir saldırı olarak görüyorlar. Hükümetin keyfi «konut simsarlığı» eylemlerine son vermesini istiyorlar. (Yaklaşık her altı İtalyandan biri maaşının üçte birini kiraya harcıyor.) İKP özellikle kiracı vergilerinde bir düşüş, boş evlerin vergilerinde ise büyük bir artış talep ediyor. Yoksul ailelerce ödenen kiranın

hiç değilse bir bölümünü karşılayacak özel bir sosyal fon oluşturulmasını öneriyor. Kamu sektöründe kiralar şimdiden, pek çok emekçinin ödeyebilmekten uzak olduğu, piyasa fiyatlarına ulaşmış bulunuyor. «*Unita*» «Komünistlerin yükselttiği merkezi sorunun kira değil, konut bunalımını kökten çözebilecek bir sosyal politika» olduğunu yazıyor.

«Olgular kapitalizmin içyüzünü sergiliyor» dizisinde bu sayı için enformasyon ve öteki veriler aşağıdaki partilerin dergilerindeki temsilcilerden alınmıştır: Antonio Ribeira Ganja (Brezilya Komünist Partisi) Unii Krishnan (Hindistan Komünist Partisi) William Somerset (İrlanda Komünist Partisi) John Pittman (ABD Komünist Partisi) Orel Viciani (Şili komünist Partisi).

ÖZEL SAYFALAR

TKP Mk' nin açıklaması

Anadolu Ajansı, 10 Haziran'da, 20 kadar İran askerinin Van'da sınırı geçerek bir Kürt köyüne girdiklerini, bir kişiyi öldürdükten sonra İran'a geri döndüklerini haber verdi. Olay üzerine sınır yetkilileri, İran sınır yetkililerini görüşmeye çağırırken, dışişleri bakanlığı da «ayrılıkçı grupları Türk topraklarında izleme» hareketi olarak nitelendirdiği bu olayı doğruladı.

Dışişleri Bakanlığı'nın nitelendirmesi, geçen yıl ANAP ve hükümet tarafından hararetle savunulup uygulanan «sıcak takip» kavramını hatırlatıyor. Geçtiğimiz yılın Ağustos ayında hükümet, parlamentoda ANAP'ın oylarıyla hükümete ve genel kurmaya sınır ötesinde askeri operasyon yürütme yetkisi veren bir yasa çıkartmıştı. Şimdi görülüyor ki, aynı yöntem İran tarafından Türkiye topraklarında uygulanıyor.

Bu olay TKP'nin ve diğer demokrasi güçlerinin, sınır ötesi operasyon yetkisinin kaldırılması isteminin ne denli haklı bir istem olduğunu, devletler hukukuna aykırı bir uygulamanın başkalarınca da benimsenmesiyle tehlikeli durumların ortaya çıkabileceği uyarısını doğrulamıştır. Türk-İran sınırındaki bu olay, bir ilk işarettir, o nedenle, sınır ötesi operasyon yetkisi derhal kaldırılmalı, devletler hukukuna aykırı her türlü uygulamaya son verilmeli, ülkemize yönelik benzer operasyonlara karşı derhal önlem alınmalıdır. ABD'nin NATO ülkelerini İran-İrak savaşına müdahale etmeye zorladığı, bölgedeki askeri varlığını artırmaya yöneldiği şu günlerde bunun ne kadar ivedi olduğu ortadadır.

11 Haziran 1987

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*